

Marie Pujmanová:

**POD KŘÍDLY**

## *I. Světlé paní.*

Narodila jsem se v domě čistém, kde lidé byli k sobě upřímní a neměli druh druhu tajemství.

Jejich srdce hleděla si zblízka do očí, a jejich duše podávaly si ruce v družně schycený kruh. Takový mír Je sluncem dětskému růstu.

Osud byl ke mně laskavý a dal mně, abych si prožila mytus svého svítání v nesetřesené rosné kráse. Vyrůstali jsme s bratrem Juliem v zádruze lidí, jejichž jasná srdce od mládí domyslíla moudrost života. Věděli, že přítomné štěstí není, že lidské štěstí je nepostižitelná chvíle, kdy stisknou si ruku, míjejíce se, vykropená vzpomínka s pokřtěnou nadějí; po této pravdě žili. Zacházeli do zahrádek svých předků a donášeli odtud símě květin nejčistších, aby je zasili pod naše okna a před náš práh, než vyhlédneme do světa, než vyběhneme do života. Co Je rodina před tváří národa? Nebeský most, kterým sklenuje budující pokolení oba břehy dočasností lidských, duha úmluvy, postavená na oblaku duší od červánkové legendy o těch, kdož odešli, k úsvitnému proroctví o těch, kdo mají přijít. Moji rodiče to pochopili, a jejich láska k starým byla pobožná a jejich láska k malým byla radostná.

Byl u nás kult dětského veselí.

Zavedla jej babička, matka matčina, vládkyně v rodině: Babička Anna Likarová, dcera majetníka dřevařských ohrad Antonína Běláka, pocházela z vážené městské rodiny, jejíž ženy přebývaly v Praze od nepamětných dob. Muži, selští nebo řemeslničtí synové nadaných hlav a vystěhovalecké odvahy, přicházeli z venkova a přičiněním houževnaté píle vysluhovali si pěkné a věnné nevěsty, ctnostné, moudré a přísné manželky,

dokonalé hospodyně a vášnivé matky z tohoto vzácného rodu. Zaměstnání vyvolili všichni svobodná. Byli obchodníci, průmyslníci, stavitelé, lékaři. Vojáka nebo úředníka babička v řadě svých předků nepamatovala. Cítili všichni slovanskou nechuť k organisované práci, k předvídanému postupu, k reprezentaci a k představeným. Vyšvihli se sami; pracovali si svobodně v malých, neodvislých starešinách a neměli pána nad sebou mimo své ženy.

Ženy se domnívaly, že jsou podrobeny svým mužům, jak jim slíbily u oltáře. Ale znaly se k své poslušnosti příliš důrazně a podezřele často, jako by jim bylo třeba, aby samy sebe o ní ujistily, aby si přemluvily jakousi nepřiznanou pochybnost. Byly starousedlé měštky a nepřemohly zcela zděděnou pýchu ze souvislosti bytu a zvyků vůči přistěhovalcům. Pronášely k nim zdvořilá slova přízvuky nevědomě povýšenými, a jejich vlídnost bývala podbarvena humornou shovívavostí. Po dvacetipětiletém manželství chovaly se ke svým zcela přizpůsobeným mužům maličko ochranně, jako k hostům, jež vyznamenaly pozváním do svého patricijského domu. A muži si vážili této cti a obdivovali se láskou poněkud nesmělou svým pracovitým a odhodlaným chotím, jejichž pozemský rozum byl bleskný a z jejichž vtipných soudů nebylo odvolání.

Manželskou jistotu těchto paní zapříčiňovala zajisté i jejich světlá pokojná krev, na muži nezávislá. Vdávaly se nikoli z vášnivé touhy, ale z prozíravé volby laskavého přátelství. Ženichové jich neokouzlili; ale manželství jich nezklamalo. Matky vedly je po starém řádu k domácím povinnostem od školských let, naučily je mlčky, že život je radostný v činném zapírání sebe, a dívky pro péči o své milé neměly kdy na osobní sny, přepracovaly si je a přezpívaly, netrpěly si romantiku,

a nebyly k ní ani podmínky v mateřském pokolení zdravě urostlých, mléčně bílých, čistotně půvabných žen.

Znaly rvavé romány jen z doslechu nebo z knih. Neměly talent k sebemučednictví. Jejich silné, celé bytosti nechápaly rozkoš z pěstovaných slz. Zármutek je unavoval do nudy, a dalo se snad z jakéhosi vysokého sobectví, z jakési slunečné touhy po moci, že přebojovaly každé zatmění a každou bolest kolem sebe úsilím až vášnivě ctižádostivým. Byly útočné ve svém mírovém díle a nespočinuly, pokud jejich světlo nezatapilo všechny svěřené duše červnovou polední záplavou. Byly svým mužům pomocnicemi dobré rady, byly svým dětem a vnukům zázračnými druhy, nebo jejich přeosobňující se láska znala tajemství, jak se obrozovat do věčného mládí, a celé rodině byly milosrdnými sestrami. Jejich nemilenecká, energická srdce žíznila po lásce účinné, a jejich rozmariné jiskry rozhořivaly se za vichru těžkých chvil v obětní plamen. Každá z nich milovala muže lépe nežli ženicha. Milovala ho za otce svých dětí a proto, že se spolu starali a trpěli, a utrpením lidé srůstají; zejména ho milovala z vděčnosti za to, že s něho směla snímat bolest, ulevovat mu život, krášlit mu dny. Byly citově bohaté a hrdé ženy a raději rozdávaly, než přijímaly.

## *2. Naše království*

Ulice, kde jsme bydlili, byla pokojná. Domy měla staré, nikoli starožitné. Akáty s černými pni a s kulatými hlavami vroubily chodník. Z jara se zveselily drobným listím a odhazovaly je až pozdě na podzim. V stromových důlcích chlapani hráli o fazole nebo o barevné kuličky. Zastavil-li před domem povoz lékařův, lidé se loudavě skupili a dívali se. Neuvykli kočá-

rům. Po jízdě dráze drkotávaly jen cinkavé vozy mlékařské a popelářské. Lidé tady vstávali časně, chodili pěšky a nespíchali. Ulice nebyla široká, ale každý měl v ní dost místa: dítě, kolovrátkář, pes.

V jarní podvečery řemeslnické ženy sedaly na zápraží a háčkovaly. Pozdravovaly babičku s maminkou, když se s námi vracely z procházky, a volaly za námi: „Mladý pane, co dělá prstejček? Už nebolí? Ať se jí něco pěkného zdá, slečinko!“

Stařeny z naší farnosti pamatovaly babiččinu svatbu, pradědečkův pohřeb, maminčiny křtiny a hlásily se k nám dětem u pekaře, když jsme zašly se služkou pro chléb, že nás poznávají podle podoby na maminku, když byla školačkou. Obyvatelé vyměňovali se v naší ulici málo a rodina babiččina stála břehem nad touto zátokou tichého života.

Babiččin děd, stavitel Tvrdý, vystavěl půl naší čtvrti. Babiččin otec, majetník dřevařské ohrady, poděloval zdejší chudé dřívím a teplem. Babiččin bratr, okresní lékař, ošetřoval tady nemocné, a když se sám na smrt rozstonal, lid dal za něho sloužití prosebnou mši u sochy svatého Jana Nepomuckého na blízkém náměstí. Dědeček byl zvolen na Novém městě poslancem na říšskou radu. Ulice vzpomínala, jak mu politická sběh za bouří v roce 18\*\* vytloukla okna. Dědeček byl advokátem, zastupoval záduší naší fary, a býval na faru zván o zasvěcený svátek patronův s obecními staršími na hostinu donášel nám dětem po každé sladkou výslužku a po svatém obrázku.

Hokynářka na rohu schovávala nám stříbrný papír s čokolády, a kdykoli jsme s babičkou nakupovali v jejím krámě, nasykala Juliovi do hrsti hrozinek a mně přidala okurečku. Porculánik z náměstí, kterému dědeček vyhrál dědictví, poslal mně koflík s malovanými králíčky, když jsem stonala spálou. Byly

jsme děti známé na deset minut cesty a žily jsme na své vesničce ve velkém městě jako dědičná princátka v babiččině a dědečkově říši.

Rodinný dům, nízký a rozložitý, byl vystavěn do čtyřúhelníku. Nekryté pavlače obestupovaly dvojím patrem jeho zdi a dívaly se do dvora, do besedny malých nájemníků, služebných dívek, podomních obchodníků a potulných muzikantů.

Z jara se zdálo, že dvůr je na světě jen proto, aby roznášel zvuky.

Jakmile se rozednilo, kanárek hrbaté slečny - kterou jsme vídali u okna vyšívát na bubínku monogramy třepotavě vzlétl zpěvem a vyhodil proti mrazivému nebi vodotrysk trylků, jejichž tříšť narazila o sklo okenní a zavolala nás ze spaní do světla, do slunce, do čerstvě umytého dne. Ženy vyšly na pavlače, přehodily přes zábradlí pruhované peřiny, za-bořily v ně nahé lokty, nahnuly se a volaly sousedka sou-sedce s pavlače na pavlač své starosti, posměchy a nenávisti; švec otevřel dveře dílny, usedl na schůdek a zaklepával cvočky. A chlapci šlehali káču, jako by pra-covali, oslovující se: „Člověče.“ V poledne přijel, řídě si rukama vozík, beznohý harmonikář. Chvílemi kápl krejcar, papírkem utlumený, na holou dlažbu; harmonikář, děkuje bradou vzhůru, směrem k dárcově pavlači, neustával vrzat své melancholie. Čekal s mrzáckou trpělivostí, až některá z prostovlasých dívek, jež klapaly plechovými víky o konve a postávaly tísnící se řadou u pumpy, se smiluje nad jeho bezmocí, shýbne se, přiskočí k jeho kočárku a podá mu shozenou almužnu.

Dvůr měl v srdci pramen dobrý, známý v okolí, a o polednách a na večer scházely se u naší studny skupiny nosiček vody, jako v bibli.

My děti jsme do dvora nesměly; ale jakmile se oteplilo, sebraly jsme své stoličky, obrázkové knížky a špulky, na kterých jsme pletly mezi čtyřmi hřebíčky soukanou šňůru ze žíhané bavlny, a odstěhovaly jsme se se svým hospodářstvím aspoň na pavlač. Vítr nám přemítal pod rukama obrázky, a ty, které byly vytrhané, se rozletovaly; jak jsme se za nimi natahovaly se svých stoliček, abychom je zachytily, kniha nám pleskla o pavlační dlaždici, klubko se nám skutálelo s klína, strhlo za sebou špulku, drát nám vyklouzl z prstů, projel pod zábradlím, bleskl se v slunci, sletěl s pavlače a cinkl o dláždění; a my, nohy majíce zamotané do rozvinuté bavlny, vtiskly jsme nosíky mezi mříže a dívaly jsme se za upadlým drátem dolů do dvora, na drobné jeviště útulně svobodného života.

My, Ronovi, bydlili jsme v druhém poschodí, babička s dědečkem a Vladimírem, mladším bratrem maminciným, v prvním poschodí.

Tatínek s maminkou vyšli za sebe mladí a musili být skromní, klíčku měli malou; ale babička vládla v ohromném, složitém, nezměřitelném bludišti, v bytě tajemně spojeném s dědečkovou kanceláří, a tato souvislost mně byla záhadou. Pro sívala jsem babičku, když nesla dědečkovi druhou snídani, aby mne vzala sebou. Ale abychom přešly do kanceláře nikoli nejkratší cestou, protějšními dveřmi přes schody, nýbrž zadem, bytem; a opájela jsem se tou poutí jako dobrodružstvím.

Vyšly jsme z jídelny do známé mně předsíně s květinovým stolkem, plným fuksií, zvonečky ověšených; napravo byly obvyklé dveře na schody, jimiž jsme denně přicházeli k babičce; ale my jsme se daly nalevo.

Prošly jsme rozléhavě prostrannou kuchyní, kde půlstoletá služebnice babiččina, nahluchlá a k dětem neúprosná dívka Terezie, klečíc před sporákem, s pekelným rachotem prudce

a zlobně, jako čarodějnice, která si umínila jedů navařit, přihazovala chraptivého uhlí do jásavě vybuchujícího plamene; jeho plápolavé komíhání šlehalo odlesky po mědi do duhova vydrhnuté, po mědi, děděné z pokolení do pokolení, po babiččině pýše, po nádobí rozměrů olbřímích jež zbrojilo kolem dokola bohatýrsky zvučně stěny a police. Minuly jsme chladnou špižírnu, vonnou jablky, slamou ošatek, prstí brambor a barevnou zavařeninovými lahvemi, ve kterých plavé meruňky a granátově temné višně se ustálily do čistotné hladkosti za mrazivě lesklým sklem. Věvec růžově snědých cibulí visel oble, hojně a těžce u dveří. Babička dveře přibuchla a zlobila se na Terezii, proč nechává otevřeno, že do spíže vejde teplo. A potom jsme se ponořily do tmy a nastalo blaženě děsivé motání.

Potácela jsem se za babičkou, osleplá ,jak pod vodou, bezokenní, tunelovou, nepřátelskou chodbičkou, která se podobala tajnému vchodu do pekel. Tápašíc, vrazila jsem do čehosi chladného; dráty a kovy zadrnčely o třesem; byl to Vladimírův velociped; nebo jsem zakopla o zoban jeho lyží, přistavených za jarmarou ke stěně, a skácely se jako zemětřesení, div že mi nohy nepřerazily. Umíněně pootevírající se dvířka zívala nám po straně do cesty, jako kapří tlama, po dechu lapající. Číselo z nich kafrovým vánkem. Za dvířky byl kumbálek, navršený do stropu kloboukovými krabicemi. Nebyla bych do něho za svět vstoupila. Kdysi se mi v noci zdálo, že jsem se z temného kumbálku, na jehož podlahu nebylo vidět, propadla; a padala jsem, letěla, řítila šílenou závratí ne do sklepa, ale kamsi až ke středu zemskému; než jsem dopadla, probudila jsem se v zahřátém pohodlíčku. Ale krásná hrůza z babiččina kumbálku zbyla mně ze sna do bdění.



Tunelová chodbička ústila v mlčelivě světlou síňku, která vstála v tesklivé vlídnosti jako podjarní malostranské náměstíčko. Síňkou jsme vstupovaly do komnat zamykaných, vzpomínkových, do bytu zemřelé prababičky.

Potažené židle oněměly tady na podlaze bez koberců a odzizily se družka družce k nedovolání. Každý kus nábytku byl ostrůvek zatonulý v moři neobývané prázdnoty. Na pohovce ležel polštář do půli vyšitý chladivými korály, vzoru nedokončeného; jehla navlečená nití byla zabodnuta v jeho kraj. V ložnici věčná lampa pod obrazem černé Madony zraňovala krvavou rankou hnědou tmou.

Babička milovala dětskou radost a nechtěla, abych se já dozvěděla tak maličká, že v naší rodině také umíráme.

I namluvila mně, aby mne ochránila strašidelné hrůzy z kostelně zamyšlených pokojů, že prababička je celý rok na letním bytě; proto že se tady netopí, proto že jsou tu stažené rolety. Ale nevěřila jsem této líbezné lži. Byla jsem v prababiččině bytě kdysi s Terezií, když jej smýčila předvánočním úklidem; a Terezie, bába ponurá, která nejraději vykládala havraní zvěsti o úmrtích a pohřbech, ukázala mně postel, na které prababička skonala, a pověděla mně, že korálový polštář vyšívala nebožka tři hodiny před smrtí. Prohlédla jsem slitovnou báj babiččinu, ale nikdy jsem se jí nepřiznala, že vím syrovou pravdu. Vycítila jsem nějak, že by to babičce bylo líto, pro mne líto; a pak, styděla jsem se promluvit o smrti, o čemsi ohromném k nedomyšlení, co není pro děti. Pospíchala-li jsem odumřelým bytem k neslyšným dveřím tapetovaným do kancelářské pracovny dědečkovy, že mi babička, opatrně nesouc sklenku chvějícího se vína, sotva stačila, neutíkala jsem ze strachu, ale z mučivých rozpaků.

Dědeček po každé hovořil s nějakou návštěvou a k nám se nehlásil, jako bychom byli cizí. Babička postavila mu sklenku s talířem na stůl tak, jako by ho odprošovala; dědeček se za ní netrpělivě ohlédl, a vyplížily jsme se z jeho pokoje, jako dva provinilci.

Provinuly jsme se ostatní kanceláři, harašivě suchou, mezi pletenými židlemi, švelíci kraji listin a nevšimavými lokty písíciích mužů; ale nežli jsme vyšly, vyměnila jsem domluvný úsměv se starým panem Hořejníkem,

kteřý mně byl jediný z kanceláře nakloněn. Kývl na mne; pokročila jsem k němu v oddané důvěře, napjala jsem pozdvižené paže a dala jsem se mu vyzvednouti k psacímu stolu, abych s váhavou rozkoší procezovala prsty modrý písek vysoušecí, který se sypal hebce a uléhal barevnou závějí na bílý papírový list. To už bylo mé kancelářské právo, a pan Hořejník na ně nikdy nezapomínal.

A potom klika cvakla a babička mne vyvedla do bledé kamenné zimy na schody, na tři kroky proti dveřím, jimiž vstoupíme zase do předsíně s fuksiovým stolečkem, jimiž se za vteřinu navrátíme tam, odkud jsme vyšly, zdálo se mně, před věky. Jak se to stalo? Jak je možná, že na totéž místo je blízko i daleko? Úžas mne obcházel.

Babička mně vysvětlovala, že jsme obešly domem dvůr; ale já to nedovedla a snad ani nechtěla domyslit. Nesnažila jsem se, abych se vyznala na cestách do kanceláře. Chránila jsem si v duši bludné kouzlo a oddávala jsem se mu celou dětskou láskou k tajemstvím a celou lidskou touhou po vykoupení z pozemského zákona.

### 3. *Scházíme se*

Byla neděle, a vyšli jsme s maminkou na oběd k babičce.

Vyhrnuli jsme se od nás jako povodeň, sesypali jsme se se schodů, jako by se pytel hrachu roztrhl, a stanuli jsme před bílými dveřmi s mosazným zvonkem, který vypadal i v nejšerednější dni, jako by se vně byla uchytila sluneční jiskra. Maminka vztáhla ruku, aby napravila synu Juliovi posunutou čapku; ale Julius sebou mrskl, vyskočil za pákovým zvonítkem, dosáhl ho největším vzepětím svých krátkých sil, uchytil se ho v krajní chvíli jako na útes zachráněný, spočinul na něm visutou tíhou divošky vítězného těla, a zvonil. To aby babička poznala, jací k ní přicházejí hosté. Bylo to cosi řinčivě oslepujícího jako do vzduchu zakletý blesk, tato dráždivá stálost v zvukovém chvění; a naslouchala jsem jí s omámeným úsměvem. Ale velcí jsou netrpěliví. Maminka přistoupila k Juliovi; bez vysvětlení ho sňala se dveří a zvoneček, idiotský služebník, ustal v šílení.

Bylo slyšet, kterak do předsíně vyletěly divé kroky, rozličné prsty Tereziiny v neviditelném hněvu odřetězovaly závoru za závorou.

„Ty děti se nazlobí,“ prohodila maminka, vstupujíc, smířlivou omluvou k Terezii, a zamračila se na Julia, aby se jí zavděčila; ale Julius se rozesmál. Pochopil, že i maminka přemáhá smích; že její přísnost je přetvářka, a nadto neumělá; že maminka ví, že jsme ji prohlédli a v srdci srdce že nás má, možno-li, ještě raději za to, že se jí nebojíme. Maminka byla náš chápatý spojenec v darebnostech, jenže se k tomu neznala z jakéhosi ostychu před námi i z ctižádosti, aby se vyrovnala otci a vůbec velkým. Maminka byla útlý pohyblivý chlapec, a na maminku si jen hrála; proto jsme ji tak velmi milovali.

Maminka nepřímo poprosila Terezii, aby nám prominula oprávněný zvyk. Každý lidský člověk byl by odpověděl vlídně, ne-li z přesvědčení, tož aspoň z dobrého vychování: „Jen ať si zazvoní, když je to těší. Máme radost, přijdou-li nás navštívit.“ Ale Terezie si vysloužila třicetileté právo na hrozné obličej a nemínila s něho ustoupit. Mlčela zarytě a souhlasila zle, že se nazlobíme; a s jakousi mstivou ochotou se vrhla na maminku, aby s ní servala plášť. Ale maminka jí poděkovala za pomoc. Nebude se zatím svlékat. Vejde dnes k babičce v procházkovém úboru. I popadla Terezie kartáč a třebaže na maminciných šatech nebylo smítka, jala se ji zuřivě oprašovat, aby dokázala aspoň touto marnou službou, že jest otrok, který musí snášet urážky a dřít se při tom jako pes na nevděčné rasy. Potom nás předběhla, vytrhla hlomozně dveře a dala nám vstoupit do tanečně prostorné jídelny, kam slunce svítilo širokým oknem arkýřovým jako do skleníku.

Urostlá babička seděla zpřímá ve vyvýšeném arkýři, jsouc obklopena vážnými vějíři do leskla omytých palem, a šila, jako by vládla. Těžké vrápy dobrého plátna, splývající tuze od pozorných rukou po arkýřový stupeň, zatížily pomníkove její pilný klid; použila volné chvíle, kdy na nás čekala s obědem, a vyšívala ubrus pro maminku, prolamujíc jej bíle v bílém, což mne nezajímalo a což jsem považovala za zbytečnou práci. Proti babičce, před arkýřovým stupněm, rozmlouvaje se starodávnou zdrželivostí, choulil se v přitažené židli její dávný host a dvořan, svobodný strýc Rudolf, bratr dědečkův. Spatřiv nás, usmál se a vyšel mamince vstříc; babička od ubrusu, obšírného k odkládání, nepovstala.

Ustala jen na vteřinu v šití; nachýlila k nám vítající tvář, a její krásnou, tiše plavou hlavu zastihla sprcha medové záře, která seběhla kosmo napjatou pruhou na vodově zelený kobe-

rec, probouzejíc z dřímoty jeho kytice vybledlých růží, která ozřejmila vznášející se prach, která rozebzučela tančící vzduch, která oslavila věčné víření. A babiččiny křišťálově modré oči, zprůzračnělé sluncem a láskou, světlo ze světla vykvétaly nám vstříc, usmívajíce se jihnoucím čtveráctvím.

„Vítám vás,“ začala vesele; ale když uznamenala, že za maminkou se dveře zavřely a nikdo že již nevchází, zvažněla.

„Václav stoná?“ otázala se maminky krátce. Z jejího břitkého přízvuku však vyznělo, že sama nevěří své otázce.

„Seběhl na ulici, aby vhodil dopis do schránky.“ pospíšila si odpovědět maminka, stojíc před babičkou jako vyvolaná. „Ve třech minutách je tady.“

Ale babičku, strážkyni rodového řádu, neuspokojilo kusé vysvětlení.

„Byli jste, tuším, právě teď spolu na procházce.“ pravila pevně a vědomě. „Pročpak Václav nedal dopis na poštu, když šel s tebou?“

„Maminko, zapomněl dopis na psacím stole a teprve nyní, když jsme se vrátili s procházky, jej doma objevil.“ Babička se odmíčila, zakašlala a potom se zeptala odpoutaně, jako by jí na odpovědi pranic nezáleželo: „A komu to Václav píše, že má tak naspěch, že psaní nemohlo počkat ani přes oběd? Byla bych mu je vzala na poštu, až s dědečkem odpoledne vyjdeme.“

„Ale lišovskému bratrovi psal!“ zvolala maminka rozpustile a rozesmála se.

Babička zpřísněla.

„Muž a žena mají přicházet spolu. Vzali jste se a patříte k sobě. Zeptala jsem se tě po Václavovi, protože mám ráda pořádek mezi manžely. Co je na tom k smíchu?“

Maminka překonala úsměv a namířila hovor jinam. „Strýčku!“ obrátila se k Rudolfovi, který se znova usadil před arkýřový stu-

peň a vzhlížel s nesmělým obdivem k rázné babičce, zatím co já, obracejíc pozorné oči po její vzrušující se tváři, naslouchala jsem chtivě, co si velcí vypravují, kdežto Julius, zmocniv se babiččiných nůžek, klapal jimi a přičiňoval se, ale zatím marně, aby někoho z dorostlých na sebe upozornil, „strýčku!“ a maminka vykročila a napjala se, jako by hodlala tělocvičit, „přišla, jsem se ti ukázat, jsem dnes celá nová. Dala jsem si ušít mamincin svátek. Jsou to mé první šaty od krejčího.“

Lstná maminka věděla, čím babičku, marnivou matku, upoutá, a babička se dala chytit.

„Pravda.“ oživila se, „ukaz se! Vždyť už jsem na tebe čekala. Dovol, strýčku, uхни se, ty ženské parádě ani nerozumíš a darmo mi zacláníš!“

Ale nežli strýc Rudolf povstal se židle, aby ustoupil horkokrevné babičce, shodila mi do rukou látky a látky hroudicího se ubrusu, sesadila si z cesty s arkýřového stupně míčkově drobného Julia, aby o něho nezakopla, seběhla se své slunečné zahrádky do pokoje a obešla si maminku zkoumavým obhledem. Popotáhla na ní kabát, přihladila jí sukňové záhyby a ustoupila, aby posoudila celek.

„Otoč se!“ poručila; ale hned maminku vyplísnila: „Proč nestojíš? Ale vždyť jsem ti řekla abys stála! Což nejsi s to, abys vteřinu setrvala tiše? Po kom jen jsi zdědila tu neposednou krev? Neusmívej se, strýčku, vím výborně, co si myslíš; ale jsi na omylu, ujišťuji tě. Po mně se má dcera nepovedla; já jsem klidná jako dub. A kam bych také jinak došla se svou domácností a s divými dětmi, jako byly moje? Děti člověka otuží, aby byl chladnokrevný. Pro Ježíše Krista!“ vykřikla v tu chvíli a v nejvyšším rozčilení dupla na strýce Rudolfa, „ale vezmi mu je přece,“ křičela, „tak mu je vezmi, proboha! Vždyť se zohaví!“

A babička, odstrčivši Rudolfa, vrhla se zároveň s maminkou na Julia, který se postavil před zrcadlo a pokoušel se ustříhnout si vlasy nad čelem. Polekané paní odebraly Juliovi rozhořčeně nůžky; a když se babička vracela za maminkou kolem strýce Rudolfa na zkušební místo, do světla před zasklený arkýř:

„To je vidět svobodného člověka, který neměl děti,“ ohlédla se za ním pohrdavě. „Přihlížíš, jak by si kluk vypíchl oko, a prstem nehneš! Nechápu některé lidi, jak dovedou být klidní!“

Strýc Rudolf se tiše rozesmál.

„Andulinka byla odjakživa důsledná,“ propověděl škádlivým přízvukem; ale jeho vybledlé oči s potranými cévkami zamyslyly se proti světlu stařecky dojemně. Všechno se mu na babičce líbilo: i to, že si ve třech minutách dvakrát odpovala, i to, že ho před námi a před maminkou nespravedlivě vyplísnila.

Babička pominula strýcovu narážku prezíravým mlčením a věnovala se mamince.

„Ne, říkej si, co chceš, ale ty šaty ti nepadnou a nepadnou! Nesmíš s nimi být spokojena! Nejsi ani trochu marnivá, a to je chyba. Rozhodně je vrátíš krejčímu, ještě dnes mu je pošlu. Nenechám tě v nich dělat ostudu. Ale vždyť v nich máš záda úplně křivá! Je to příšerné. Jen se na to, strýčku, podívej. Tak řekni, nemám-li pravdu jako vždycky.“

Strýc Rudolf byl zdvořilý, s babičkou chtěl souhlasit, ale maminku nechtěl urazit, v krejčovně se nevyznal, popletl se v řeči a odpověděl nejistě:

„Máš pravdu, Andulinko, jsou to krásné šaty a moc Vlastičce sluší.“

Nyní zase, škodolibou oplátkou, zasmála se strýci Rudolfovi babička.

„Mínil jsem, že šaty sluší Vlastičce k obličejí.“ bránil se úsměvům obou paní. „Blondýnkám sluší nejlépe tmavomodrá barva. Však ty jsi to, Andulinko, sama dobře

věděla. Tenkrát na bratrově promoci, kde jsem se s tebou seznámil - bože, jak ten čas letí, v březnu bude tomu třicet let - měla jsi tmavomodré šaty, tmavomodré s řadou červených knoflíčků. Podnes tě vidím jako živou, že bych tě mohl malovat. Všechen sál se za tebou ohlédl, když jsi vstoupila se svou matkou, jaká jsi byla hezká.“

„Pozor na poklony, strýčku!“ zvolala bujně maminka. „Bije hodina a vedle dědeček právě zaklapl knihu, slyšíš? Už jde na tebe!“

A rozevlávši světelnou prouhu lehkonožným obratem, s jiskrou v slunečných vlasech vyběhla do předsíně, aby tam svlékla svůj pohaněný kabát.

„To je darebnice!“ ohlédla se za ní s pyšným zalíbením babička.

Vážné stojací hodiny dohlaholily připomínavě důrazným zvonenem hodinu oběda, a přesný dědeček objevil se za salonem ve dveřích své knihovny. Sehnul bílou hlavu, uvolnil západ nad podlahou, dveřní křídlo odskočilo od jeho hbité ruky, a veselých komnat alej rozletěla se jásavým průhledem po stěnu Vladimírova pokoje, kde zasklená skříňka se sbírkou motýlů zajiskřila se v poledním jasu jako roztálá kaluž na únorové louce. Hříběcí vášně se ve mně vzpjaly, a jako šílená vrhla jsem se do rozhlaholeného prostoru, do vzduchu vonného hyacintovou blažeností, o dva kroky před dusajícím Juliem, dědečkovi vstříc.

Nakročil se proti nám, jako by zapustil kořeny do podlahy, a: „Pozor na vlak!“ houkl do našeho nárazu, zachytiv nás každého s jedné strany. Mleli jsme se mu v rukou jako vylovení



raci; ale dědeček chlapík, sedlákův syn, mlčel silácky a ne-  
dbaje našeho zuřivě nadšeného pištění, naši usmátě bezmoc-  
né vzpoury, donesl nás do jídelny na pohovku, převálil nás jako  
žoky do pružných per a vmetl nám po polštáři do uřícených  
tváří, veselým umlčením.

„Rudolfe!“ zavolal na strýce, „jedu zítra ráno do Vídně, po-  
jed' se mnou!“

Strýc Rudolf poposedl nevolně.

„Zajdeme si do opery, poslechnout si Mozarta, toho ty máš  
rád. Na středu je hlášen Don Juan.“

Strýc Rudolf, odkašlav si, odpověděl uhýbavě, že tentokrát  
nemá kdy.

„Zase nemáš kdy! Aby tě Pánbůh netrestal. Takový svobodný  
pán, obchodník na odpočinku. Já bych cestoval po Indii, mít  
tolik času jako ty.“

Strýc, svažtiv čelo, poučil dědečka, že on, Rudolf, má  
na starosti svůj dům.

„Musíš hlídat nájemníky, aby v deset hodin přestali hrát  
na klavír!“ nezdržela se prстоřeká babička.

„Je, tuším, právě činžovní kvartál?“ prohodila mírnivě ma-  
minka.

Strýc Rudolf poslal jí uznalý pohled a vysvětlil jí vděčně, že  
činžovní kvartál sice není, ale že zavádí do bytů právě vodu,  
že montéři, kteří u něho v domě pracují, jsou socialisté, lidé  
nebezpeční, že je třeba dohlížet za nimi od rána do večera,  
že uléhá všecek utrmácen a že, úhrnem řečeno, jeho přítom-  
nost v domě je nezbytná.

Dědeček, hladě Julia po vlasech, usmíval se šetrným úsmě-  
vem do svého lesního vousu.

„Dvacet osm roků, co dojíždím na říšskou radu, slibujeme  
si ten výlet.“ odpověděl hlasem který se vzdal.

Strýc Rudolf chystal se nedůtklivě odvětit, když mlčelivý, temně krásný tatínek pozdraviv úsměvem svých zamyšlených očí, ocitl se neslyšně před arkýřem babiččiným, poklonil se jí s výše své ztepilosti a pozdvihl její pevnou ruku ke svým útulným rtům.

„Děkuji, maminko, výborně,“ odpověděl babiččině obvyklému dotazu, jak se mu daří.

Babička se ho zeptala jakýmsi zásobně horlivým, přízvukem, jaksi horlivým do zásoby, jako by si přála, aby si postěžoval, a ona aby pak mu mohla na ráz vyvrátit ten stesk a usvědčit ho z bezdůvodné nespokojenosti. Ale uctivě vzpřímený tatínek stál před ní, a kolem jeho hlavy, zdálo se, vrstvil se jiný, jenom jeho, chladnější a průzračnější vzduch, kolem jeho tiché bytosti nastínila se nepostižná hranice. A nikdo na světě, byť to byla i vševládná babička, neodvážil se překročit tento polární kruh kolem tajemně vlídného tatínka.

Bavil se s babičkou o dnešním slunečném dopoledni a o palácavých a zahradních krásách Malé strany účastně a šetrně jako s milou a vznětlivou nemocnou, které nedáváme znát, že víme o její chorobě, abychom ji nezaboleli.

Julia, pětiletého barbara, vydráždil otcův mrav. Vzepřel se o lenoch pohovky a zahalekal jako s paluby přes moře na břeh s úmyslnou nehorázností:

„Tatínku, já se nudím!“ Otec na něho namířil tvář.

„Julie nestydíš se? Babička nás pozvala, a my jsme její hosté!“

Babička poskočila nad svým šitím a zarděla se nevolí. „Takhle bys mě přec neměl zarmucovat, Václave. Což jsi u cizích lidí, že mně mluvíš o hostech a o zvaní?“

Můj chlapeček ví, že je u babičky doma, až se babička raduje, když se neostýchá.“ pověděla úmyslně nahlas a ob-

rátala se k marmince: „Já se tomu dítěti nedivím, je mrzuté hladý. A co dnes ta Jenka dělá, že nejde?“ vzrušovala se. „A po kterých šancích se kterým rozervancem zas bloudí Vladimír? Jakživ nepřijde včas!“

„Boří kostely, obhajuje nemanželské matky, reformuje svět a ty na tom oktavánovi žádáš, aby myslil na oběd.“ A dědeček, přisednuv k otci, zapředl ho v politickou rozmluvu o mladočeských chybách, nepochopitelnou, a jak se mi zdálo, zbytečnou.

Umínila jsem si, že ji překazím a raději že tatínka upozorním, oč jsem jemnější než Julík. Nadnesla jsem se k otci, dotkla jsem se jeho ramena a promluvila jsem důležitě a strojeně:

„Tatínku, já bych tě laskavě prosila, jakou nám budeš dnes večer vyprávět pohádku?“

„Irénto, vidíš, že mluvím s dědečkem.“

Ale oživený dědeček, ustav v horlení, se zasmál - velcí se nepochopitelně často a bez příčiny smějí:

„Ne, když tě tak laskavě poprosila, ustupuji! Ona je ze všech Mladočechů nejlepší politik. Tatínku, já bych tě laskavě prosil s Iréntou: vypravuj nám tu pohádku hned teď.“

Věnovala jsem dovtipnému dědečkovi uznalý pohled. Ale zdrželivý tatínek vymýšlel pohádky jenom nám dětem před usínáním. Nenáviděl představení otecké něžnosti před shromážděnou rodinou.

„Snad se dočkáš večera?“ řekl mi chladně.

Julius přitlapal k němu po čtyřech, opřel se oběma dlaněmi o jeho boty, zahleděl se mu zespoda pátravě do tváře jako jezevčík a námítl heřecky vypočítavým šibalstvím:

„Ale, tatínku, což kdyby odpoledne hořelo, a my jsme do večera všichni shořeli?“

Babička zajásala nadšeným podivem, všichni se za ní pochvalně rozesmáli a tatínek prohrál při. Uvědomil si, že otec dětí, které mají dědečka a babičku, není člověk svobodné vůle, a vzdal se osudu.

„Uprostřed lesů, hvozdů věkovitých,“ začal, „na skále nad dravou řekou stál nedobytný hrad, a vtom hradě bydlil ukrutný a krvelačný král se svou jedinou dcerou, princeznou Slavěnou.“

„Byla hezká?“ zeptal se Julius.

„Začínáš brzo, kluku,“ prohodil dědeček.

„Byla nejhezčí ze všech princezen a urozených pod sluncem. Kdo ji spatřil, přestal pracovat a jíst i spát a jenom na ni musel vzpomínat. Harfeníci chodili od zámku k zámku a zpívali písně o její kráse a ze všech končin světa sjížděli se mladí hrdinové...“

„Jaké měla vlasy?“ přerušila jsem tatínka.

„Černé jako noc, ale budete-li se stále vyptávat, zatím jí zbledí.“

Babička, která hovořila s maminkou, uťala větu v půli slova a ozvala se důrazně:

„Jaké že měla vlasy?“

„Černé jako noc.“

A tatínek ani na babičku nepohlédnuv, pokračoval ve vyprávění, nic zlého netuše.

Babičku zalila krvavá záplava; zabodla jehlu tak rudce do látky, že jehla se rozskočila s praskotem ve dvě a odlomený hrot vjel babičce do prstu; strýc Rudolf vzkřikl uleknutým politováním; z arkýře zadulo vlavě odložené plátno, zašumělo probuzené hedvábí, o stupeň zazvonil vojevůdcovský krok, a odhodlaná babička, tisknouc k poraněnému prstu šátek, trestavě mlčíc, dýchala vzrušeně ke dveřím.

Maminka se za ní znepokojená rozběhla a zadržela ji.

„Přepadly tě zas. úzkostí?“ starala se. „Nezlobí tě snad srdce?“

„Pusť mne!“ vzplanula babička, „víš, že takové starosti nemám ráda a že jsem v životě nezastonala. Nic mi není, ale Vladimír je bezohledný kluk a Jenka je louda a nedopustím, aby se děti pro jejich lajdáctví rozstonaly! Pojíme bez nich!“ dořekla nevysvětlitelně náhlým rozhodnutím, rozhořčena tak, jako by z Vladimírovy nepřítomnosti obviňovala někoho z přítomných. Dědeček spočinul na horké její tváři zkoumavým pohledem a hned jej odvrátil, jakoby přesvědčen, že jakási jeho domněnka se potvrdila; tatínek vypočítával nebezpečné práce, které netvorný král ukládal princezniným ženichům; a babička, jaksi velmi nespokojená, že všichni si počínají nevinně a nevědomě, vyšla mlčky z pokoje, provázena maminkou.

Před otevíránými a zavíranými dveřmi mihl se na chodbě kdosi malinký a potichu neobratný, namáhající se za příliš vysokým věšákem.

„Janička!“ zvolaly jsem obě děti jedním dechem a' vyskočily jsme; v předsíni pomísily se vítající se hlasy; a stařenka zdravoučká, červená, kulaťoučká jako brusinka, již ode dveří se uklánějíc na všechny strany s rozpačitou obřadností, doplula, povívajíc mnohými sukněmi, v zaměstnaném chvatu k dědečkovi.

„Pane doktore!“ vyhrkla hrdá, že nese novinu. „Považte! Kateřina Šmídová umřela!“ A vzhlednuvši ke třem mužům poněkud provinile, přitiskla si ruku na ústa aby zakryla, že je kolozubá, a rozesmála se.

Strýc Rudolf, který velmi nerad slyšel o smrti, zpřísňel.

„Zemřela vám sestřenice, a vy se smějete?“

„Jsem ráda, že jsem neumřela já“ pověděla Janička a drobným, soukromým, zchytralým smíchem zalahodila své živé jis-

totě. Když zpozorovala, že strýc se tváří, jako by ji odsuzoval, pohlédla na něho se strany jako vyplísněné dítě.

„Já jsem tak ráda na světě,“ dodala srdečnou omluvou, stále se smějíc svým tajivým, mile mně povědomým smíchem.

Bože, jak jsem milovala janičku, babiččinu přítelkyni od školních let. Celý týden jsem se těšila, až se s ní v neděli shledám, a od té chvíle, co vstoupila, nebylo mě na světě člověka mimo ni. Nehnula jsem se od ní. Nebyla, pravda, ani půvabná, ani moudrá, ani vysokého cítění; nedovedla se s námi dorozumívat úsměvy jako maminka, ani nám vymýšlet pohádky, jako tatínek, aniž nás učila o naší slavné české minulosti, jako dědeček, aniž nám přinášela dárky jako babička, ale byla postavičky tak přítulně nizounké, ne o mnoho vyšší než já, a mluvila tak radostné pošetilosti. Ona jediná z velkých nebyla nikdy velká a ani se o to nesnažila; byla jen naše. Přilnula jsem k ní nejdůvěrnější dětskou něhou, jako k ochočenému zajíčkovi, kterého měli loni na letním bytě u zahradníků, nebo jako k červené lepenkové kuličce, kterou jsem nedávno ukořistila z očisky vánočního stromku. A bylo mně líto a divila jsem se, že velkým není Janička takovým svátkem, jako mně? Nevážili si jí. Všichni ji zlehčovali.

Dědeček vida, že nás nedopovídaná pohádka již nezajímá, ujal tatínka pod paží. „Příteli, na slovíčko“ a odvedl si ho v soukromém hovoru. Vůbec nedbali Janičky. A strýc Rudolf, který, jak jsem již kolikrát vycítila, byl Janičce nepřitelem a jen si z ní tropil blázný, jal se ji po svém zvyku prezíravě vyslýchat:

„A co vás na světě těší? Co tady máte, prosím vás?“ Janička se ochotně zasmála.

„Myslíte proto, že jsem stará panna?“

„Není pravda!“ vykřikla jsem, jsouc uražena za ni. „TY nejsi stará panna! Terezie je stará panna, ale ty jsi Janička!“

„Mám přece Annu a tady ty děti, ne? Mohu je vidět, kdy chci. A také bývám ráda sama . . .“

„A co, slečinko, od božího rána robíte? Povězte nám.“ Jeho otcovský přízvuk povzbuzoval Janičku ke sdílnosti zrádně: posměšná nedočkavost tetelila se v něm. Pozorovala jsem strýce ve zlém tušení a jaksi jsem se bála o Janičku.

„Tak ráno se v šest hodin probudím, udělám křížek a pomodlím se pěkně v posteli, abych se nenastudila...“

Strýc už se navnaděn usmíval.

„A jak dlouho se modlíte?“ přerušil ji, čenichaje zábavnou odpověď.

„Dlouho ne“ svěřila se mu potajemku zchytrale. „Protože já už mám ráno hlad a za chvíli bych při Pánbíčkovi myslela na kafičko a měla bych hřích. Musila bych se potom zpovídat, že jsem byla při modlitbě roztržitá.“

Čeho jsem se ad počátku obávala, stalo se; odporný strýc vypouklil oči, spráskl ruce, poskočil na židli a hluboko, důkladně, s požitkem se rozesmál.

„Františku, pojď sem! Vy také, Václave! Pojďte si poslechnout, kterak prý je slečinka pobožná!“

Dědeček s otcem, na štěstí, hovořili kdesi vzadu v khovně a strýci se neozvali.

Byla bych ho roztrhala vzteky. Mračila jsem se, kopala jsem do trnože Janiččiny židle, trkala jsem ji loktem, rvala jsem ji za rukáv, dávala jsem jí celým tělem nejusilovněji tajná znamení, aby neposlouchala toho hanebníka a raději si šla se mnou hrát; Juliovi se moje hra zalíbila, a aniž pochopil, oč běží, jal se před strýcovými zraky posunkovat po mně; ale Janičku rozjařil strýcův smích, jako by byl pochvalou, do úspěchané výřečnosti:

„A když jsem pomodlená, vyskočím honem z postele, obuju si punčochy a boty, abych neběhala bosa, vylezu si na pohovku, protože ty podobizny visí moc vysoko, a políbím tatínka a maminku na dobrýtro. Řeknu jim: „Dobré jitro, tatínku, dobré jitro, maminko, vaše janička je hodná! A co mě pořád taháš?“ obrátila se ke mně netrpělivě.

Strýc, zrudlý, slze, ječe, nejsa mocen slova, mával jen rukama a zmítal sebou v záchvatu nezřízeného veselí jak d'áblem posedlý.

„Nemluv s ním!“ vyřkla jsem ze svého dětského citu pro spravedlnost a polykala jsem slzy. „On je na tebe falešný!“

Janička mne přeslechla.

„Roztrhla jsi mně rukáv!“ vykřikla. „A to je má nejlepší halenka! Povím to na tebe babičce! jsi ošklivá holka!“

A pleskla mne přes ruce.

Zkameněla jsem úžasem. Zahleděla jsem se jí do uřícené tváře skoro nepřičetně. Takový nevděk! A náhle jsem pocítila, kterak všechna má černě bublající nenávisť ke strýci Rudolfovi převrhává se, vrouc a syčíc, na mou dřívější přítelkyni, na mou nynější nepřítelkyni; na zmiji Janičku. Sjela jsem jí po ruce, kterou potupila mé přátelství, a zařala jsem v ni nehty; Janička zaúpěla; odskočila jsem od ní jak bleskem t'atá, a vypukla jsem ze vzteklé lítosti v náruživý pláč.

Mé slzy ulily její hněv. Nesnesla dětský žal. Vymrštila se za mnou, zahrnula mne otázkami. Neodpovídala jsem jí. Vzdovala jsem. Chtěla jsem ji potrestat. Mlčela jsem a jen jsem lačně a mstivě plakala, abych vystupňovala její napětí a cenu své odpovědi. Strýce Rudolfa, který se mého výbuchu vůbec nepolekal - a tuto netečnost velmi jsem mu v duchu zazlívala, - omrzela na konec dětský křik.



„Jen si plakala,“ řekl. „Však má proč. To se tatínek podiví, až ji do knihovny uslyší, a přijde se zeptat, co se děje, a my mu povíme, co udělala Janičce. Podívala se jí na ruku!“

Janičce žehlo na ruce tři plamenných znamének po mých drápech. Upřela jsem na ně oči a zapomněla jsem plakat pro zděšené překvapení.

Ale Janička mě nedala.

„Eh, mlčte, pane Rudolfe, co si myslíte? To sousedovic kočka mě ráno poškrabala.“

Sebe Janička nedovedla ubránit lidské potměšilosti; ale jakmile kdo napadl nás, děti, zútočněla. Ach, věděla jsem přece jen dobře, proč ji miluji! A padla jsem jí vší silou obrozené lásky oběma rukama na ramena, až zavrávala. Vlákla jsem ji před strýcem cudně a naléhavě do koutka.

„Janičko, máš mě ráda?“ šeptala jsem jí do povědomého mně, nadmíru velikého ucha stydlivě, splývajíc s její flanelovou halenkou v smíru; a bylo mi blaze z pomyšlení, jaký má asi strýc Rudolf vztek, že nyní už nebude moci, ze studu před šlechetnou Janičkou na mne žalovat a mně uškodit. A tatínek můj pláč nezaslechl, jaké štěstí, nic se nedoví!

Tatínek zatím poslouchal v knihovně dědečka, který se usmíval jak spiklenec.

„Příteli,“ řekl mu, „rád bych ti dal dobrou radu, zákulisní pokyn, abych tak řekl... Mír v domě je ti nade všechno, jako mně, pravda? a tedy mně nezazlíš . . . Až zase budeš vyprávět o nejkrásnější dívce na světě před - širším obecenstvem, to ti povídám, ať příště neřekneš, že její vlasy byly černé jako noc, máš-li sám plavovlasou ženu.“

Tatínek se pleskl dlaní na čelo.

„Tak proto. Já nešťastník! A cítil jsem, že hněv se hrne jako by na mou hlavu . . . Ale na mou duši, nechápal jsem, proč.“

Na mou duši, dědečku, že já nikoliv schválně. . . A tak - napadlo mně a řekl jsem . . .“

Smáli se spolu jako dva uličníci za rohem.

„Má žena,“ dodal dědeček jaksi kající, jako by si vytýkal, že se pobavil na úkor babiččin, „byla hrdá žena a k žárlení se nesnižovala. Jezdím do Vídně od třicátého druhého roku a nikdy - ani slůvkem, ani pohledem . . .“

„A mně snad nevěří? To nestrpím!“

„Pomalu, hochu, jen žádné tragedie. Dej mně domluvit a chtěj mně rozumět. Já jsem její muž; ale tys muž její dcery, její jediné dcery, chápeš ten rozdíl? Jsi vzácnější než já a proto musíš trpět. Manželky z jejího bělákovského rodu jsou moudré a mírné, ale matky, přáteli, těch se boj! Matky mají činné vášně. Jest jim rozkoší, ale co pravím, rozkoší: životní nutností, bojovat za děti, a třebaš toho vůbec nebylo třeba. Poznáš teprve, přáteli, kdo je tvá žena, jaké je krve, až tvoji cikáni dorostou. Podivíš se!“

Tatínek se usmál celým svým sebevědomím svého mládí.

„Byl bys na omylu, dědečku. Vlasta nebude nikdy taková - horkokrevná. Víím, jak si matky váží, ale téhle její - dovol, abych to řekl - bojovné vášni se usmívá jako dětinství.“

„A myslíš,“ zasmál se dědeček celou převahou své zkušenosti, „že moje Andulka, když jí bylo dvacet čtyři roků, se své přestarostlivé matce také neusmívala? Já už tu nebudu, já se toho nedočkám, ale až provdáš Irenku, vzpomeň si na mne. Pak uvidíš, kdo měl pravdu. A pojďme, babička volá. Abys u ní neměl zase nový vroubek.“

„Tak se na ně podívej,“ řekla babička mamince, když dědeček s otcem jí přicházeli vstříc, „jak se poťouchle tváří. Jistě se zas na mne umlouvali.“

„Jen hartus, Andulinko,“ ozval se dědeček. „To jsem rád! To už je dobře! Já se tě bojím, jen když mlčíš.“

Babička ho neuznala za hodna odpovědi a nalévala polévku s obřadností, jako by přisluhovala u oltáře. Její růžová tvář nad ohromnou mísou za kouřícími se parami jasnila se vážným mírem, jako veliké slunce, jež vychází za horou z ranních mlh.

„To Vlasta,“ pošeptal otci dědeček. „Ta to s babičkou umí! Ona jediná dovede zkrotit naše enfant terrible.“ Usedli jsme za stůl ve svátečním souladu. Babiččina

nemilost k tatínkovi doznívala jen přílišnou horlivostí, s jakou ho pobízela k jídlu. Já jsem seděla vedle Janičky, držela jsem se jí pod ubrusem za ruku a věřila jsem vítězně, že strýc Rudolf nám nepřeje, že se máme rády. Naproti mně, po boku maminčině, bylo prázdné místo. Kdykoli jsem si je uvědomila, tajný přípravný neklid mnou zachvíval.

Venku zběsile zazvonilo. Vladimír vběhl do jídelny v nápadně světlém a příliš širokém svrchníku (který jsem pocítila jako za znamení jinošské nezávislosti), byl uštvane hubený jak lovecký pes, rozhlédl se ve zlostném překvapení, jako by se byl právě probudil, zamračil se na nás strašně (zdálo se mi, že nejvíce na mne), jako bychom ho byli urazili, hodil hlavou a beze slova zmizel.

„Rozlučme se s ním aspoň na hodinu,“ pronesl suše dědeček, „Jde se upravovat. To není maličkost. Musí se vysvléknout do půli těla musí si vylít na hlavu tři konve vody a musí způsobit po pokoji potopu světa. A toto mohamedánské umývání provádí pětkrát denně, prosím. Ten člověk je maniak čistoty.“

„Nedá si říci,“ pověděla beznadějně babička, „celou zimu mě lítá v tom jarníku. Srdce mě bolí, když na to vzpomenu.“

Dnes ráno byly dva stupně pod nulou. Až si užene zánět plic, pak uvidí, jestli je nastuzení předsudek. Vyplatí se mu zášady.“

Naslouchala jsem pozorně. Všechny Vladimírovy činy, na které si dědeček s babičkou stěžovali, zdály se mi významné a hrdinské. Byla bych si přála, aby nepřítomný Vladimír zvěděl, jak s ním souhlasím a jak se ho v duchu ujímám proti hartusivým velkým. Ale zároveň podivno, považovala jsem za svou povinnost, zalhati, tento zájem o něho.

„Janičko,“ šeptala jsem, „já ti něco povím. Já jsem ti ráda, že Vladimír tak dlouho nejde!“

Když mně odpověděla, že proč, že je takový hodný a že to ode mne není hezké, přiložila jsem hlavu k choulostivě zdviženému ramínku a jen jsem se usmívala tajemným a hloupým úsměvem. Těšila jsem se, že se budu moci stydět Vladimíra.

Vrátil se. Vodní chlad vál nejen z jeho vykoupaného těla, ale z celé jeho uzavřené bytosti. Usedl kvapně vedle maminky a neobraceje k ní smáčenou hlavu, oznámil jí stručně a stále jakoby uražen, že zítra hrají v divadle Othella a ve středu Romea a Julii a že by tedy obstaral lístky. „Ale není-li ti druhá galerie dost dobrá, prosím tě, nenuť se,“ dodal odmítavě. Když maminka si pospíšila ujistit ho, že tisíckrát raději sedí mezi nadšenými šičkami než mezi sytými a opovržlivými abonentkami, velmi se rozhořčil.

„A nejdou na galerii naprosto proto, abych snad koketoval s demokratickými sentimentálnostmi. Je posledního a došly mně prachy.“

Ale zároveň se ohlédl opatrně po dědečkovi, obávaje se, zdali ho nezaslechl, aby mu nenabídl, že mu zaplatí sedadlo v přízemí. Potom, mlče jako mrak, pustil se hrozivě do suchých brambor.

„Aspoň v neděli kdyby sis popřál masa,“ ozvala se babička.

„Nenutil bych ho, maminko,“ řekl tatínek velmi tiše. „Věřili, že zabíjet zvířata je hřích . . .“

Ale Vladimír měl jemný sluch. Zrudl, zastyděl se za pochvalu do útrapy a vyhrkl jedním dechem vztekle, všem neočekávaně:

„Já nikterak nepopírám, že jsem přišel pozdě, a uznávám, že jsem beztaktní člověk, kdežto vy že jste všichni dokonale vychovaní lidé, ale právě proto mi už odpusťte a zapomeňte na mne. Mohli bychom si snad zvolit zajímavější téma, než je má osoba.“

Nerozuměla jsem, co je beztaktní a co je téma. Cizí slova i smělost, s jakou Vladimír oslovil všechn stůl, velmi se mně zalíbily. Jak byl záhadný! Seděl proti mně, pravda, na dosah ruky; a přece měla jsem k jeho duši daleko jako přes moře. Nedovedla jsem uhodnout, co si myslí za tím zachmuřeným čelem, nedovedla jsem si pomyslit, co ho v životě těší, jí-li brambory bez omáčky a mluví-li o divadle, této mé tajné a nedosažitelné touze, s tak svrchovaným klidem. Ráda byla bych k němu pronikla. Neodtrhovala jsem oči od jeho dlouhých dospělých prstů, jimiž si za jídla nervosně zastrkoval manžety, jako bych doufala, že z jeho manžety vypadne mi nějaký klíč k jeho uzamčené bytosti. Vladimír mou zvědavou pozornost neuznamenal, neoslovil mne a nedbal mne; ale mně bylo, že si mne nevšímá jen na oko, aby oklamal mou ostražitost, a zatím že hlídá každé moje hnutí, každé moje slovo, aby se mi mohl v duchu nenávistně pochechtávat. Věřila jsem, že jsem mu protivná; ale z pýchy nemínila jsem mu dát najevo, že o této jeho domnělé nechuti k sobě vím; a aby Vladimír viděl, že mně po něm také nic není a že se ho neostýchám,

kopla jsem z rozpaků do své židle, nahnula jsem se hluboko přes talíř, a zeptala jsem se přes celý stůl po dětském způsobu náhle a hlasitě, nezávisle na rozmluvě ostatních:

„Dědečku, je to pravda, že za prstýnky s doutníků se pouštětj na svobodu černoši, co jsou otroci?“

Dědeček užasl.

„Co sis to, dítě, najednou vzpomněla?“

Bránila jsem se, že to vím, že jsem to slyšela od pana Hořejníka, že jsem si nic nevymyslila, a překřikujíc se, abych si dodala před Vladimírem důležitosti, jala jsem se dědečkovi dlouze a zmateně vykládat, oč šlo.

#### 4. Černoši - Indiáni

Maminka zašla včera před procházkou telefonovat své přítelkyni, mladé paní Neumanové, že ji přijdeme odpoledne navštívit; a my jsme maminku doprovodili do kanceláře, abychom se tam pobavili se svým přítelem, se starým panem Hořejníkem. Ujal se nás, abychom na maminku nemluvili, a ukazoval nám, co všechno nastřádal do napěchovaných zásuvek svého psacího stolu. Byla tam opsaná pera, pryžové omazávky, zpřelámané a zainkoustované zátky a šelestivá spousta rudých a zlatých prstýnků s doutníků, které se Juliovi zalíbily a hned by je chtěl. Oznámil to hned panu Hořejníkovi. Ale laskavý jindy pan Hořejník pozdvihl v nelibosti obočí a pravil, že jsme děti a že z toho nemáme rozum; že nás má rád, ale to ať od něho nežádáme. A sníživ hlas, vysvětlil nám - pokud čas stačil, neboť maminka mně na zklamání náhle dotelefonovala a bezohledně si nás odvedla - že odevzdává pásky s doutníků jakémusi tajemnému spolku, který je posílá do Ameriky nebo do Afriky, - ty dva zemědíly jsem jasně ne-

odlišovala - a, nepamatuji se již, za kolik tisíc těchto prstýnků spolek vykoupí po každé jednoho černocho z otroctví.

Černoši, jako vůbec národové, kteří nejsou ve tváři bílí jako my, ale barevní, nadmíru mne zajímali; a protože jsem se domnívala, že dědeček, který mluví denně v kanceláři s panem Hořejníkem, ví asi do podrobností o této záhadné a včera nedomluvené věci, zeptala jsem se ho nyní na ni.

Ale dědeček, když mně konečně porozuměl, dal se po svém nechvalném zvyku místo odpovědi do smíchu a obrátiv se k babičce, prohodil, že pan Hořejník je sice hodný člověk, ale že stárne; a dodal o něm cosi německy, čemu jsem neměla rozumět. Celkem se zdálo, že dědeček páně Hořejníkově vykupování černocho příliš nevěří. U stolu se rozhovořili o negrech a Indiánech, které jsem si mátl, a strýc Rudolf jal se horlit proti hanebnostem, jimiž se Evropané prohřešili na rajské nevědomosti a dětské dobrotě nešťastných divochů.

Divoši, spatřivše po prvé vyloděného bělocha, padli na břeh v náboženském vytržení, žasnouce nad krásou jeho světlé tváře, a klaněli se mu. Ale běda! Záhy seznali nešťastníci osudný svůj omyl. Za nejlitějšího krveprolití, za vzkřeku padajících bojovníků a za posmrtných zpěvů zoufale skučících squaw; kterým ubíjení mužové, a úpějí dcery i mračně mlčící synové vláčení za vlasy nebo v provazech k cizineckým korábům a odvážení přes nenávratný oceán do studené země, kde je očekávaly hlad, důtky uzlovaté a robota hovadí a kde v hromadách umírali steskem po svobodné prérii své vlasti za tohoto spuštění oklamání a rozptýlení divoši pochopili s děsem, že ti, které byli pozdravili v důvěře za laskavé bohy, ochránce rodův a stád, jsou bílí ďáblové, kteří je přišli obrat o královský majetek; vyměnivše jim zlato za skleněné trety a kořalku, oh-

nivou vodu, jež plodí svár a smrt, bílí ďáblové, kteří je obrali o zděděné řády a svobodu. I vykopali tomahawk zbylí synové rudých kmenů a vypověděli odvěký boj bledým tvářím.

Zanechala jsem kompotu, a lžičku v ruce, upírala jsem na rozpovídavšího se strýce vytržené oči. V tu chvíli jsem zapomněla, že nedávno zesměšňoval Janičku a že by byl chtěl na mne žalovat; v tu chvíli nedovedla jsem ho nenávidět, pro veliký obdiv. A nechápala jsem, že ostatní stolovníci se jeho napínavým vypravováním nedali vyrušit z klidu. Dědeček, přichýliv k talířku zavalitou hlavu, věnoval se jídlu rozvážně a důkladně, jako všemu na světě, co činil; babička, která si strýce vůbec jako naschvál málo všímala, snažila se zapříst maminku v jednu ze svých nudných, protože příliš srozumitelných rozmluv o zítřejším nákupu; tatínek odešel barevně modrýma očima do dálky a zřejmě si snul své, s divochy nesouvisící myšlenky, Janička napomínala srkajícího Julia, aby nebral ohlodaané pecky znova do úst, že je jistě spolkne; a náhle, obrátivši se ke mně:

„Proč nejíš?“ podivila se upřímně. „Vždyť je to výborné.“

Vladimír seděl proti mně velmi zpřímá, nehybný, a stahoval nevyzpytatelně jemné rty, plné pohrdání.

„Já se ti, strýčku, divím, že čteš ty Mayovy romány,“ prohodil suše, když Rudolf domluvil; a základní zvuk jeho hlasu jako by se obrátil k mamince, aby si dala pozor, kterak je Vladimír chytrý a kterak všechno uhodne.

Strýc se pomátl.

„Proč myslíš?“ začervenal se a všecek jako by se zarmoutil. „A vždyť tys mi Vinetoua loni sám půjčil, Vládičku.“ namítl zkroušeně.

Vladimír se svrchovaně zachechtal.



„Prosím tedy dodatečně za prominutí. Do minulosti za sebe neodpovídám. Člověk má přece vývoj. Dávno jsem překonal ty krvácké nevkusy.“

Změřila jsem si Vladimíra záštným pohledem. Mne strýcova výmluvnost unesla epopejnou řečí, mne strýcovi divoši dojali tragickou krásou. Byla jsem dítě, a děti jsou posluchači uctiví. Přišly nedávno z mlžného vlhka nebytí, a na jejich brvách visí ještě rosa, sražená z mytických par. Cosi z vážnosti bohů a zvířat zírá z jejich zkoumajících očí a přerouží tento dověřený, seschlý, ošlapaný, pomluvený svět výkupnou silou prvního úžasu. Dítě, cizinec z jiné hvězdy, nastupuje chůzi pod neznámým sluncem, a jeho pouť je rozkošná nepředvídanými setkáními. Je stále uchystáno dojemnou ochotou k vděčnosti za to, co uvidí; jsouc naslouchavá úcta sama, není s to, aby ponížilo krásu čistou; a krásu zneuctěnou vysvléká ze šaščíh nohavic a omývá ji od silničního prachu v bystřinné lázni pod věkovitou skalou, v útlém, hbitém, právě narozeném pramínku vody živé.

Vladimír se strýcovu vypravování útrpně usmál, Vladimír nazval můj veliký dojem krváckým nevkusem; i rozhodla jsem se, že budu do smrti nenávidět Vladimíra. Ale zároveň, podivno, chtějíc, nechtějíc, musila jsem se mu obdivovat právě za to, zač jsem ho nenáviděla. Šlápl na posvátnou mně krásu; a tím jako by se postavil nad ni. Začala jsem tušit půvab pošklebné pózy a temné opojení vzpourami. A bylo mi před Vladimírem hanba, že jsem zatím jen pokorné a nadšené dítě; toužila jsem po tom, být už také velká, abych se mohla také rouhat. Umínila jsem si, až se zase příště něco významného stane, dám pozor, co tomu řekne Vladimír; podle toho teprv zařídím své citění. Raději se budu více posmívat než obdivo-

vat; je to dospělejší. Aby si Vladimír o mně nemyslel, že jsem snad malá, hloupá holka.

## 5. Ctižádosti

Před obědem a za oběda babička promlouvala s rodinnými svými hosty trhaně; bud ji rozechvívalo, že některý z nich nepřicházel, nebo se toulaly její starostlivé zájmy kuchyní. Teprv když své milé nasýtla a když si je odvedla do šerého úhlu salonového, aby s ni naslouchala dědečkově hudbě, byla by mohla užít nerušenou besedou neděle; pokojné slavnosti, kterou vrcholil týden; ale my, děti, jsme jí nedaly.

Julius chopil se oběma rukama její odvrácené hlavy, obrátil ji mocí k sobě a opakoval již po páté:

„Babičko, pojď plakat!“

Babička šla tedy plakat.

Byla to taková hra: Babička zavřela Julia do temné komůrky mezi dvojitými dveřmi, jež vedly ze salonu do dědečkova pokoje. Chvilí počkala, až se Julius uvelebil a ustal přešlapovat jako kuň ve stáji; načež jala se volat za dveřmi úmyslně přirozeným hlasem:

„Julie. Julie, pojď se strojit! Půjdete s Janičkou na procházku.“

Ale po Juliovi ani vidu ani slechu. Udomácnil se ve svém pelíšku a bylo mu tam dobře vítěznou netrpělivostí na slavnou úlohu, která jej očekává. Nebál se potmě, na to byl příliš malinký. Ke strachu se mu nedostávalo obraznosti. Byl mezi dveřmi tiše a neozval se.

Babička zavolala znova a když zase nadarmo, znepokojila se.

„Lidé,“ zeptala se nahlas do pokoje, „nepotkali jste mého synáčka? Má na nose modřinu, obě kolena rozbitá a vždycky

mu padá levá ponožka, střepává si vlasy do očí, až šilhá, je škaredý, umouněný a dobré žíly v něm není, ale přec bych ho nerada pozbyla. Neviděli jste, lidé, mého Julia?“

Otec, stoje po svém zvyku vzpřímen u klavíru, nad usměvavě schouleným dědečkem, který ustal hrát, aby nerušil divadlo, odpověděl vážně, a jen barvíčkové oči se mu usmívaly:

„Neviděli, paní, neviděli. Rádi bychom pověděli, ale nevíme. Nejspíš se vám ten darebák zaběh' do lesa a vlci ho tam roztrhali.“

Babička spustila ukrutný nářek:

„Lidé, lidé, kdybyste věděli, jaké mě potkalo neštěstí. Ztratil se mi Julíček, můj zlatý synáček, Julíček pacholíček. Vlci mě ho vzali roztrhali snědli nebo ho orel unes na skálu a už ho do smrti neuhlídám. Ach že jsem ho lépe nehlídala! Kam se já, smutná, bez něho poděju?“

Štkala do obou dlaní.

Julius byl už v pěti letech muž, znal svou hodnotu a ženský pláč mu lahodil. Nechal babičku, aby se žalostí namohla do únavy a když si vydechla mezi dvěma vzlyky, použil odmítky a pošeptal jí dveřmi nahlas:

„Babičko, ať pláče taky maminka!“

Maminka osvědčila nejušilovněji snahu zalkat; ale ostatní, nedbajíce utišujících posunků babiččiny, přehlušili ji rykem, který se velmi podobal smíchu. Zejména Vladimír, padnův nznak do křesla, rozhodiv paže a zmítaje hlavou, zrovna vyl nenasytným štěkotem jako šílený, mně na veliké překvapení. Nejprve mne zamrzelo, že někdo jiný, než já, a nadto Julius, soupeř mého života je s to, aby přezíravého Vladimíra vyrušil ze vznešených chmur; ale v zápětí jsem si uvědomila, že Vladimír svým smíchem Julia zahanbuje, i přidala jsem se k němu rozesmála jsem se ze všech nejdivočeji, aby Vladimír viděl,

že jsem již odrostlá jako on, a že mne také rozveseluje to pošetilé dítě.

Julius, kterému už bylo uvnitř horko a chtěl ven, nedbal urážlivého veselí velkých. Zatvářil se, jako by věřil, že všichni pláčící, kopl do dveří na znamení, aby mu babička otevřela, vyrazil do vřavy a vrhnuv se babičce v náručí, volal milostivým hlasem:

„Babičko, já jsem tady!“

Všichni se kolem něho seběhli, všichni ho vítali, všichni oslavovali. Ale babička, pochopitelně rozezlená, že ji nechal vytrpět tolik úzkostí, vykřikla:

„Počkej kluku, budeš bit jak žito!“

A přehnula si ho přes kaleno a mlátila ho, volajíc za každé rány:

„Tu máš, cikáne, tu máš, zálesáku, tu máš, tu máš, tu máš!“

Julius se jí vymkl a utíkal; babička jej honila po pokoji, a ovšem nedostihovala; Vladimír skákal nehereckým nadšením ze všeobecného blázince a tleskal na Julia jako na psa, mátl ha neustálým voláním: „Sem, sem!“ Nakonec Julius, proskočiv otcovými nohama, vrhl se pod klavír a zapanáčkoval tam jako zajíc v zelí. Babička klesla, přehánějíc, Juliovi na radost, únavu, bez dechu na pohovku, a dědeček, přejev klaviaturu od zdola vzhůru, zabouřil cirkový pochod: Julius nadobro zvítězil.

Otec, chytiv ha zezadu za šaty jako králíka za hřbetní kůži, vytáhl ho zpod klavíru, maminka otřela mu šátečkem uřícenou tvář, a Vladimír - Bože pomoz! Vladimír, který se mu před chvilinkou veřejně byl se mnou posmíval! - proradný Vladimír, vyhodiv si ho nad hlavu, až Julius zajekal z bezdechého překvapení, posadil si jej obkročmo na ramena, zachytil rukama jeho krátké nožky - při čemž Juliův střevec, sesmeknuv

se, padl do klína strýci Rudolfovi - a nosil ho, kráčeje podle taktu, za smrtelných úzkostí Janiččiných, pokojem.

Babička provázela očima v radostné pýše oba své statečné chlapce. Všichni se rozjařili, všichni vzhlíželi k trpně povýšenému Juliovi a obdivovali se mu za to, že sedí na cizích ramenou. Ale já jsem se mračila a bylo mně hořko z Juliovy slávy. Odhodlala jsem se k něčemu, co jsem sama nechápala.

Vběhla jsem Vladimírovi do cesty, chytila jsem ho za kabát a poručila jsem mu:

„Sundej toho kluka! Zatočí se mu hlava. Nos teď zase mě!“

„Pust!“ vykřikl Vladimír skoro hrubě, obávaje se, aby přes moji zadrhavou umíněnost nezakopl a nepohmoždil Julia. Sedadil jej opatrně na stůl a když jsem se stále nepouštěla jeho kabátu;

„Přestaň!“ osopil se, obrátiv ke mně zrudlou důraznou tvář, jakou jsem posud na něm neznala. „Vážně. Pro holčičky se to nesluší.“

Vladimírovi od živého břemene uslábly paže; ale než by se byl přiznal k únavě, raději zahanbil mne. Usmála jsem se na něho pomalu a hloupě, odvrátila jsem od něho hlavu a zakryla si šíji rozpačitou rukou. Příliv slz ze studu stoupal mi ke skráním, do očí, ve tvář, otrávená krev přeplnila mně tepny a rozpínala mi lebku na rozskočení. Vladimír, jehož jsem tajně uctívala, mne pohaněl a musila jsem se pomstít; ale byla jsem vůči němu malá a bezmocná; i přenesla jsem všechnu nenávist na ještě menšího Julia.

Popelil se pod províjejícím se hovorem velkých, pod plujícím dýmem cigaretovým, na kůži ledního medvěda. Jednu ruku zaťal škubavým úsilím do medvědovy srsti, druhou zapomněl na mamčině střevíci, který se jí pokoušel svléci; a ve váž-

ném zasnění zíral do výše na bledořasá víčka strýce Rudolfa, která mu byla divná, protože sebou za řeči stále míhala. Ale strýc Rudolf mluvil buď s babičkou nebo o babičce, nepamatuji se již a Julík pro něho nebyl na světě. Strýc Rudolf všímal si nás jen tehdy, zjišťoval-li rodinnou podobu s babičkou. Jinak, ocitl-li se s námi dětmi náhodou o samotě, upadal do mlčení rozpačitéjšího, než kdyby ho byli postavili tváří v tvář králi.

Polkla jsem zlobné slzy, postavila se blízko před Julia a začala jsem:

„Julíku, ty sis myslil, že oni si myslí, že ses ztratil a zatím oni dávno věděli, žes tady za dveřmi.“

Ale Julius byl umoudřelý do dobroty po svém vítězství, jako já jsem byla zlá ve svém pokoření. Nastavil mně černou hlavíčku a propověděl zpěvavě:

„Ale vždyť my jsme si jen tak hráli! To ty nevíš?“

„Ty sis myslil,“ pokračovala jsem už nahlas a prsty se mně zrovna třásly, aby se zaryly do masa tomu protivně rozkošnému chlapečkovi, „ty sis myslil, že pro tebe pláčou a zatím se ti smějí, jaký jsi hloupý. Schválně vždycky čekají, až zavoláš skrz dveře: „Ať pláče taky maminka,“ dobře jsem si toho všimla. Všichni si z tebe tropí šašky!“ řála jsem ho.

„Iréno!?“ vykřikl otec, spravedlivý člověk, jehož nic nepobouřilo tolik, jako dala-li se křivda maličkým, náhlým hlasem velikých dní svého hněvu. Ovládal se měsíce do shovívavosti; ale když vybuchl, bylo radno prchnout: okřídlení ohňové a plamenné rudy létaly v povětří zatmělém deštěm popela a štěrku.

Julius uznamenav, že se ho otec ujímá, uvědomil si teprve nyní, že by ho vlastně mělo bolet srdce, politoval se opožděně a dal se do pláče.

Pochopila jsem, že je konec, že jsem podlehla v zápase, že jsem zakopla o malinkého, směšného, nenáviděného Julia a upadla tváří do louže před zraky škodolibého Rudolfa a uražeče Vladimíra, kteří, byla jsem v tu osudnou vteřinu přesvědčena, se radují mé porážce a přejí si mé zhouby; a narovná-li hřbet, má hlava vystřelí do dusně snížených mráček mlčení otcova, která čekají jen letmého doteku mé vzpřímující se pýchy, aby se zkřížila v blesk, který mne skácí. Jsem určena k zatracení a nemám, čeho bych pozbyla; když záhubu, tož raději hned! A metám otci do tváře:

„A co bych mu to neřekla, když je to pravda! Smáli se ti a smáli se ti,“ zatepala jsem krupobitím v Juliův deštíkový pláč, „sle tys nic nepozoroval, protože jsi blbec!“ zařvala jsem a vrhla jsem se pěstmi proti Juliovi, který rozeběhl, opakuje mou po prvé užitou nadávku, okouzlen neslušnou novotou i zároveň hotov se za ni pomstít; ale sesmykl se o kobercový záhyb, padl čelem do trnože přístěnného stolečku, na němž se rozkývalo, jako by se rozmýšlely, mají-li padnout vytrvat, několik babiččiných figurek; ženský výjek zděšení a nevole rozstřelil napjaté ticho, a nejkrajnější bílý hoch, ten kterému říkali „Slavkov“, rozhodl se k nebezpečnému skoku jako s balkonu a převalil se střemhlav na téměř právě dopadnuvšího Julia. Několik hutných krůpějí čerstvé, jaksí zvlčile rudé, živé, opravdové krve zmokvalo Juliovi vlasy nad křehoučkou šíjí, jako obětovanou.

Couvla jsem úžasem z vražedné skutečnosti, kopnuta zbabělostí osudu, který v rozhodnou vteřinu přebíhá ve vítězný tábor proti zdolanému viníkovi, aby jej obvinil i z nevinné viny a dodupal jeho pád.

„Poranila jsi bratra!!“ vykřikl otec dvojitým přízvukem, hlubokým i vysokým, jako od kořene rozštěpeným. Třebaže jeho

denní slova bývala prostá a barva jeho obvyklého hlasu barvínkově klidná, úlek a hněv nadiktovaly mu po každé vzduté, jakoby falešné pathos; a příšerná strojenost jeho zvolání, zejména to, že nazval Julia bratrem, mne přesvědčily, že Julius umře, že jsem ho zabila, že jsem vražednice, a nepomyslivši na odmluvu, obranu či lítostný projev vyrazila jsem dveřmi, prolítla chodbou, strhla zařetězovanou závoru, třebaže jsem se o to až dosud nikdy nebyla pokusila, a skácela jsem se se schodů průjezdem na ulici, prostovlasá na vzdušnou ulici, jako bych chtěla svou úzkost, své tělo, celé své bědné a provinilé bytí dát na pospas vlhké svěžesti únorové, vodnímu nebi, usazeným vánkům aby mne omyly, vjaly do své podjarní teskné nekonečnosti, jen abych už nebyla, já, hříšnice Iréna Ronová, která jsem zavraždila bratra a propadnu mstitelskému právu otcovu.

Ulice stála zveličená nedělní prázdnotou, rozpjatá do ticha. Ticho mlčelo a čekalo na zprávu o skonu Juliově. Rozletí se okno - je zvykem, otevírat okna, zemře-li člověk v domě - otec k oknu přistoupí a ohlásí hrobovým hlasem smrt syna svého Julia. Co slovo, to bič mé d'áblu zapsané duši. Vzadu potmě v bytě budoi plakat ženy nad Juliovou záhubou i nad mým zavržením. Maminka, vím, bude otce uprošovat, sahajíc bledou rukou na jeho tmavé rameno, aby mne přese všechno přijal na milost. Ale já se nevrátím, o své vůli se nevrátím. I kdyby se Julius ze svého poranění vzpamatoval, utéci sama na ulici je takový hřích, že jej lze udupat jen průvodem nových a ještě těžších hříchů. Babička před chvílí plakala, že Julia do smrti neuhlídá; se mnou se neshledá doopravdy. Trochu jí to patří za to, že často vyznamenávala Julia přede mnou; ale zároveň jsem politovala babičku. Jaký to bude hluchý, slepý, němý, nesmyslný, nemožný život beze mne? A slzy mně sté-



kaly po tváři na zedřodného domu, o který jsem se za útěku opírala, žalostné slzy, nikoli už pro můj krvavý čin, ale pro nešťastnou babičku, že mě pozbude.

Jsem hodná, myslila jsem si v pláči, rozsteskňujíc se vlastní šlechetností, se všemi cítím. Vždycky jsem byla hodná, ale oni to neuznávali, nechápali mne, postrkovali mnou, ubližovali mně, nikdy mě neměli rádi. Nyní mne vyhnali, ale já jim odpouštím. Budu chodit po ulicích, budu prodávat fialky a navečer, až se skrčím ke spaní na dlažbu pod patník u některých vrat, zachumlaná do kostkovaného šátku, a dech se mně sráží u drkotajících úst jako dým z kaštanářčiny lokomotivy, sepnu ruce ztuhlé mrazy div prsty nezlomím, a budu se za ně za všechny modlit, i za otce, i za strýce Rudolfa, i za Vladimíra.

A kdoví? Možná, že jednou na Štědrý večer třebaš, až se bude chumelit, potkám otce a maminku, spěchající z posledních nákupů, na nábřeží. Otec na mne mimochodem kývne (nepozná mne), abych přistoupila s ošátkou. Vybere mamince kytičku fialek, aby ji rozveselil. Ale maminka, propadlá do příliš řasného kožichu, nad jehož hebkou srstí churaví její ubledlé líce, tesknící za mnou, jen za mnou ztracenou, přijme fialky a ani se neusměje v dík. „Kdysi, kdysi za šťastných dnů trhala jsem je ve Stromovce se svou Irénkou.“ vzpomene si; a slzy ji vhrknou do očí.

„Kolik za ty fialky, děvčátko?“ zeptá se mne otec.

Já se vztyčím ve svých vyrudlých, záplatovaných hadrech, jež promáčel sníh a které rychle kornatějí v severáku.

„Nechte si peníze, pane!“ propovím zvučně. „Pro vaši paní jsou mé fialky zadarmo!“

Maminka sebou trhne, rozžhvil jí staré rány můj povědomý hlas. Pohlédne mi do tváře . . .

Ale právě když jsem se chystala maminku obšťastnit a prohlásit se jí, proti mému snění zívla vrata jako lví tlama a pohl-tala je. Pani Nováková, domovnice, ustrojená, v klobouku a s modlitební knížkou, vycházela na požehnání. Prošla mimo mne uspěchaná, a na štěstí mne nezpozorovala.

Včera domovníkův Pepík hrál s ševcovic chlapci na dvoře kopanou a odrazil „šutací merůnu“ tak nešťastně, že vrazila do vrátního okénka a roztrískala je. Paní Nováková vyběhla z prádelny s kouřícími se vlasy, vyťala Pepíkovi facku; až mu čepici s hlavy srazila, a nazvala ho blbcem. Naučila mne osud-né nadávce, kterou jsem dnes pohaněla Julia; a běda, zač? Za totéž hraní na šťastné shledání, kterým jsem se právě nyní zajímavěla v duchu i já. Ovšem byl v tom rozdíl. Já, jsouc já, nemohla jsem si vymyslet nic hloupého. Můj příběh měl mnohem větší význam než Juliovo dětinství, neboť za prvé běželo o mne, a za druhé, vždyť já jsem si jej nevymyslila pro zába-vu, ale z nutnosti, vždyť já si nehraju, já žiju, musím žít své bloudění světem. Do smrti nepřekročím rodný práh.

„Co tady dělá?“ zeptala se mne v tu chvíli paní Nováková nevrle. Ohlížela se za svým mužem, ve službě boží málo hor-livým; dospával v neděli po obědě své domovnické noci. Ohlédla se, jde-li hned, jak jí slíbil, a teprv zaté mne uzname-nala. „Šla domů,“ řekla a otevřela mi vrata do průjezdu. „Já ji tady hlídat nebudu.“

Sklonila jsem zahanbena hlavu a vešla jsem v poslušném zoufalství do domu.

Paní Nováková mne poučila, že jsme lidé nesvobodní, zhře-šíme-li, dvakrát nesvobodní. Tulák a běhoun Kain marně se skrýval na zemi před tváří Hospodinovou; ano, bratrovra-hovi nelze utéci se před svou vinou ani do snu. Tady byly scho-dy, po kterých jsem se v děsu řítila. Celý život, zdálo se mně,

uplynul od té doby. Ale schody se nezměnily, a můj osud se nezměnil. Jsem doma a zavinila jsem zranění bratra Julia. Nebudou plakat o mne, jak jsem si na ulici vysnila. Julia budou hýčkat, protože mu bylo ublíženo, a mne potrestají. Vždycky tak u nás bylo, jest a bude.

Vystupovala jsem po schodech váhavě, ale jsouc již smířena s nutností své provinilecké sudby; odevzdala jsem se jí. Šla jsem si domů pro trest; a všechna moje sklíčená bytost si náhle vydechla.

Což by bylo možná, aby schody vypadaly docela jako jindy, kdyby Julius umřel? Je tu studené ticho, právě jako vycházíme-li odpoledne na procházku, a u babičky za dveřmi nikdo nepláče ani nepobíhá. Nic se nezměnilo, nic se neděje. Všechno jest jako dříve, jako vždycky, jako předtím. A což je možná že by nás, právě nás, Ronovy, kde otec, maminka, dědeček, babička naplňují běh svých spravedlivých dnů, nejinak než hvězdy postupují svou drahou, že by nás, Ronovy, postihlo neštěstí, to jest cosi nepředvídaného a výjimečného, cosi ohromného z knih? Nikoli, nikoli. U nás život je všední laskavým opakováním. Díky Bohu, díky Bohu, tišila jsem se neurčitou vděčností, jako bych usínala.

Stála jsem před babiččinými bílými dveřmi, rozmýšlejíc se, jak bych co nejskromněji zazvonila, a vzpomněla jsem si na svůj pokus o útěk, na své daleké bludné plány. Podivila jsem se jim, jako by na mne houkl s druhého břehu neznámou řečí. Už jsem nežíznila po slzách svých milých, už se mi nechtělo nalezenecké slávy. Bylo by mně přestydět a odhodit z cesty tisíc paní Novákových, ale k tomu se mi nedostává síly ani drzosti. V duchu jsem švihák, pane, dovedu se vzbouřit! Ale mé krvi vočkovali krotké poslušensství od narození. Hlídané děti nejsou povolány k slávě.

A bylo mi útulno z vědomí, že jsem malinká, otcova a maminka Irénka. Trest už si nějak se zamhouřenýma očima odbudu a potom porostu nadále keřikem, jež blesky boží míjejí pro ponížení jeho, ve stínu rodných lip. Aťsi Vladimír vynáší Julia třeba denně na ramenu, a mě nikdy ne, ať mně třeba tisíckrát řekne, že se to pro holčičky nesluší, se vším se spokojím, ničeho si nepožádám, jen nestalo-li se nic Juliovi, jen bude-li všechno jako dřív.

Vztáhla jsem ruku v slibném a nadějném odhodlání po zvonítku, když maminka mne předešla a otevřela mně, nevyzvána. Právě se vypravila, aby mne šla hledat.

Pohlédla jsem na ni něžně a důvěrně, jako bychom byly dorozuměny. Bylo mně, že věky a věky se převalily přes můj hřích a odplavily jej, že maminka ho dávno zapomněla, že nevidí, než mou kajícnost a štěstí v její záštitě.

Ale dospělí žijí v stojatých téměř pojmech časových. Maminky hodiny se za mými opožďovaly. Z jejích šatů válo éterem, doktorskou vůní. Její péče právě zanechala omytého Julia, aby odešla za starostí o mne, a její sluch, ohlušený pláčem Juliovým, sopečným mlčením otcovým i dorážející úzkostí Janiččinou, znetrpělivěl. Nebyla s to, aby vyposlouchala skrze zvonění svých rozbušených tepen, co ševelí mé srdce ti chými záchvěvy.

„Dobře, dceruško.“ promluvila hořkým žertem. „Byli jsme na tebe zlí, vid’? mlátili jsme tě od rána do večera, není-liž pravda? zamykali jsme tě na hodiny do komory a trestali jsme tě hlady, že ano? tak jsi nám ze strachu utekla. Jsi hodná a moudrá holčička. Máme z tebe s tatínkem radost.“

Jak to bolelo. I otcův hněv byl snesitelnější než tahle trpkost.

Mlčela jsem trapně, ale poněkud i povznešeně u vědomí, že maminka křivdí mé napravené přítomnosti. Žasla jsem, kolika zítřky je člověku odpykávat hříšný včerejšek.

Maminka mne dovedla do temné a netopené ložnice babiččiny. Ložnice byla samý mramor, samé linoleum, samá hygiena, byla nepřátelsky studeně nudná. V křesle před úpravním stolem zahalen v oblak lihových, benzinových, éterových par, obklopen ženskou družinou, odpočíval ošetřený Julius. Na temeni měl náplast, ve tváři důstojnost. Díval se do zrcadla a měl se rád. Jakmile zpozoroval, že jsem vstoupila:

„Janičko!“ zeptal se schválně nahlas. „Mám tu náplast dobře?“

o jak bys ji, Julíčku, neměl, když ti ji lepila babička.“ „Ale já tu náplast nevidím.“

Janička se zaradovala, že je na světě ještě někdo prostší, koho může poučovati zase ona.

„Ty hloupý, jak by ses mohl vidět v zrcadle odzadu? - Ale počkej, uvidíš se.“

A nalíčivši proti hlavnímu zrcadlu příruční zrcadélko, měla Julia k tomu, aby se do něho díval. Ale Julia hnětlo cosi nevyšlýšeného z předchozího vyjednávání. Vycítila jsem to z jeho přízvuků, které, přes všechnu důstojnou nevšímavost ke mně, vyznívaly sklíčeně. Ustalar se a nechtěl se spatřit v zrcátku. Nechtěl postřehnout náplast, s níž nesouhlasil která mu nebyla dost nemocná.

„Já ji nevidím a nevidím!“ ujišťoval zarytě. „Vidíš babičko,“ pravil vyčítavě, „já jsem ti říkal, abys mně hlavu radši obvázala!“

„Bolí tě to?“ vyděsila se Janička a skoro se opovážila pohněvati se na babičku, která se rozesmála. „Nesměj se, Anno,“ pronesla nábožně a položila si ruku na srdce obvyk-

lým pohybem, v úctě ke svému strachu, jehož si vážila nad babičku, který jí byl životním posláním. „Vždyť on mohl dostat otřesení mozku,“ dodala skoro zálibně.

Když Julius padal, babička se vyděsila, až se jí srdce zastavilo a vykřikla jinak než Janička. Ale kdo by jí to připomněl, velmi by ji rozzlobil. Byla jako junák Vladimír, nerada se znala k slabostem. Neuplácela osud pověrečnou pokorou, nebála se, že si zdar zakřikne a po

přestálém nebezpečí zavýskla si jak pohan:

„Nevídáno o kluka, ale můj Slavkov! Mám z pekla štěstí že se ten neroz빌!“

Pohlédla jsem vděčně na babičku - bohatýrku. Ale babička, jak už jste pozorovali na nesměle milujícím strýci Rudolfovi, oplácela něžné city útočnou rázností.

„A co ty stojíš a díváš se?“ řekla mi perně. „Běž k Juliovi a popros ho, aby ti odpustil, žes na něho byla falešná. Stydíš se Terezie? Milé děvče, kdo měl kuráž veřejně potupit, ten ať s nebojí, přijít s prosíkem na náměstí. Jeden král stál bos a s holou hlavou pod zamčeným papežovým hradem a čekal tři dny, až mu papež odpustí a otevře mu brány. Jenže jsem už zapomněla, jak se oba jmenovali. Zeptej se maminky, není dlouho, co chodila do školy.“

Julius uvítal babiččinu výzvu mračným zalíbením. Zatvářiv se důstojně jako soudní oficiál, nachystal se v křesle do vysoka, aby přijal mou pokoru.

Ale já jsem měla neohebný hřbet' a štítila jsem se scén. Bylo mně hanba za babičku, jaké mi uložila strojené poslání, i za sebe, že je mám naplnit, a utekla jsem se k mamince. Maminka mne dovedla do ložnice také pro pokání. Ale šetřila mne a mlčky vyčkávala, až Terezie, která utírala ulité léky

a posbírávala potřísněné vatičky, odejde. Naklonila jsem k sobě oběma rukama její světlou hlavu a pošeptala jsem jí:

„Maminko, a musím?“

„Musíš.“

A maminka, vymanivši se z mých prosebných dlaní, odvrátila tvář k babičce. Vytušila jsem, že proto, aby jí poslala tajný úsměv, a osmělila jsem se:

„Maminko, já to neřeknu.“

Maminka na mne pohlédla. Nikoli už s hořkým posměchem, ani s trestající přísností. Její plaché oči zarmoutily se bezmocí jemných lidí, kteří nejsou s to, aby

poručili a vykřikli; a tomu výmluvnému oněmění mladé dívky, která mně byla maminkou, jsem neodolala.

Svěsila jsem paže podle těla, a promluvila jsem rychle a úsečně, sobě samé neočekávaně:

„Julku, jsi rád, že stonáš? já bych ti třeba ušila čabruku na koně, kdybys chtěl.“

„Ale velikou!“ vymínil si Julius. „Na Relu vraníka!“

A klusali jsme spolu před maminkou, babičkou a Janičkou do předních pokojů k svačině.

Byli jsme růžoví a tvářili jsme se, podle babiččina výroku, jako dvě milostivá léta. Věděli jsme, že o nás babička bude za chvíli vykládat dědečkovi, a oba jsme se pyšnili. Byli jsme marniví, jako státníci, vojevůdcové a králové, jako umělci, jako všechno lidstvo. Žili jsme v důležitém vědomí, že jsme pozorováni a že jsme citováni. Byli jsme zatím jen zábavná zvířátka, ale žili jsme již, jako dospělí, složitostí trojího bytí: lidského, hereckého a diváckého zároveň.

## 6. Nebezpečí

Po chodbě jsem běžela; ale přede dveřmi do salonu jsem se zastavila. Ocitnu se znova na místě svých vin; ožilá strašidla po mně skočila a srazila tlapami k zemi povylétlou moji blaženost. S Juliem jsem se, pravda, smířila; ale jak se se mnou vypořádá tatínek?

Rozhněvala-li jsem babičku, uhodila mne přes ruku, až mně slzy do očí vehnala; tělo zabořilo, srdci se ulevilo, zaplatila jsem hříšnickou daň a šla jsem po svých. Ale otec trestal krutěji než ranami: bil slovem. Vysvlékl do naha naši studem zimomřivou dušičku, a dštil na nás bídné popel a síru svých prorockých hrůz. Zjevoval nám zatracenecká nebezpečí, která nosíme ve vlastní hrudi; způsoboval, že jsme se sami sebe hrozili, sami sebe nenáviděli, sami sebe odsoudili. V tom právě záležela bolest jeho netělesných trestů.

Pomyslela-li jsem nyní, že bude v saloně i Vladimír, že uslyší a uvidí mou duševní popravu - dech se mi zastavil a nohy pode mnou klesaly.

„Tak jdi,“ vyřkla za mnou babička a vzala za kliku. Smršť rozkřepčeného kvílení i dunivých chechtotů udeřila mne rozevřenými dveřmi do tváře; dědeček tanče

hlavou i rukama, řádlil za rozbouřeným klavírem. Strýc Rudolf, zasniv se nad koflíčky nedopité kávy, zapomněl v zkrivených prstech kadeřavě dýmající cigaretu; a salon s křesly porůznu - jak z nich hosté vyskočili, když Julius upadl - jako by odjížděl za cáry bludného kouře někam k opuštěnému peklu, odkud se čerti rozlítali.

Vstoupila jsem velmi skromně, zastavila jsem se u babiččina kolena a obhlížela jsem bojiště. Vladimír tu nebyl. Bože, jak člověk strachy zhloupne a všechno zapomene. Vždyť jsem



zaslechla, jak říkal mamince - stáli právě tady u stolečku a Vladimír zapaloval mamince dvorně a zajímavě cigaretu - že jde dnes odpoledne do filharmonie. Ale tatínek? Už vím. Hraje-li dědeček bývá tatínek rád sám a nemluví. Uchýlil se asi po svém zvyku do jídelny. Raději se za ním neohlédnu. Sedí tam na pohovce, odešel tesknýma očima do dálky a poslouchá. Snad ani nezpozoroval, že jsem vstoupila. Dědečku, můj drahý dědečku, pohazuj hlavou, přišlapuj nohou, štví citlivé klapky, bij oběma hrstmi, duň a hrej, nepovstaň od klavíru, pokud nás maminka nepošle spát! Jak je uschovaně dobře nedutající dušičce, rozduje-li se po pokoji hudební moře. Kdyby teď tatínek na mne zavolal, jeho slovo by vyletělo jako střípek lastury na vlně, a vlna by je smetla beze stop do temnozvké tůně. A i kdybych tatínka zaslechla, mohu dělat, že neslyším. - Proboha, co to Juliovi napadá? Za nic na světě! Janička chtěla Juliovi ukázat, jak vypadala, když byla malá holčička, co si s babičkou hrávala, a vybrali se spolu do jídelny za babiččiným albem s fotografiemi; Julius, ve své nově smířené družnosti, táhl mne za ruku, abych šla také. Dupla jsem na něho, zamračila jsem se na něho za mamincinými zády významně a přidržela jsem se babiččina křesla, odvracejíc se. Nevřítím se přece do záhuby! Podivno - trpím takové úzkosti, a nenucená babička se právě zasmála.

„Strýčku, zatím máme masopust. Není ještě popeleční středa.“

Strýc Rudolf polekán vyjel z hudebního zadřímání, a odskočiv k zrcadlu, zavěšenému mezi okny, jal se oklepávati s potřísněného kabátu popel. Setrval pak proti stěně ze zahanbených rozpaků a prohlížel si babiččinu blankytnou a útlou podobiznu z mládí, vymalovanou mně k nepoznání. Ohlédla jsem

se opatrně za ním, snažíc se rozeznati z výrazu jeho odulé tváře, zdali nepozoruje můj strach a zdali se z něho neraduje, a zároveň vyplašena kroky, které od vedle zapraštěly, přejela jsem koso a nenápadně, ale zbystřeným zrakem podezřelou jídelnu, Terezie přistrojovala tam na stůl koflíky mléka; na pohovce, album na kolenou semknuti seděli jen Janička s Juliem. I arkýř odkud tatínek hledívá z okna, byl prázdný; palmové vějíře se nehýbaly. Že by byl tatínek zašel do dědečkova pokoje a hledal si tam v některé tlusté knize? Slyš! zaharašil to vedle přemítnutý list, či jenom zašustl babiččin rukáv, jak se ke mně obrátila?

„Co se tak vyjevuješ, děvenko?“ řekla mi konejšivě, a vztáhnuvši ruku, spočinula jí na mé hlavě ochranným pochopením. „Tatínek odešel, mé potěšení. Běž svačit.“

Tatínek odešel! Tatínek tu není! Zachráněna! A spítá dočasnou svobodou, rozletěla jsem se nadlehčeným světem za nenáviděným jindy mlékem, jako by mně byla křídla narostla; ale maminka, které se zřejmě nelíbilo, že babička nazvala tak hříšné dítě, jako jsem nedávno byla já, „mé potěšení,“ stanaula na její tváři vyčítavým pohledem a přivolala mne, velmi nespokojena.

„Tatínek odešel,“ zopakovala mně dočista jiným hlasem, než před vteřinou babička. „A víš, proč odešel?“

Sklopila jsem před ní hlavu, a klátíc sebou, pošukávala jsem třásněmi svých rukávů. Zřeřavěla jsem. Tušila jsem, proč. Mlčela jsem.

„Aber lass sie,“ vyřkla nespokojeně babička.

„Ne,“ odpověděla maminka nahlas, aby dala na jevo, že nechce mít s babičkou spojenecká tajemství. „Jen ať Iréna ví, jaké je nehodné dítě, které rozhněvalo svého tatínka. Tatínek odešel proto, že tě dnes už nechce ani vidět. Vzkazuje ti, abys

mu večer nechodila přát dobrou noc. Pomodlí se jen s Juliem ve svém pokoji. Pohádku ti ovšem také nebude vyprávět. A jdi!“

Byla bych maminku nadšeně ráda poslechla, abych prchla jejím očím, které mně zíraly jako dvě měsíců zatmělého svědomí; a přece jsem stála, jak do země vdupnutá a nehnula jsem se. Chtěla jsem, aby maminka viděla, že jsem zdrcena. Úpěnlivě jsem si přála, abych zaplakala - ale slunečný nápad, že tatínek možná zaspí svůj hněv a zítra už na mou vinu nevpomene, zazářil mi do pracně sháněných mračen - a místo slz vletěl mně do tváře úsměv. Babička ho zachytila a z jejích očí vyskočily dvě vtipné jiskérky.

„Moje malinká,“ řekla vesele dojata a pohládila mne.

Maminka se zachmuřila nelibostí. Nepohlédla však na babičku. Chtěla, abych se domnívala, že se horší jen na mne. Napřáhla paži:

„Jdi!“ opakovala.

Vysmykla jsem se z přetvářlivého váhání, jako had z ložské kůže, a zmizela jsem do jídelny.

Dědeček za klavírem, ztišený v podjarním soumraku, procházel se prsty po stříbřitém háječku ševelicích tónů.

„Jsem u babičky,“ pomyslila jsem si, „jsem u babičky a babička mě nedá.“

## *7. O hodných Milinkách*

Bylo po svačině. Nastala nejlepší část neděle, Janičkou utěšené. Zůstávala u babičky až do večera, aby si s námi hrála.

Janička byla jediný člověk, který si uměl hrát. Ostatní velcí to nedovedli. I když nám věnovali půl hodiny svého vzácného času - což se stávalo zřídka kdy a ještě dělali drahoty - do-

padla hra jen prozatímně a vždycky strojeně. Usedne k nám velký třeba na koberec - snaží se, uznávám, zmenšit se a znevinět, sestoupiti do prachu k nám, popelícím se zvířátkům - a staví s námi z norimberských kostek věž, krásnou věž, velikánskou věž, vysokánskou babylonskou věž až do nebe! Pomíjíme jeho chválu s opovržením. Víme, ta věž že není ani tak krásná, ani tak veliká, ty řeči že jsou jalové, ten člověk že se přetvařuje. Jeho myšlenky se zatím potloukají po kuchyni nebo úřadem, jeho pozornost se stěhuje do hodinových ručiček - nevěříme velkým. Přijímáme je do spolku jen zdržlivě, jako člověka od řemesla chvilkového, amatéra. Nechce se nám lichocení. Humorné poklony velkých zlehčují naše opravdové vztahy k panence, k vraníkovi, k vlaku a pokořují nás. Velcí se vetrou líčeným zájmem v naši důvěru a potom, v nejneočekávanější chvíli, zaskočí naši sdílnost, aby se mohli některému vážnému výroku nesmyslně rozesmát. A náhle, aniž si s námi dohráli, vzpomenou si, zdvihnou se proti všemu zákonu a řádu a bez vysvětlení upláchnou.

Janička nebyla taková proradná. Janička neměla, kam by pospíchala, a věnovala se nám všechna; svým časem, svým zájmem. Hrála si proto, že ji bavila hra; nikoli proto, že bychom ji bavili my. Byla příliš prostá, aby rozeznala, jak jsme žertovní či vtipní; neobdivovala se nám nikdy, ale zato se nám také nikdy nesmála. Byla vážná hrála si s námi neděli co neděli naši nejmilejší hru na hodné Mílinky.

Janička byla naše matka, já a Julius byly jsme její dvě vzorné dcery a obě jsme se jmenovaly Mílinky po Mílince Záhořecké, neteři paní Neumanové, kterou jsme byli v sobotu odpoledne s maminkou navštívit, po mé jedenáctileté kamarádce, které jsem se tajně obdivovala; protože už směla do di-

vadla, kdežto mě babička s tatínkem posud nedovolili. Jméno této záviděné dívky zdálo se mi nejkrásnější na světě; a Juliovi ovšem po mě. Jenže já jsem byla starší a ještě znamenitější než mladší Mílinka. Ale naše matka, paní Hehelková, měla i třetí dceru, škaredou Nepěchindu, a ta byla strašné dítě. Její koudelové vlasy s nitěnou pěšinkou ježily se jako vrabčí hnízdo, kopala, když jsme ji česali a měla vši. Vezla-li se kočárem, pořáde chtěla na kozlík.

My, přičinlivé Mílinky, které jsem zastávaly paní Hehelkovou v každé práci a nejochotněji v poučném kárání, domluvily jsme Nepěchindě, aby dala pokoj, usadily jsme ji, přes její zuřivé vzpouzení, do kočáru sestaveného ze čtyř židlí, a vydaly jsme se na cestu, za které jsme Nepěchindu neustále zahanbovaly svou ctností. Nebylo s ní k snešení.

Jeli jsme po mostě. Nahýbala se přes zábradlí, aby viděla velkou vodu. Když jsem ji napomenula, aby tak nečinila, dala mně ránu.

Paní Hehelková chystala se ji potrestat za to, že pečlivé sestřičce ukřivdila. Vyprosila jsem milost nepřítelkyni. Ale Nepěchinda, jako všichni naprosto zkažení lidé, prokázanou šlechetností jen zezpupněla. Nahnula se s kočáru přes zábradlí znovu a hlouběji, překotila se a spadla do řeky.

„Rozbije se!“ vykřikla paní Hehelková upřímně.

„Utopí se!“ opravila jsem ji; ani vteřinu se nerozmýšlejíc, vrhla jsem se s kočáru střemhlav do dravých vln, dávajíc všanc svůj šlechetný život pro nešťastnou zatracenkyni. Julius přišel za mnou a přičiňovali jsme se jako hadi po jídelnovém koberci. Zachránili jsme Nepěchindu a složili jsme ji do náručí omdlelé paní Hehelkové. Vzpamatovala se z mrákot radostí ze tří zachráněných dcer, děkovala mi se slzami v očích a spínajíc ruce uprošovala mne, abych se šla převléknout

do nejbližšího hostince. Nedbala jsem ovšem jejich starostí a jen jsem pečovala o poloutonulou Nepěchindu.

„Maminko!“ upozorňovala zatím druhá Mílinka, „já jsem taky plovla! Já jsem taky mokrá!“

Křísili jsme Nepěchindu pěstmi do temene. Jak se řítila s mostu, zapadly jí oči v prázdnou leb; a narážejíce o porculánové skráně kloktaly nyní v její vodnatelné hlavě. Nevrátily se jí do zblblé tváře

„Teď je Nepěchinda kostlivec!“ rozhodl Julius. „Teď má místo očí důlky! Důlky důly, důly dírovaté!“ vyvolával.

„Přestaň s těmi škaředými věcmi,“ napomenula ho Janička. „Neděs Irénku.“

Ale Julius právě proto se vítězně rozpovídal.

„A Janičko, mně se na včerejšek zdálo, že jsem byl ve spíži a přišel tam kostlivec, ale zároveň to byl pudl a na hlavě měl mamčin klobouk s pštrosím peřím a v ruce dědečkovu hůl s liškou, ale nic neříkal! A potom už zařinčel budík a probudil jsem se.“

„Tos byl rád.“

„Já bych nebyla,“ zvolala jsem a pospíchala jsem, abych se proslavila odvahou nad Julia. „Já bych měla vztek! Chtěla bych vědět, co kostlivec říkal.“

„On taky mluvil,“ opravil se hbitě Julius, „jenže mu nebylo rozumět. Skřípal zuby a řval, jako když skáče budík po mamčině nočním stolku.“

„Tak to byl budík a ne kostlivec, a ty sis všechno vymyslel, protože jsi lhář. Tobě se jakživo nic nezdá, spíš jako dudek, babička to předevedím řekla. Paní Hehelková, Nepěchinda se probudila.“

Byla jsem tak zdvořilá Mílinka, že jsem i svou matku oslovovala paní.

„Janičko!“ vyptával se Julius, dychtě po tom, aby objevil v mém slově potupu, a div že se nedal do pláče. „Janičko, co je to dudek?“

Janička neuměla česky dopodrobna. Mínila, že dudek je dudák, co hraje na dudy.

„Dudek je pták a nic nehraje na dudy, ale ty hraješ na mol-dánky, Julku přestaneš!“ rozkřikla jsem se. Podráždilo mne, že paní Hehelková s mladší Mílinkou pořád žvanily neslohové řeči. „Mílinko, opravdu, měla rozum. Sice se mi ta Nepěchinda taky rozpláče. Vidí, jak je nervosní. Celá se třese.“

„Nepěchindo!“ vzpomněla si méně dokonalá Mílinka, která ráda lidi strašila, „tamhle letí orel!“

Nepěchinda, rázem zotavená, ani se neohlédla naznačeným směrem; ale kousla mne do milosrdné ruky, kterou jsem ji právě hladila, a osopila se:

„Bodejž tě ten orel sežral!“

Takto se mi poděkovala, mně, své záchránkyni! Ztrestala jsem ji důstojným mlčením a převlékala jsem ji ze smáčených do svých suchých šatů. Neboť jsem byla tak chytrá a tak znamenitě jsem si život zařizovala, že na mně schly šaty rychleji, než na ostatním lidstvu.

Když Nepěchindu ošetřily, obě Mílinky vyskočily z kočáru a pospíšily napřed najmout letní byt. Pokoj byl prázdný, bez nábytku, čtyři nahé stěny, nevymalovaný. Ale než paní Hehelková s Nepěchindou dojely, Mílinky je překvapily a přečarovaly poušť na palác.

Stála jsem na židli a malovala pokoj.

„Ale ty jsi rychlý řemeslník,“ podivil se dědeček mé zručnosti. Probíraje se novinami, seděl na pohovce, mimo náš život; a jeho divácká poznámka rozrušila pravdivost hry. Ohlédla jsem se za ním vyčítavě. Kdyby byl raději ostal

ve svém pokoji a neobtěžoval nás. Dnes už byl od poledne osudný den, všechno se mi hatilo, rozmrzela jsem se. Jen pohled na Julia, jak tu stál pod mou židlí, bezradný ve své ženské úloze, nevěda, kam se dřív přičinit, zas mne vzkřísil do sebevědomí. Juliova nápodoba závisela na mé činnosti; vymýšlela jsem a vládla; on otrocky poslouchal, jen aby se účastnil mé stvořitelské cti. Soupeřili jsme tajně a já jsem vítězila.

„Šla pro čalouníka.“ nařídila jsem mladší Milince; ale v zá-pětí jsem zažárila i na vyplnění svého rozkazu. „Ne, počkala,“ odvolala jsem, nos u stěny, uprostřed malování, „tomu by nerozuměla. Půjdu já.“

„Já bych šla třeba pro truhláře,“ nabídl se spěšně Julius.

„Já bych se šel stydět že sem ženská,“ opáčil škádlivý dědeček.

Ne, to už nebylo k snešení! Seskočila jsem s rachotem se židle, uražena touto dotěrnou nevážností, a nikam jsem nešla pro čalouníka, nýbrž zalezla jsem do neosvětleného salonu, aby na mne posměvačný dědeček neviděl a vzdorovala jsem.

Můj odpor neodradil bedlivou janičku. Věděla už, co se nyní má stát. Nastrčila do rozkošného pokojíka lítou Nepěchindu a ta se jala vztekle třískat okna, kopat do nábytku, rvát koberce a způsobila, prostřednictvím Juliovým, boží dopuštění. Dědeček spráskl ruce.

„Paní Hehelková, proboha, jak je to možná? Ze dvou dcer jste si vychovala vzory a třetí je saň? Patrně se vám už nedostávalo síly, abyste tu nejmladší vyplácela. Milinky, povězte, proč je vaše sestra taková obluda?“

„Protože jsme ji dostali od tety Antonie,“ vysvětlil neočekávaně Julius.



Dědeček k němu vzhledl, udeřil se pobaven do kolena a rozesmál se bujným souhlasem.

„Nejsi hloupý, kluku,“ vyřkl, stíraje si rozjařenou slzičku.

### *8. Nepěchindin původ*

Teta Antonie, babiččina sestřenice, byla paní rozhodná a host obtížná. Sedíc ve svém vdovím sídle, plném ctnosti a naftalinu, pletla od rána do večera šedivé punčochy pro slepé sirotky a měsíce si vymýšlela nad huňatými klubky a skřípějícími dráty nejnevhodnější den, kdy by nás ohromila návštěvou. Stěhovali-li jsme se uprostřed pilin, zatloukaných beden a svinutých koberců na letní byt, nebo chystala-li se maminka jednou za rok do plesu, přihlučela udýchaná teta Antonie a nedala si zabránit.

„Milostivá že se strojí do bálu?“ obořil se na dívku Františku. „Inu, proč by neužila světa, nežárlí-li pán. I jen mě veď do ložnice, my jsme příbuzné.“

Maminka, s pletenci na zádech, povstává od zrcadla, školácky zahanbena.

„Nemluv!“ okřikne ji teta Antonie prve, nežli maminka usměje pozdravit. „Nic se neomlouvej. Povaha je povaha. Jedna by tancovala sotva rodiče zahrabala, druhá zas pláče i pod závojem u oltáře. Taková jsem byla já. Nemohu za sebe, že jsem se vydařila hloupá, že jsem se nebavila jako jiné, že jsem vysedala večery u dětí a noci u nebožtíka muže, dej mu Pán Bůh věčnou slávu, ten se mne za nemoci něco natrápil. Každá nemá štěstí. Ted jsou jiné mravy. Za našich časů děvčata sedala za pecí, teď se chodí i vdané ukazovat. Já, když mě táhlo na čtvrt století - a ty do pětadvacítky nemáš daleko nezapírej Vlastičko, mám tě dobře spočítanou, jsi týden po mém

Jindřiškovi - já, když jsem byla na sedmý rok vdaná a měla jsem dvě děti, řekla jsem si, že jsem stará paní, a sčítala jsem se životem. - A Vlastičko, abych nezapomněla, dávno jsme se neviděli, zdali pak jste dostali mou soustrast? Že jste mně ani nepoděkovali. Krásnou soustrast jsem vám poslala, dojemnou. Tolik jsem Vašíčka litovala. A v Lišově má matičku? Nepřevezli jste ji do Prahy. Máte pravdu. Není teď v módě, chodit na hřbitov. A myslíte na děti. To vám schvaluju. S převozem převozem nebožky by darmo byly výlohy. Za ty peníze máš bálové šaty.“

„Václavova maminka si přála, abychom ,ji pochovali na lišovský hřbitov vedle Václavova otce,“ podaří se vysvětlit mamince.

„Tak, tak. To letos v říjnu umřela, vid', Vlastičko?“

„Loni ,tetičko,“ namítne maminka. „Právě na Václavův svátek bylo tomu rok.“

Když dědeček uslyšel od rozhořčené babičky; uražené za maminku, která se jen smála, o tomto plesovém kázání, prohlásil, že teta Antonie je stará čarodějnice; a zapamatovala jsem si jeho úsudek za výstrahu.

Teta Antonie donášela nám dětem důkladné, surově růžové a jedovatě zelené cukroví, které kdysi svádělo oči mé chuti; ale příště, jsouc poučena výrokem dědečkovým, nepřijala jsem dar z jejích podezřelých rukou. Prohlédla jsem vábící úsměv, který nalíčila na svou ježibabí tvář. Složila jsem ruce na záda, kolébajíc se. Střežila jsem se, abych se nedotkla lstných sladkostí. Vytušila jsem, že cukroví je otrávené, jako jablko osudné Sněhurce.

„Tak vezmi si, nabízí-li ti tetička, a pěkně poděkuj.“ povzbudila mne maminka.

Pochopila jsem, co dělat. Nezjevila jsem tetě, proč se zdráhám. Vycítila jsem, že je lépe, nepoznají-li čarodějnice, že jsme prohlédli jejich pikle. Nevědí-li o naší ostražitosti, nedávají tak pozor a snáze jim unikneme. Mlčela jsem tedy; ale rukou od zad jsem neodtrhovala.

„Pojď sem!“ poručila teta Antonie. Ujala mne paží, uvyklou zacházeti s ústavními sirotky, za rameno, a promluvila mně z blízka do tváře:

„Ein gutes Kind gehorcht geschwind!“

Vyděsila jsem se zaklínadla jemuž jsem nerozuměla, a vytrhla jsem se tetině ruce s vypěstovaným nehtem na malíčku, s drápem, znamením ďábovým. Odvedla jsem maminku do kouta a pošeptala jsem jí o nebezpečí.

Maminka zřejmě souhlasila s mou opatrností. Nedala tetě nic znát.

„Irénska mi právě svěřila, že se dnes k obědu příliš najedla, ale tetičce se styděla přiznat se,“ uplatila čarodějnici úsměvnou dvorností. „Irénska děkuje a schovám jí cukroví na zítra,“ zachránila mne.

Přísné tetě Antonii se asi zalíbilo, že jsem tak rozumná a střídám holčička, která si dovede odepřít lahůdky, i donesla mi příště za strakaté cukroví vyjevenou, nastrojenou pannu. Ale koho jsme nenáviděli, dary si nás nekoupil. Teta podarovala, jako by zatýkala; přinesla mi Nepěchindu nikoli proto, aby mne rozradovala, nýbrž proto, abych se jí musela poděkovat; vycítili jsme to, třebaže jsme byli malincí. Tož pomstili jsme se na daru za protivnou dárkyni a odsoudili jsme Nepěchindu, ježibabí mládě, aby podle svého původu tropila na světě jen zlo a byla lidem na obtíž, na postrach a na opovržení.

## 9. Před spaním

Jindy, když Nepěchinda řádila, a já jsem jí hrnula řeřavé uhlí na hlavu, radovala jsem se ze své šlechetnosti; ale dnes náhle jsem se za své mílinkování zastyděla. Dědečkovy žerty mě upozornily, že si jen hraju; že nejsem taková, jaká bych se ráda zdála; připomněly mně to, co bylo; objevily mně to, co jest; a znechutila jsem si svou přetvářku. Tady skáču a zbytečně se udýchávám a obšťastňuji vylhanou ctností paní Hehelkovou, která ani moje matka není - a nade mnou v druhém poschodí, u nás tatínek sedí asi uzamčen ve svém pokoji, nechce mě vidět a hněvá se. Ach, strojenou zábavou neoklameš obtížené svědomí! Vyškubla jsem se Janičce, když za mnou přišla do tmavého salonu starostlivě se zeptat, co mi je, a poprosit mě, abych šla zase k nim.

„Dej pokoj! Já jsem radši tady! Vy si dnes vůbec nedovedete hrát!“

A setrvala jsem ve svém koutku, nehybná. Všechny mé trnouce údy i křehnoucí myšlenky byly zaklety do neodbytné otázky, bzučící jako komár, který se zastavil ve vzduchu: co teď asi dělá tatínek? Vedle dědeček přemítl chvílemi novinový list, šelestem domácího oddechu; Janička s Juliem, za stolem, daleko, zdálo se mně, klapavě rozestavovali dřevěné město; plynová lampa svítila nad nimi, syčíc, jako by jela, a vezla jídelnu po nepovědomu, nad temnotou ulic. Vnímala jsem domov, světelný střed duší, záštitu pod perutí babiččinou - ale uvnitř cukavě zjištěný bod, vbodnuté vědomí, neodčiněné viny, neustávalo hlodati svým temným červím bytím. Ach, jsou na světě zla, od kterých nedovede ochránit ani všemohoucí babička! A bezútešná, zírala jsem ze tmy upřeně do lampy; a čas v uších šel a šel.

„Jak divné,“ snila jsem, „že já jsem právě já?“

Šíré ticho časil se kolem mých omámených očí a kolem mého unaveného srdce. Nejistota z věcí příštích ovětrávala v nebolestnou vzpomínku; cítila jsem všechny přetrpěné dnešní žaly jako zatajený, přešlý vzlyk, který jsem zmeškala, kterého již nevydychnu, uslábla jsem blaženou malátností. Kdyby mě někdo vyzval, abych pozdvihla ruku, usmála bych se; ale rukou bych nepohnula. Mám ruku tak těžkou, že jest již úplně lehká; nemám ruku . . . A náhle mi zahučel do uší něčí hlas, jako přijíždí-li po mostě vlak:

„Ale nechte mne, vždyť je lehká jako pírkó.“

Skočila jsem s babiččina náručí na zemi, rozlévala jsem rukou tmou svých očí a prohlédla jsem do bledého světla, do shovívavě rozesmátého šumu kolem sebe. Měla, jsem na sobě procházkový kabát a stála jsem ve dveřích na schody.

„Kolik je hodin? Já jsem vůbec nespala.“ bránila jsem se.

„Nespala, děvenko, nespala, ale teď půjdeš spát.“

A babička, poznamenavši mne křížkem na dobrou noc, přibouchla za námi dveře. Klopýtla jsem o schod.

„Počkejte na mne!“ zavolala jsem z plných plic. Bylo mně, že zvuky z mého proměněného světa, jako pavučinami zalehlého, neproniknou až k Juliovi a Janičce. Šplhali nade mnou po zmíravě ozářených schodech jako pašeráci. Všechno se dalo jakoby potají a jako by se řídilo jinými zákony. Nevyznala jsem se v tom, co jest. Čas se mně vymkl a tápala jsem za jeho ztraceným rozměrem.

Teprv doma, nad talířem snědené polévky, v naší ložnici záclonami zatažené a plstí vyložené, zapadlá v její tlumivé látky, jako prstýnek do krabičky, pochopila jsem, že dozněla bijící tepna dne, že je konec skokům a křikům, úžasu, smíchu, po-

znáním, výbojům - a hrůza z propadlé půl hodiny mne posedla.

„Proč jste mě nevzbudili,“ naříkala jsem, „proč jen jste mě nechávali spát! Zaspala jsem neděli, svou zlatou neděli, okradli jste mě o mou neděli!“

„Nenaříkej,“ těšila mne Janička, „za týden bude neděle zas.“

„Ale to už nebude ta, ne, to už nebude ta,“ lítostnila jsem.

Seděla jsem skleslá na postelním rámu, stahujíc si s lící na rub vláčnou punčochu, a slzy mně kapaly pomalu na nohu, která dnes už nesmí běhat. Budu uložena pod peřinu jako pod náhrobek a budu spát: což je tolik jako na malou věčnost umřít. Za chvíli v pokoji zhasnou - a přimkla jsem se k Janičce hrůzou z obrazotvorné tmy. Tmou může přijít všechno. To je to strašné.

„Janičko“ šeptala jsem jí do ramena, „nebudu mít ošklivé sny?“

„Nebudeš,“ odpověděla chlácholivě.

„Řekni na mou duši!“

„Na mou duši.“

Ale tyto obecnosti nestačily. Týrala mne vymezená představa. Musila jsem se jí zbavit. Musila jsem ji vyjádřit. Přitáhla jsem Janiččinu hlavu až k sobě na podušku; chvíli jsem váhala: není radno malovat čerta na zeď. Ale třásla jsem se, že budu dnes v noci potrestána za neusmířeného tatínka. I opovážila jsem se vylovit na světlo to, co jsem až posud nikdy nevyřkla:

„Janičko... a ani o kostlivci ne?!“

Zároveň jsem se ohlédla po Juliovi, zdali mne nezaslechl. Styděla jsem se ho. Dnes odpoledne jsem se mu vychloukala, že bych chtěla vědět, co kostlivec v jeho snu mu říkal, a teď . . . Ovšem, tehdy byl den, a teď je večer. Navečer člověk zpo-

korní. Navečer člověk by na kolenou odvolal všechny své denní pýchy a odboje a zášti, na večer člověk miluje i škodolibého strýce Rudolfa, i Vladimíra, který mně řekl, že se to pro holčičky nesluší, i čarodějnici Antonii i Nepěchindu - na večer člověk touží usmířit se s celým vesmírem, aby uplatil noc, aby se vykoupil od strašidel. Nelze usínati s poskvrněným srdcem.

Proto jsem poprosila Janičku, aby šla pro maminku. Aby maminka ke mně přišla, ale hned! Ale tak, aby to tatínek nevěděl. Že se musím maminky na něco zeptat.

Maminka vešla pružným krokem, a aby mne ušetřila rozpaků, sklonila se nejprve k Juliově posteli. Vyzvala ho tiše, aby vklouzl do županu, že se dnes půjde pomodlit k tatínkovi do pracovny. Bodlo mne u srdce. Ale Julius, líný a nevděčný Julius, místo aby vyskočil radostí, že se na něho nikdo nehněvá, ležel nosem do podušky a odpověděl mamince s udušenou lhostejností, ať tatínek počká, on že nyní nemůže. Dívá se do podušky a vidí tam sny.

Maminku to zajímalo.

„A jaké, pověz!“

„Ale maminko, přece ty, co se mně budou dnes v noci zdát. Bude se mi zdát, že sbíráme ve Stromovce kaštany. Víš, jako tenkrát, jak jsi měla s tatínkem svatbu a vy jste byli u Šlechty na hostině, ale nás jste nechali venku, ale já jsem zatím hledal s Irénou kaštany.“

„Ty se pamatuješ na mou svatbu?“

„A ty se na ni nepamatuješ?“ podivil se Julius. „Pili jste přece víno zátky lítaly do stropu a potom jste se, poprali a házeli jste po sobě talíře. Všechno jste roztřískali!“

„Co mluvíš?“ křížovala se janička.

„A potom za námi přišla babička,“ zvolala jsem, chvátajíc, abych dostihla Julia, ani nyní, když jsem byla celou duší po-

nořena do kajících úmyslů, jsem nesnesla, aby se uplatňoval jen on, „a přinesla nám pod stromy zmrzlinu z vaší hostiny a cukroví. Indiánky a merenky!

„Ale málo,“ křičel Julius. „Všechno jste nám snědli.“ Maminka mohla smíchy ledva promluvit.

„To od té doby,“ obrátila se k Janičce, „co se s tebou byli podívat na Jindřichovu svatbu. Denně mi teď vypravují o svatbách.“

„Nemysli, že jenom tobě,“ odpověděla Janička jaksí truchlivě. „Onehdy si se mnou kupovali u Popelů makové rohlíky a Julius vykládal celému krámu, jak se měl na mamčině svatbě.“

Julius se zastavil už přede dveřmi a nadmul se v huňatém županě.

„Popelovic slečinky se směly. Řekly, že jsem pašák.“ Ale maminka ho už neposlouchala. Dívala se na mne, a já jsem čekala. Obě jsme žíznily po sdílné samotě. „Janičko, prosím, jdi Juliovi otevřít dveře. Nemůže dosáhnout na kliku,“ pravila maminka s mírným úsměvem.

Janička totiž, která před nikým na světě ničím se netajila a za nic se neostýchala, netušila, že bývají chvíle, kdy i nejlepší člověk bližnímu překáží, a nikdy nevycítila, kdy by měla odejít. Upozornění jí však nikdy neurazilo. Vyvedla Julia ihned horlivě ze dveří. Byly jsme samy. Maminka usedla k mému lůžku, ujala mne za ruku a mlčela. Čekala mé svěřování. Vzhledla jsem v ostýchavě odhodlávající se něže k ní.

„Maminko já tě mám ráda.“

„Vím, Irénko.“

„Maminko,“ odvážila jsem se, a tatínek se hněvá?“ Maminka vydechla.



„Iréčko, dej dobře pozor na to, co ti nyní povím. Tys tatínka ani tak nerozzlobila, jako zarmoutila. Tatínek se na tebe už nehněvá, ale je smutný. Je tak smutný, že tě už ani nepotrestá. Řekl mi to. Zítra večer se s tebou pomodlí zase jako jindy. Slovem se ti nezmíní o tom, žeš byla na Julia nehodná.“

A maminciny oči, uložené hluboko pod klenutými brvami, vzpínaly se ke mně v úzkosti, abych ji nezklamala, abych nebyla jiná, než věří, že jsem. Ne, teď už mi nebylo třeba přetvářovat se, jako odpoledne. Teď už mne vnější bezpečí neuspokojilo. Vzdychla jsem si.

„Maminko, když je smutný, to je ještě horší.“ Maminka se všechna vyjasnila.

„Nevěřím,“ pravila a její hlas zazvučel, „nevěřím, že bys byla zlá. Jsi jen divoká. A ráda divoká. Ale Irénko, to tě prosím: až se ti zachce vrhnout se na Julia, vrhni se raději na sebe. Uhoď se třeba do ruky, a hodně, až ti slzy vhrknou do očí aby sis připomněla, jak by to bolelo toho malinkého. A tak budeš také divoká, ale jistě ti bude snáze, přemůžeš-li sebe, než kdybys přeprala Julia, věř mně! Irénko, vím ze zkušenosti. Musím se také krotit, také se musím někdy uhodit, abych neuhodila někoho z vás. Přicházejí na člověka takové slepé chvíle, vid’? Ale my se jim nepoddáme.“

Maminka mne postavila na roveň sobě! Srdce se ve mně dmulo pýchou, nekonečnou láskou, přísahami do budoucnosti. Vzpřímila jsem se na posteli, vzala jsem přeblažená, že moje žaly jsou dokonány, a vzdychla ze vší síly své upřímnosti:

„Maminko, já už to nikdy neudělám.“

„Iréčko, opravdu ne! Prosím tě, nikdy už nás nezarmuť.“

A padly jsme si z lásky na dobrou noc do náručí. Byla jsem přeblažená, že moje žaly jsou dokonány, a vzdychla jsem si ode dna jámy po svém odvaleném balvanu:

„Maminko, to byl dnes strašný den.“

A potom, když se rozžehнала i s pomodleným Juliem, zavolala jsem ji znovu ode dveří.

„A maminko, a proboha tě prosím, vyříd' tatínkovi, ať mně to odpustí. Ale jistě!?! Já bych mu to řekla sama, ale já bych nemohla. Pověz mu, že jsem dnes odprošovala Julka, a to jsem už myslela, že se zblázním.“

Maminka nevyužívala citových chvil. Nenapomenula mne, ať jsem tedy podruhé hodná, pak že mi nebude třeba odprošovat. Nikoli. Sklonila jen hlavu šetrným souhlasem a usmála se za mnou, odcházejíc.

„Bože, Bože,“ popadlo mne štěstí až zoufalé. „Co si počnu, co provedu? Není k snešení, jak ji miluji. A nyní mám tiše ležet. Julku, spíš?“

„Spím!“ zabručel

„Julku, pojďme hádat lidi!“

Byla bych mu dala hádat maminku, ale neodpověděl.

„Julku, dobrou noc!“

Mlčel.

„Julku, tak dobrou noc!“

Hodil sebou zlostně na posteli a zaúpěl jakousi zmírající prosbu.

„Julku, kdybych se někdy vdala, ale já se nevdám, tak bych si nevzala za muže než tebe, ale já vím, že to nejde.“

„Dej pokoj!“

„Julku, já tě mám ráda.“

„Že zazvoním na tatínka, že mě nenecháš spát.“

Vzdala jsem se tedy; ale nesnesla jsem, abych se nerozloučila:

„Julku, ale teď už doopravdy dobrou noc.“

## 10. Zjevení

Šel večer do noci, a jsem bděla.

„Julku, spíš?“

Ale Julius, pohnuv sebou ze spaní, přičiňoval se nadále mlaskavým oddychováním horlivých, uříčených děťátek. Poznala jsem potmě, že podloživ ovinutou paží bradu mračí se ve snu jako do roboty. Vždycky tak spával. Byl malý a usnul. Já jsem dospěle neusínala. Vynášela jsem se proto nad něho. Byla jsem sama s nevědomým oddychováním a zírala jsem zavřenýma očima do tmy. Zatahovala mne ve svůj nepřiznaný pohyb. Nedala jsem se oklamat. Stiskla jsem si prstem oko, abych se přesvědčila, že jsem a nesním; a nové, důrazně ohnivé oko naskočilo mi potmě do oka. Lekla jsem se; ale v zápětí opakovala jsem pokus, ze zvědavosti. Znudilo mne to, přehodila jsem se ke zdi a naslouchala jsem tichu. Byla noc, a rodiče nešli. Čekala jsem na ně. Nespala jsem. Nespala jsem; ale náhle mnou otřásl vzdech, a vytřeštila jsem oči do hedvábného světla. Rodiče byli vedle. Modře ztišená lampa sněžila barevnou září z jejich ložnice. Jak tam vešli, aniž jsem je uznamenala? Nebyl vchod mimo naším pokojem. Touto záhadou ztrnuly mně údy do mrznoucího vyčkávání. Maminka odkládala chladné prstýnky na hladké sklo. Byly to zvuky známé a zkonejšily mne. To se mi jen zdálo ve snu, že někdo cizí vedle vykřikl. Zloději tu nejsou, a nebojím se jich. Ale nebyla jsem si jista; mé rozespalé svaly napjaly se číhovou pozorností; a v tu chvíli znova se ozval drsný, mužsky hněvivě bolestný zvuk.

„Zloději škrtí mého tatínka!“ blesklo mně hlavou a byla bych děsy vyskočila, kdyby maminka nebyla promluvila ze svítící dálky vedlejšího pokoje, dojemně, ale nikoli zlekaně:

„Je mně tak zle, že ti nejsem pranic platná.“

Otec se ozval teprve po chvíli, a nebyla bych poznala jeho hlas:

„Proč tak mluvíš? Víš, že to není pravda.“

Maminka se oživila téměř do vzdoru.

„Je to pravda. Trápíš se, a stojím před tebou a nejsem ti nic platná.“

Mlčeli jsme všichni tři. Oni dva zasvěcení, já sama s tajemstvím. Srdce mně utíkalo do budoucnosti, předbíhalo se s mou nedočkavostí oznamujíc se dotěrně: „biju, - biju, biju - biju, biju - biju, biju - biju.“ A nevyrušitelný Julius pokojně oddechoval jako telátko v chlévě.

Nestačila jsem, koho dřív nenávidět: rozšafně spícího Julia či své rozblázněné srdce. Nakonec pro ně neuslyším, co odpoví tatínek.

Ale za tatínka odpověděl po třetí onen chraptivý ston, tišší, než po prvé: bolest jím prosvítla, jako slunce suchým listem.

I promluvila maminka slovo, nezapomenutelné slovo, které mi břeskně osvítilo neshlédnuté posud dálky, jako by zdí prorazil okno do krajiny:

„Václave, milý Václave, neplač!“

Tatínek plakal? Tatínek plakal! Což velcí umějí plakat? Neviděla jsem z velkých plakat než Janičku, když jsme si hráli kdysi na Černého Petra a nespravedlivě jsme jí namazali kníry opálenou zátkou; třebaže vyhrála a nebyla Černý Petr; ale Janička nebyla opravdu velká. V jejích žalech nebylo tajemství. Ale tatínek, můj hrdý tatínek! Nadšená úzkost o jeho slávu šlápla mně na srdce. Můj černobrvý tatínek plakal, zaplakal barvínkovýmá očima. A bylo mně, že bych chtěla vyskočit, přihlásit se mu, že nespím, přilnout k jeho modrožilé ruce o pěti prstech, které jsme líbávali, každý zvlášť, za stydlivě

důvěrných chvil, a vzhlednout k němu, aby věděl, že tady jsem a že bych ho ráda potěšila, že se mu divím i nedivím, že ho mám na smrt ráda! Plakal a podobal se nám.

„A což ty,“ namítl otec, „jsi pro ni neplakala?“

Srdce jako by se ve mně zastavilo. Pro koho, pro koho že oba plakali? Čekala jsem, tázala jsem se, věděla jsem, předjímavou úzkostí.

„Plakala jsem,“ uznala maminka. „A to jen tak chvíle mě přemohla. Už jsem se z toho vystonala. To já jen tak, ze slabosti. Ale ty se trápíš s takovou silou a náruživostí. Až se hrozím -“

„Vidíš?“ zvolal otec s jakousi zlou radostí. „Vidíš,

že mám pravdu? Nejsou to jen děti, moje děti, co se mne bojí, co utíkají před vlastním otcem, ačkoli se jich nikdy nedotkl. I ty se mne hrozíš. A máš pravdu, všichni máte pravdu. Jsem jako posedlý.“

„Pane Bože,“ pravila maminka skoro žertovně. „Teď jsem to spravila. Václave, nehněvej se. Tak jsem to nemínila. Popletla jsem se v řeči z přílišné horlivosti. Jsem hloupá.“

„A zač mě odprošuješ? Nač se ponižuješ? Tím mně nepomůžeš. Jsem jako prokletý. Všem, co jsou kolem mne, otrávím život strachy. Nedivím se Iréně, že dnes přede mnou utekla z domova.“

„Nepolekals ji jen ty,“ vysvětlovala maminka, „ale krev, křik, zmatek... Můj malý Kain prchal svému zlému skutku. Neutíkala před tebou, utíkala před sebou. A to je dobré znamení.“

Otec se nedal přesvědčit. „Ona jediná z vás mě zná, pudově, a proto se mne tak bojí. My si s Irénou rozumíme, Posedne-li nás jeden ďas! Pochopil jsem v tu chvíli, že by ze ctižádosti zabila Julia, a ona zas vycítila, že jsem s to, abych pro spáchanou křivdu zabil zase i ze spravedlnosti ji zabil! Jsme

jeden člověk, a proto se chvílemi tak nenávidíme. Ona jest já, na své neštěstí.“

Maminka promluvila mírně, a uhodla jsem podle hlasu, že s úsměvem:

„Dej Bůh, aby ji v životě nepotkalo horší neštěstí. Kdybys mě dal tohle ujištění, budu bez starostí o Irénčin osud.“

„Usmíváš se,“ řekl otec. „To je vaše vrozená Likarovská snadnost. Iréna nebude taková. Není Likarová; je Ronová. Nikdy nebude mít pokoj. V nás pořád něco doutná, co může každou chvíli vyletět do povětří. Já bych tomu řekl „těžký oheň,“ tak nějak. Já už to snesu; ale to mě bolí, že jsem zatížil život tomu dítěti.“

Maminka odpověděla:

„Je-li Irénka tak ohnivá, jak se obáváš, je na nás, abychom jejímu plameni svým dechem dávali směr. Kdo dovede v šesti letech na smrt nenávidět, snad bude kdysi na život silně milovat.“

„Ano,“ pravil otec, „vím. Nelze nám učinit, aby naše děti byly šťastné; nelze nám zabránit, budou-li nešťastné; nelze nám než učít je, aby byly spravedlivé i v neštěstí.“

„A ve štěstí! Na to bys byl zapomněl. Smiřujeme se s vybájenými pohromami; ale přiznej si, věříme oba potichu: Proč by si osud umínil právě naše děti, které tu vedle pokojně spí?“

Svědomí mne ťalo. Neměla jsem vyslechnout, co jsem slyšela. Zhasila jsem své svítící oči a obrátila jsem se ke stěně. Bylo na čase. Maminka vešla k nám. Poodhrnula záclonu; a vzdušně, jako by se chvěla, aby stín jejího bdění nepadl na naše snové paloučky, nakreslila do šera nad ukrytou tvář mou, nad zaměstnaně spící hlavičkou Juliovou křesťanské znamení.

„Jak dýchá Irénka?“ otázal se jí otec šeptem. „Nehází sebou ze spaní?“

„Je tiše,“ hlesla maminka s doznívající září; a vzpomínka na světlo, na lásku, na život, na zjevení, na tajemství, vzpomínka na vzpomínku, zasyčevši, propadávala se sinou mžitkou do modrých černí vod, k vlhkému srdci studny púlnoční.

## 11. Dar

Procitla jsem nazítří s polichocným pocitem, jako by mne byli pochválili. Ale zač? Co bylo? Kdo mne vyznamenal? Ach ano, jsem po tatínkovi. Dověděla jsem se to kradmo dnes v noci.

Neporozuměla jsem mnohým z obtížných slov, která byli pronesli, starostlivě přemítající, otec s maminkou. Mluvili o mně, ale nikoli pro mne. Právě proto každá podrobnost úžasně mne zajímala. Kdo by si byl pomyslíl, že tatínek o mně mluví, i nejsem-li přítomna; a jak vážně. Má starost o to dítě, to jest o mne. Téměř se s maminkou dohodli, že mně očekává těžký život. Nezarmoutila jsem se proto. Kolik vody uplyne, než budu velká. Ale oblékala jsem se toho jitra bez odmluv. Těžká sudba zavazovala mne k důstojné správnosti v každém hnutí. Čistila jsem si zuby, což jsem jindy považovala za nepohodlné zdržování, a pokusila jsem se, dnes po prvé sama zavázat na dvě klíčky tkanici na botě. Bylo to obtížné; a když dívka Františka mně přišla na pomoc, poděkovala jsem jí s oživenou zdvořilostí. Ke všem jsem byla laskavá, všechny jsem trochu přezírala. Nebyli o půlnoci vzhůru a nebudou těžko živi jako já.

Bylo rané odpoledne. Nesměli jsme běhat ani křičet. Bledý tatínek dřímá na pohovce ve své pracovně. Lehli jsme si tedy

na zemi před jeho dveře. Přiklonili jsme míhající se brvy k štěrbině nad podlahou a dávali jsme pozor, až budou v otcově pokoji chodit nohy. Měla jsem chuť odstrčit nataženého Julia, který vedle mne supěl napětím, a pohádat se s ním:

„Proč ty se díváš na tatínkovy nohy? Což ty víš, že tatínek dnes v noci plakal? Nic nevíš. Jen já vím. Jen já ho znám. Jen já ho mám ráda. Patří jen mně.“

Ale v tu chvíli, na štěstí, otec k nám vyšel. Chytila jsem se majetnicky samozřejmě jeho ruky. Podivno, právě ode dnešní noci, kdy maminku před sebou varoval, pranic jsem se ho nebála, třebaže bylo pondělí po osudné neděli. A nikdy se ho již neuleknu, ani rozzlobí-li se na mne; aby mu zase nebylo líto, že postrašil to dítě. Přetékala jsem horlivými úmysly. Nabídla jsem mu:

„Tatínku chceš? Přinesu ti klobouk a hůl.“

Otec se podivil.

„Ale tys dnes ochotná Milinka. Co se s tebou děje? Vždyť neodcházím, Irénko.“

Nespouštěje se jeho ruky, jejíž ušlechtilý chlad mně lahodil, vzhledla jsem okouzlena nočním zjevením, k jeho hubené šlechetně přísné tváři. Spustil ke mně víčka, olesněná temnými brvami; a jeho oči, horská jezera, vyjasnily se na mne.

„Tatínku,“ zvolala jsem, „tys hezký!“

„Nemluv takové nesmysly,“ řekl náhle chladně.

Byla bych mu mohla říci, že vím, jak se o nás chvěje, nevidíme-li jeho úzkost; že je dobrotivější, než si přeje, abychom poznali. Ale mlčela jsem. Věděla jsem, jak by odpověděl mému výlevu. Vyplísnil by mne odcizeným zvukem, proč v noci nespím, proč rodičům předstírám z hříšné zvědavosti podvodné ticho; a možná, že za nový trest ani dnes by se se mnou



nepomodlil. Vycítla jsem, že bych si oddálila jeho netýkavou bytost.

Milovala jsem tatínka potají, což bylo ještě pěknější, a věděla jsem, co učiním. Měla jsem lepenkovou kuličku červenou, černými čertíky posetou, kterou jsem ukořistila z očísky vánočního stromku. První dny mne kulička vábila, že jsem ji navečer odvažovala potajemku s obraného stromku a ustýlala jsem jí vedle sebe do postele. Ráno se kulička vyspala a šla zase viset na stromek. Nyní jsem ji našla pohozenou v maštali pod Relou vraníkem, jak jsem mu brala míru na budoucí čabraku. Kulička byla hladce oblá v sevřeném pěsti. Bylo jí škoda. Právě proto jsem se rozhodla. Vzala jsem ji, nyní již prázdnou, bez chrastivých cukrovinek, ale nevadí, velcí nemlsají jako my, a nachystala jsem ji vedle kožené mapy na otcův psací stůl. Potom jsem se chopila nůžek a rozpáraného rukávu, který mně maminka věnovala na švadlenskou práci, aby mně připomněla včerejší slib, za nějž jsem si koupila Juliovo odpuštění. Usadila jsem na divan v otcově pracovně, přistříhovala jsem Juliovi Relovi na deku a čekala jsem, jak to bude, až tatínek vejde; co řekne překvapení.

„A to jsou k nám hosti,“ prohodil otec, postřehnuv mne. Od-sunul levicí křeslo a pravicí mapu, chystaje se usednouti k práci. Nedíval se a smetl rukávem darovanou kuličku. Klepla o dřevěnou podlahu. Nepohnula jsem se, abych ji zdvihla, abych otci posloužila, jak nás k tomu vedla maminka. Šila jsem topornou jehlou a sáhovou nití bez uzlu do vrzající látky a dávala jsem tajně pozor, co si počne tatínek.

Tatínek se sehnul.

„Iréčko, mně se zdá, že sis u mne zapomněla hračku.“ Bože, jak jsou ti velcí nedovtipní! Polkla jsem slzy, Které mi stoupaly

hrdlem z lítosti nad nepochopeným dárkem; a vyřkla jsem vzdorně se stydíc odmítavě:

„I jen si to tam nech.“

Otec ke mně překvapen vzhlédl od rozložených archů. Spatřil moji zrudlou tvář, úporně sehnutou k nedařícímu se šití; a pochopil tuto prosebně vyčkávající houževnatost.

„Tak děkuji, Irénko.“ pravil vážně, „a ode dneška budu mít kuličku celý život na kalamáři.“

„No,“ ozvala jsem se ledabylo táhle, „kdyby tě někdy omrzela, můžeš mně ji zase vrátit.“

Ale zároveň, neboť jsem se ráda mučila, neboť jsem byla po tatínkovi:

„A jestli mně ji kdy vrátíš, pak poznám, žes mne nikdy neměl doopravdy rád!“ rozvášnila jsem se v duchu.

Zatím se však kulička červenala u kalamářové paty; a vyšla jsem, abych Juliovi odevzdala povinnou čabráku. Bylo zase všechno jako jindy. Osudná neděle dozněla. Byl mír.

## 12. *Pout'*

Vtrhly velikonoce, slavnost vznikání, s pučícími pruty, s vejci a novorozenými beránky do živé, bílé Prahy, otevřené dokořán jaro a hluku a vlhku a tepla a mízám a touhám.

Vníkala jsem svátky, krotkou obřadnost v rodině, krmě památná, mísu vajíčků v cibuli obarvených, svěcený bochánek, bílou roušku, kterou babička bochánek ukřývala, aby neokoral, vůni chrámovou a božíhodové slunce. Bylo jaro, prst' bobtnajícím snům.

Babička nám dala po koruně, a vydali jsem se s Janičkou na emauzskou pout'.

Už se sytem s kopečka Žitnou ulicí, zjihlý vzduch se tetelí divošskými přípravami, voní kartounem, perníkem, dusnou sladkostí, sytě, a pískání a vřeštění nafukovacích prasátek, jedovatě zelených a šmolkových jitrnic a opeřených hadů svišticích nás vzrušuje až do úzkosti, že nohy zmeškají, co uši předbíhají: hlasy, prodávání lidské spění, opojení, množství, jarmark, slávu marnosti.

Boudy z pošpiněné plachtoviny, zezadu tajemné, obstoupily kočovnický rozhlúčenou hrází dolní čtyřúhelník sadu. Místy rozepjali i trhový deštník se světlejší záplatou, některý stánek je modrobíle proužkovaný, letní námořnické šaty; Dukové Petkoviči, cukráři barevní, mají pulty bíle prostřené až k zemi, jak oltáře o Božím těle, jiní je potáhli květovanou látkou, letním bytem a novotou; důkladné řezy, do kterých se mohu dužnatě naplno zakousnout, jsou rudé, žluté, modré, vesnickým úlům podobně nalíčené, a třpytí se hrubým cukrem jako zmrzlý sníh o vánoční hod Boží; sučukové krápníky visí řadami na šňůrách pod střechami, mandle zebrované prokládají pálený cukr, muž v bílé zástěře uťal sekýrkou tureckého medu a hodil plát na papír na váhu jako řezník maso; a v každém úhlu stojí městem cejchovaná osobní váha, její praporečky plápolají; Julius se dal fotografovat a v pěti minutách jeho obrázek vyvolaný, obtisknutý, vykoupaný, v kolečko vykrojený, je zasazen do zlaceného medailonku, ale jsem příliš malá, abych se podivila tomuto bystrému zázraku; prodavačka železek posadila svou dcerušku na stolec a kadeří jí na černůška před očima diváctva; jednooký člověk s metály vyzpěvuje hlasem táhlým a dojemným vojenské a zamilované písničky, a Janička pospíchá z doslechu, abychom nevzali újmu na duši; panenky v růžových a modrých košilích, z hráškově tlačeného papíru, se mně nelíbí; hadrové míčky poskakují na gumičkách, po-

jistné špendlíky se již na pohledění ohýbají, hřebenům, než se jich dotkneš, zuby vypadávají, plechové lokomotivy, do ruky lehké, běží, jen když je prodavačka natáhne na ukázkou, a jindy už ne, všechno je na chvíli, nakvap, z prken sbité, v barvách vykřiknutých, pod nahým nebem, pod zraňujícím sluncem, jež bije v kov a v plech a v cetku oslepujícím třeskotem, vesnice ve městě, svobodné, rozhalekané.

Plovali jsme s Janičkou proudem, mezi kluky, bábami a vojáky, ve stanoveném stínu, plachtovými uličkami náhle vyrostlého městečka, okouzlení jako cizinou. Opájelo nás, že se Karlovo náměstí proměnilo v divadelní světnici, že tudy nejezdí vozy, že se procházíme uprostřed ulice, nikoli na chodníku, že na dláždění možno bydlet.

„A to vy tady v noci spíte?“ zeptal se Julius hračkářky. Kupoval vlasatou opičku, která skákala na drátku, a záviděl kramářce její sestrogený domek. Hned by v něm také bydlil. A sám by si vařil a hospodařil.

Kramářka, usmívajíc se vlídně a netečně, dala mu domluvit.

„To je hodný mladý pán!“ řekla za odpověď, přijímajíc od Janičky na dlaň krejcar. „A kudlu byste, mladý pane, nechtěl?“

Julius se hned nadchl.

„A já si koupím nabroušený nůž a taky tě tím nožem zabiju,“ křičel Janičce, která mu bránila a všechno, co nás z pouti zajímalo, pronásledovala. „Zabiju tě zabijákem!“

Janička ho vlékla od nebezpečného zboží a domlouvala mu z rozhořčení hlasitě, aby se po druhé nepouštěl do řečí „se sprostými lidmie“. Trnula jsem, že kramářka ji uslyší a se zamoutí. Vážila jsem si kramářky. Vážila jsem si jí více než Janičky. Nebyla hloupě ustrašená, jako ona, sama nám kudly

nabídla, a s úsměvem! Byla tisíckrát zajímavější než všechny paničky v klobouku.

„A ty máš ráda jen nóbl židovky, co chodí k Štucikovi na zmrzlinu, vid’!“ vyskla jsem, a abych se Janičce za její nelidství pomstila, vymkla jsem se jí z ruky, a protože jsem si vzpomněla, že nás varovala před tlačenicemi pro nakažlivé nemoci, nashvál jsem se vrhla tam, kde se shluklo nejčernější množství namačkaných hrozdem za planetami.

Mlčky oddychující a dupající lidé, kteří se vespolek nenáviděli, druh druhu utiskovali a starali se, aby nikdo neviděl znamenitost - hádala jsem na hvězdu se stříbrnou vlečkou, neboť jsem si pomátla planetu s kometou - nepřátelští lidé vřádili mne ihned, proti mé i svojí vůli, v nezadržitelný postup; a ztratila jsem se buňkou v obludném, pařícím se a bručícím těle, které si uvědomovalo jen jakýmsi množným povědomím, že žije, protože je strkáno.

Nedočkavý příboj chlapců hodil mnou o jarmareční svatyni, kde se snuly vztahy duší a zjevovala se životní určení; a když, ohromena nárazem, maní jsem se ohlédla, usmálo se do mých očí, zcela blízko, nadpozemské zjevení. Dívčí tvář, bílá a růžová, s očima fialkovými; jarní tvář v rozkvetlém sádku, v klobouku z mechových růží, pod višňově červeným závojem. Byl to závoj tenký, jako z pavučinek natkaný, a nezastínil, ale prosvětлил oči, ústa i pleť, stmelil je v barevnost, mírnou i radostnou zároveň. Byla to dívka utěšená jako naplněný sen, a podivila jsem se jí nevěřícím úžasem jen v první chvíli; potom sem blaženě spočinula v dokonalosti té mladé krásy.

Přistoupila k planetáři, pěkně pozdravila, poprosila o planetu, podivila se veselým slovem, kterak že lacino prorokuje.

„A ještě padesát procent vydělám!“ chlubil se. Třebaže promluvila potichu, její hlas zněl plně, byl hluboký i jemný, jako vodní tóny harfy bublající. Každému toužila způsobiti radost, ano chtělo se jí v lásce pohladit všecken svět. Zajistila po planetě i dvěma vytáhlým chlapcům, kteří přihlíželi němě, se zarytostí v potměšilých tvářích, a nedůvěřovali jí.

Planetář chystal se provésti své čáry. Planetář je člověk, který si počíná a hovoří v obecném životě jako ostatní lidé, ale jakmile přistoupí k obřadu, se široké slavnostnosti, pře-se všechnu netrpělivost čekajících, nesleví. Proměnil se nyní z pohotového vtipu do soustředěné vážnosti. Zvázněl odmítavě. Zpřísněl. Ukázal obecenstvu obálku, aby se přesvědčilo že je vskutku nepopsaná a bez obsahu. Chlapci přikývli současným souhlasem řasami, že ano. Čekali, ruce v kapsách, přešlapující. Planetář vládl nad vzduchoprázdnou baňkou s bílým andělem a černým čertem, kteří zosobňovali ctnosti a neřesti lidského pokolení. Jal se přednášet:

„Tito malí potápěči pohrouží se do hlubin vašeho tajupného osudu jako vaše galantní myšlenky na dno vašeho šarmančního srdce . . .“

A mladá dívka, přitisknuvši ke rtům šátek, ohnula se jak ve větru proutek nepotlačitelnou veselostí. Přijala nakvap popsanou nyní obálku s planetou, zavlála jako vějíři dlouze obrvenými víčky, a, nadarmo se přemáhajíc:

„Josefe, proboha, pojďme!“ zaprosila kohosi za sebou v zástupu, obávajíc se patrně, aby jí planetář nevynadal za nevhodné veselí.

Kdyby se takto byla zasmála Janička, byla by urazila můj obřadný smysl a rozezčila mne; ale mladá dívka nepochopitelně rozjařená, jen mne okouzliila. Byla bych jí povolila už všechno na světě: padla jsem pod její moc. Podlešla jsem

planetářův oltářík, nevrátila jsem se k Janičce, nadběhla jsem utěšené dívce pod barevným závojem. Obešla jsem ji opatrně a lživě u vědomí své viny a dala jsem se, sladce se ostýchajíc, za oběma smělejšími chlapci od planet, kteří, v naději na další štědrosti zblízka ji doprovázeli.

Nadzdvihla dvěma prsty sukni, která jí překážela, a kráčela, obalena hedvábím zeleným jako mech, barvy nejvlhčího mechu v stoletém lese jedlovém. V ohbí lokte zachytila otep medových prutů dřínových; svítily zdaleka. Podobala se mladému jaru, jarní písničce, jež zvoní do kraje. Kráčela po boku mladého pána (kterého jsem si dříve nepovšimla); obracela k němu do růžova vyjasněný profil. Chovala se k mladému pánovi půvabně; byl zajisté její ženich a daroval jí z lásky ty květiny. Nestačoval jí, maje ruce plné balíčků, kterých mu naložila, a zůstával o půl kroku, jako sluha; do nesvinutého deštníku ukryl pomlázku pestrými hadříky ověšenou, jako by se styděl za vnucené dětinství; a zpola nadšený a zpola omrzělý pospíchal za svou bystrou milou, kterou, zdálo se, rozveselovala jeho uctívá a němá netrpělivost. Postávala tu a onde, nahlížela do bud, usmívala se bez posměchu. Každá barva ji zavolala; byla zvědavá jako umělec, nic pěkného nebo podivného nevynechala.

„A prosím vás, to z drtin vyrábíte ty balonky?“ zeptala se míčkové báby; a dotkla se jich vlídnou dlaní v plavé jelení rukavičce. .

I pocítila jsem k ní vděčnost až nesnesitelnou za to, že je tak vznešená, a přece nejmenším nepohrdá, za to, že přišla, aby každou věc, na kterou pohlédne, povýšila, za to, že má červený závoj, za to, že rozdává štěstí pouhou svou přítomností, za to, že jest. Posedla mne svými kouzly; a zatoužila jsem, poštvati léta, přemoci čas, vyrůst, být velká jako ona

abych mohla, jak ona, projít s dřínovou kyticí v náručí, po boku mladého pána, poutí, zajímajíc se o všechno; chtělo se mně hovořit jejími slovy, myslet jejími myšlenkami, žítí jejím životem, přeosobnit se v ni. Byla nevěsta která se mi zjevila na svatbě strýce Jindřicha, byla krása, byla láska, byla Mladá dívka.

Byla obtížena líbezností, jako růžový stromek tisíci poupaty; až se všechna skláněla pod svým rozkvétajícím břemenem, zdálo se. Podala jeden balonek chlapci od planet a velmi se zarděla. „Ale tys už velký?“ dodala plaše, jako by ho odprošovala za to, že je tak milá, jako by ho chtěla ujistit, že to není její vinou a že se nechlubí.

„Dejte!“ dovolil zachmuřen.

Přidal se k chlapcům i třetí, židáček jako liška s hlavou na slunci měděnou, připojily se loudavé holčičky stydlavé, jedna v tureckém šátečku, druhá v rohatém čepečku, ta třetí prostovlasá. Dítě se přidrželо dítěte v stádné družnosti, vypozařovaly, že se děje cosi nevidaného, a jejich průvod vzrůstal. Paní byla na pohledění sličná a tedy i jasné duše, pochopily dětskou logikou. Domlouvaly se k ní v němé prosebnosti rozpačitě truchlivými, nebo, jak se mi zdálo, posměšnými úsměvy.

Nedávala, jako by laskavost prokazovala, dávala jako by dobrodiní přijímala. Prosila děti, aby si vybraly: co se jim líbí. Ale dětem se chtělo všeho a neustálily se na ničem a styděly se a neodvážily se nebo snad ani nedovedly vymyslit touhu. Musila jim napovídat přání. Děvčátka, potrhávající rameny, kolébající se, sklánějící k hrudi bradičky, ostýchala se do smíchu a byla nejukrytější, neřekla, zalézala jako hlemýžď do skořápky; chlapci, čepice na očích, mlčeli jak mrazy. Po mužsku se tvářili, jako by pohrdali vším a po ničem že jim nic neí. Jen rezavý židovský hošík si prstem poručil trubku



a bič. Nerozmýšlel se a uhoďl po každé, co učinit. Šel jako předzpěvovatel v dětském procesí nejprvnější, setrváváje neústupně po boku slečnině, přes nepřátelské pohledy mladého pána.

Mladý pán, který, cítila jsem, naprosto nebyl nadšen celou výtržností, aniž se přímo opovážil odporovat své pošetilé milé, napomenul holčičku v opentleném čepci, která přijala náramek z růžově zadýchaných perliček a nepoděkovala.

„Jak říkáš?“

Holčička ani nevzhlédla a prohlížela pozorně a podrobně svůj šperk. Tenkými prsty probírala se navlékanými korálky jako růžencovými zrny. Všechny děti byly v ochraně slečnině, a ona na ně nedá dopustit. Mezi dětmi a mladým pánem byl tajný boj, ale ony měly vrch. Věděly to. a škodolibě se jim zalíbilo v pocitu té uschovanosti.

Ale já jsem se mladého pána obávala a vyhýbala jsem se mu z provinilé úzkosti v dětské chumelenici. On byl rozumný člověk; čila jsem, že spojenec rodičů a Janiček, slovem těch, kteří brání našim nejopojnějším výpravám do života. Lekala jsem se, že pozná, že nemám dovoleno chodit sama po ulici, děsila jsem se, že řekne: „Tahle holčička se asi ztratila?“ a že mě dovede k Janičce. Aniž si mne Mladá dívka povšimla, aniž mne podarovala.

Toužila jsem po její pozornosti horce a nadarmo a plížila jsem se z povzdálečí za dětským průvodem nejposlednější, že mě nemohla uvidět. Ustupovala jsem jako vyloučená. Holčičky, šťouchajíce se, pochychtávaly se mým ponožkám. Ocitla jsem se mezi dětmi svobodnými a slavnými, mezi takovými, jakým jsem se denně obdivovala z naší zamřížované pavlače, mezi samými domovníků Pepíky ze dvora. Chlapci šlehaří káču, metají do jamek u stromů fazole a kuličky, nesou před

knězem korouhve nachové a stříbrem prošíváné s obrazy svatých patronů českých v průvodu na Vzkříšení, a chodí, když už je tma, otcům pro pivo; děvčátka jdou v bílých škrobených šatech, s věnečky na hlavách a s košíčky květin v rukou, postýlajíce cestu pivoňkovými lístky, o Božím těle na procesí za družičky. Běhají bosí ulicí, jako my po plsti v ložnici, a i za to jsme plísnění, a všechno, co jest nám zakázáno, smějí. Nosí na zádech nebo v náručí batolátka, zastupují matku, účastňují se činně života lidského, života náboženského, starostí velkých. Vzhlížela jsem k nim, lidem cennějším, s úctou. Byla bych se s nimi přátelila; ony mnou však pohrdaly, dělnickým pohrdáním. Pro mé anglické kadeře, pro můj námořnický límec, pro můj snazší život, pro všechno, čím jsem se od nich lišila, mnou opovrhovaly.

Chtělo se mi provést něco neočekávaného, hrdinství, kterým bych všechny předstihla, kterým bych se před Mladou dívkou proslavila a přinutila ji k pozornosti, ale neuměla jsem nic vymyslet.

Dovedla děti k cukráři, taliánskému kouzelníkovi. Ovinuly pohyblivým prstenem Taliánův stůl a přihlížely podivnému tvoření. Na stroji bystrém, na plechové misce, která se otáčela takovou rychlostí, že se mi chvílemi zdálo, že stojí, člověk snědý jako smůla, oblečený do bílého plátna, napřádal kolem hřídelle cosi na podiv vzdušného, třpytně bílého a líbezného ve věnec, ve věneček snový z pěny, světla a mlhy navíjený. Podobalo se to prachovému peří, chmýří z pampelišek, pápěří z andělských křídel. Uvilo se hnízdečko bez dna a jako z vatového sněhu, jakým bývají poházeny vánoční stromky v obuvnických výkladech.

Talián vyvlékl cukrový věnec s hřídelle a švadlenskými nůžkami rozstříhoval jej na porce pro děti. Bylo mně líto té krásy.

Mladá dívka v mechovém hedvábí rozdělovala dětem pře-dený cukr.

Mladá dívka, moje dívka bílá, růžová a černá, do višňových pavučinek, do tajemství krásy zamotaná, barevná paní mé touhy, mne spatřila. Pohlédla na mne očima jako studánky zpod předlouhých brv; a zdálo se mně, že jinak než na ostatní děti. Jako bychom se byly domluvily, jako bych jí byla ostýchavě svěřila, že jsem za ní putovala v němém uctívání. Ona zajisté věděla, kterak se jí v duši ukláním, děkujíc za každý pohyb, plný tajemného smyslu, který činí. Ona byla bytost pod sluncem nejkrásnějši a proto všechno na světě věděla.

A zároveň, podivno, cítila jsem křečovitě v každém svalu, kterak hloupý úsměv, týž váhavý, žádostivý a ze studu až posměšný úsměv, který se mi na dětech tolik nelíbil, stoupá mně do očí na ústa a rozšiřuje, zardívá, zesměšňuje a tupí všechnu moji bezmocnou tvář.

Blížila se ke mně; i bylo mi smrtelno ze zakleté sdílnosti, z nerozlitého srdce, z nevyjádřitelnosti člověka, z posměchu vlastní tváře.

Mladý pán byl krutý. Dotkl se ramene nevěstina.

„Vždyť ta nežebrá!“

Já jsem se usmívala zoufalým úsměvem.

Nedbala kněžna všetečného občana, pohladila mne fialkovými očima, usmála se na mne růžovými rtama, vyzařujíc slitování. Promluvila hlubokým i tichým hlasem jezerním:

„Ale vždyť ona je také dítě.“

A podala mi dárek, přadénko cukru, peříčko andělské. Nebyla nemilosrdná jako malíři Posledních soudů, nevěřila, že by se bohatcům zavíraly brány nebeské, nevyhnala děvčátko s lesklými knoflíky ze svého království maličkůch.

Kolem kluci a holky, chroupajíce cukr v zamyšlení, jako by naslouchali, kterak se jim na jazyku líně rozplývá, nedali se vyrušit. Netušili, kterak jsem byla vyznamenaná.

Ale v tu chvíli - ach, věděla jsem už z neblahé neděle, kdy babiččina skácená figurka poranila Julia, že osud podporuje silné a utiskuje slabé - v tu chvíli, kdy se sféry rozezpívaly, pokročil ke mně vrávoravým krokem bledý člověk vzhledu posupného pro pramen splených vlasů, který se mu svezl do očí, a napřáhnuv mě proti tváři rukáv:

„Tady maj' pani, mně se zdá, tu zaběhnutou ovci,“ houkl.

A zároveň s druhé strany Janička bez dechu, brunátná, lesklá, rysů od spěchu jako zpřeházených, strhla si mne, předbouřkově mlčíc, hrubou silou za ruku a než jsem se rozmyslila, aniž jsem se ohlédla, aniž jsem se rozloučila, odvlékla mne od mé dívky, od mé krásy, od mé záře - jarní píseň dozněla.

Julius mnul si promáčenou rukavičkou ušpiněné oči.

„Ztratila se nám sestřička!“ začal strojově naříkavým zvukem; ale náhle mi vzhlédl do tváře, zarazil se a zamračil se na mne. Rozpomněl se, že mě zatím našli, a rozzlobilo ho, že pro vyhojený žal pozbyl na zajímavosti.

Janička, drtíc mně ruku, až jsem trnula, že mi porouchá mou vzácnou kořist, cukrové přadénko od mé nejmilejší dívky, letěla se mnou jarmarečnou vřavou vzhůru k Žitné ulici jako smyslů zbavená, jako by smečka všech neštěstí, která by byla mohla mne ztracenou postihnout, hnala se nám posud v patách.

„Co bych si počala, jak bych se zodpovídala,“ bědovala, „babička mi tě svěřila! Až budeš s babičkou,“ křičela, „uteč si třeba na nábreží a spadni tam do Vltavy, slyšíš? utop se, zab se, polámej si nohy, vypíchej si oči, slet' si třeba s třetího po-

schodí, já budu ráda, jsi ošklivá holka, mně to bude jedno, jen když při tom nebudu já! A není pravda!“ obořila se náhle na člověka, který jí ubíhal po boku, pohazuje pěstí jako kouli, a přednášel rozpotácenými slovy jakousi nadšenou chválu svých služeb. „Nic jste ji nehledal! Nic jste mi nepomáhal! Tady ten chlapeček vám pověděl, že se ta holčička ztratila, zrovna minutu předtím, než jsem ji zahlédla.“

Člověk se zakymácel a naklonil se k Janičce.

„Já mám - zásluhy...“

„Opici máte! Jste opilý chlap! Mluví z vás kořalka!“

Ona, tak mírná jindy, k lidem bázlivá! Nepoznávala jsem ji. Zuřila jak v záchvatu. Jako by posud válčila s osudem a se všemi jeho úskoky o ztracené dítě - proto se tak zatvrdila.

Člověk jí plačtivě domlouval:

„A to mají srdce mateřské? Za dcerušku by jim bylo líto šestáku?“

„Není moje, abyste věděl! Běžte si hledat její rodiče, když chcete! Však pán už by se s vámi vypořádal!“

Člověk se pokusil humorem

„Daj mi dva šupy pro štígro!“ domlouval se, nastavuje jí pod samé oči dlaň i potutelný úsměv a neustáváje s ní vrávoravě udržovat krok.

Janička se proti němu hrozně zastavila, malinká, majíc klo-bouk, okrášlený peřím, z rozčilení posunutý v týl, a dupla si odhodlaně nožkou i deštníkem:

„Že na vás zavolám strážníka!“

Člověk k ní převálil pomalé, krví naběhlé oko; vteřinu se zdá-lo, že zvedá tlapu, aby ji srazil k zemi; ale náhle dal celé paži uťatým pohybem přiklesnout k boku a začal se repetitivě za-stavovat, jako by sám sobě domlouval.

„Já už si - to svoje - právo vydobudu,“ mumlal nezřetelnou samomluvou a zůstal pozadu.

A já, v tichu, které se kolem nás rozprostřelo, vybuchla jsem v pláč.

„Neboj se,“ domlouvala mi Janička, pospíchajíc Žitnou ulicí uhřátá do kopce, „nic nám neudělá. Nemůže běžet. Je opilý.“

Ach, kdyby byla tušila, ach, kdyby byla věděla! Ale neodpověděla jsem jí, nebránila jsem se jejímu pokořujícímu podezření, příliš jsem jí pohrdala, jejím supícím nosem, jejím vyjeveným kloboukem, jejím shonem za mnou, jejími výčitkami, jejími výhrůzkami, její hanebnou hádkou o dva krejcarey. Co je mně po opilém, co je mně po životě, co je mně po všem! Já už se ničeho na světě nebojím, já už se na nic na světě netěším, mne už nikdo pod sluncem nerozveselí, já už se do smrti neusměju, když jsem pozbyla své Dívky pod červeným závojem. Tak se to skončilo, tak se to skončilo. A všechno kolem se změnilo. Když jsem tudy před hodinou sbíhala, mladé slunce vyzvánělo do mého očekávání; a nyní zešeřelé jarní nebe nížilo se teskným dosvítáním k mému zajateckému návratu, a první váhavá krůpěj, jako nemá slza, zastudila mou křečovitě zaťatou pěst, v níž jsem svírala přadénko cukrové, ten svatý ostatek, aby se vlhkostí nerozplynul. Za námi z pouti, z druhého břehu, z nenávratna vrzala malá pomalá harmonika pošklebnou hudbu mé pochované radosti; a odmrštěný člověk, kráčeje s rukama odpaženýma, jako po palubě kymácející se lodi, uprostřed prázdníci se ulice, odkud lidé pospíchali, aby zachránili božíhodové šaty před deštěm, zastavil se chvílemi, jako by se rozpomněl, a hodil po Janičce škaradým slovem jako kamenem.

### 13. Smutné překvapení

Když jsme se vraceli domů, Julius vrazil v čepici do jídelny.

„Babičko, já jsem viděl ožralého!“

A z chlapeckého nadšení práskl za sebou dveřmi. Dědeček, jindy usměvavě shovívavý dědeček, vyskočil se židle.

„Chovej se slušně! Nevidíš, že babičce není dobře? A nemůžeš pozdravení dát? Opravdu, Vlasto, ty děti jsou hrozné.“

Maminka, stojíc od nás odvrácena před pohovkou, sehnula se, aby vyždímala mokré plátno nad umyvadlem, přistaveným na židli, a odkryla zaté proměněnou tvář babiččinu, nevšedně výraznou, oddaně krásnou, která, vysoko podložena poduškami, usmívala se jakýmsi umělým úsměvem, nad uvolněným živůtkem, který se zdvíhal a dýchal.

„A co tě popadlo,“ zasmála se dědečkovi; ale její trhaný hlas, přese všechnu chtěnou škádlivost, zazněl z pohovky nezvykle mírně. „Můj hošíček přece za to nemůže, že dnes babičku zlobilo srdce, vid', malinký? A potom se píše v knihách,“ obrátila se zase k dědečkovi, nedbajíc, že maminka, s náčinkem v ruce, čeká, „potom se píše v knihách: „mužně snášel svůj osud“ a podobně. To není pravda! Muži pro každou hloupost ztratí hlavu“ popadala dech v nepřirozeně stupňujícím se rozjaření. „Ale mně mluvení vůbec nevadí, Františku, ujišťuji tě .... Tak, děkuji, Vlasto, už je dobře . . . A pusťte ke mně mého synáčka!“ náhle rozhodila paže, jako by přetrhávala pouta.

Maminka se ohlédla na dědečka domlouvající se tváří, jako by ho prosila, aby ji podporoval v tom, oč se pokusí.

„Kdybys dovolila . . . Víím, že to nic není . . . Ale tak, pro tatínkovo uklidnění . . . Snad bychom přece mohli poslat pro toho Neumana . . .“ Učinila krok ke dveřím.

„Ale ano, už jsem, ti řekla: pošlete si. Oběma je vám doktora silně třeba, jste jeden nervosnější než druhý. Ale já se s ním nesejdu; za to vám ručím. Já nebudu koketovat se stonáním, když jsem zdráva jako ryba, já zatím půjdu na procházku . . .“

A babička, schytivši si umíněným hmatem šat, vztyčila se s pohovky; ale náhle, jako by jí nohy podřal, dosedla, se zvlečenýma očima. Svěsila paže, a všechna povolila, všechna pokorně spočinula, usmívajíc se vzdušným, divně mladým, vytrestaným úsměvem. Dědeček, mávnuv rukou, jako by chtěl říci, že dávno věděl, že s babičkou není řeč, a že se vzdává všech pokusů o její nápravu, protože by byly marné, zlostně se odvrátil, nechtěje vidět, co babička svými nerozumy ještě natropí; a ruce v kapsách, jal se kroužit po pokoji, odsuzovačně mlče.

„A co ty dnes mlčíš jako zařezaná? Pojd' také k babičce! Co tys tam viděla pěkného, děvenko?“

Stála jsem u dveří, svírajíc pěst se svým pokladem, cukrovým přádenkem, a pohnula jsem, ze vzdorných rozpaků, nezpůsobně levým bokem; ale nepostoupila jsem ani o krok.

„Nic!“ odpověděla jsem zarytě, odvracejíc se od vybledle modrých očí babiččiných, které mne laskaly, a upřela jsem vyzývavý pohled na Janičku, brzo-li začne žalovat? Abych jí ukázala, že se ji nebojím, že mi bude její ostouzení lhostejné, ano, že jsem hotova mlčky pyšně trpět za svou pronásledovanou lásku.

Ale Janička zapomněla na mne i na můj útěk. Přisála se odanýma, vystrašenýma očima k tváři babiččině

„Moje milá Anno! Nesmíš umřít!“ zažvatlala; a než ji babička mohla zabránit, sjela po její ruce, dnes nápadně bílé, a políbila ji. „Co bychom si bez tebe počali? To by bylo strašné!“



Dědeček stál nasupen, podpíraje si rukou bradu. „Nemluvte nesmysly!“ rozkřikl se a vzpřímil se, jako by byl ranou probuzen ze sna. Hlas mu přeskočil. „Koukejte, ať jste s dětmi z pokoje,“ zabručel v rozpacích a obrátil se k oknu.

Janička nás popadla za ruce a rozpelášila se s námi provinile ke dveřím.

„Však tobě by káva i beze mne chutnala!“ zavolala za ní babička vesele svým vzrušeným, jakoby pošlehávaným hlasem; a mamčin neustálený úsměv tlukoucí křídly na uboze přemáhajícím se líčku, zasnoubený zašplíchání máchaného plátna, zvuku nemocničního, vyprovodily nás teskně ze dveří.

#### *14. Mám tajemství*

Až posud nikdy se nestalo, že bychom ve svátek se byli vraceli před večerem k nám do druhého poschodí; po každé jsme si s Janičkou prohráli odpoledne v babiččině bytě. Stoupala jsem s těžkým srdcem po schodech a vnímala jsem ponurou neobvyklost vyšinutého života. Udály se u nás doma děje, zatím, co jsme byli na pouti! Všudypřítomná babička přestala chodit a stůně; a maminka, která se v poledne smála, je nyní smutná. Ale tento truchlivý převrat málo mne dojímal. Měla jsem svou žalost, svou nemoc, smrtelné tesknice! Navrátila jsem se z jižního pobřeží na rodnou návěs s kachním rybníčkem; a náhle jsem poznala, že cizina mně byla domovem, a domov že je mně cizinou. Přestala jsem být babiččina a mamčina Irénka. Byla jsem nyní jen děvčátko, které dostalo cukrové přadénko od Mladé dívky v červeném závoji. Byla jsem jen krvácející cosi, co vrostlo v její bytost, a co od tud nevědomá ruka vyrvala. Byla jsem nešťastna, aniž jsem si byla vědoma viny; a nechápala jsem, proč mne za mé ne-

šťěstí ještě nenávidí? Janička mi před chvílí přála, abych se utopila ve Vltavě a sletěla s třetího poschodí, a dědeček mě právě vyhodil ze dveří. Jsem obklíčena nepřáteli; ale toto vědomí mne posilovalo v žalu jakousi zlou, zocelující útěchou. Byla jsem hrda, že jsem tak ubohá a tak sama na světě; zazdila jsem svou lásku do vzdoru k nedobytí. Ani slůvka jim nepovím o Ní, abych je potrestala!

„Co se ti stalo na ruce?“ zvolala Janička a přiskočila, aby mne vysvobodila z kabátu, z něhož jsem se soukala jako z pytle, trhající tělem, neboť jsem byla jednoruká, nemohla jsem si pomáhat pravou, houževnatě sevřenou pěstí, v níž jsem si chránila tajemství. „Uskřípla sis prst ve dveřích?“ hádala s překotnou vynalézavostí, „máš snad zadřenou třísku? Nepíchla ses o drát Juliovy opice? Zajisté byl rezavý! Hned se jdeš umýti Iréno! Dostaneš otravu krve!“

Ale místo mé ruky držela už jen rukáv mého kabátu, z něhož jsem se vyrvala, a vrhla jsem se do jídelny, kde, věděla jsem, se s nikým nesetkám, je-li maminka u babičky, a zatékala jsem tu z kouta do kouta šťvanou zvěří, v chvatu slídíc, kam bych ukryla cukrové přadénko, aby je nepřátelé nevypátrali, aby mne nevyslychali, odkud je mám, a aby mne o ně neobrali, předstírajíce, že pro mé zdraví, abych si nepokazila žaludek - ale vpravdě by tak učinili jen ze žárlivosti na Ni, z hněvu, že Ona je mně z nich ze všech nejmilejší - a křikla bych jim to nahlas do tváře! - ano, ze zášti k nám oběma pronásledovaným. Kam, Pane Bože, kam? Proletěla jsem jídelnou; neobjevila jsem v ní úkryt. Janička je mi v patách; slyším ji za dveřmi; bude mně prohlížet domněle zraněnou ruku; jsem v nebezpečí; ale přese všechny útrapy, jak jest divě zajímavé mít tajemství a chvět se o ně! A vtom se mi z vedlejšího tatínkova pokoje od psacího stolu pekelně zabarevnila lepenko-

vá kulička, červená, černými čertíky posetá, kterou jsem tatínkovi darovala z kajících citů, a kterou on podle svého slibu věrně podržel na kalamáři; skočila jsem bez rozmýšlení k ní - roztrhla jsem ji ve dvě dutinky, které bývaly naplněny, když ještě visela na vánočním stromku, cukrovinkami, a zavřela jsem do ní cukrové přadénko, peříčko andělské, zachráněné. Když mě Janička dohnala, když padla na mou podezřelou pravici a násilím mně rozevřela pěst v dlaň, nespatriła v ní než krotkou kuličku, která nebyla ani jedlá, že by mne snad otrávil, ani ostrá, že by mne snad poranila, a tedy ji nezajímala.

„Tatínek ji už nechce,“ vyhrkla jsem urputně, odvracejíc od Janičky rozhořelou tvář. „Že prý mu překáží, když namáčí pero v kalamáři. Řekl mi to dneska ráno! Tys tu ještě nebyla!“ dorážela jsem na ni poloútočně a poloprosebně, toužíc po odpovědi, jsouc znepokojena, že mlčí, jako by mně nevěřila. Stála zabrána v pochybnosti.

„Snad by bylo dobře,“ promluvila, rozmýšlejíc se, „kdyby sis ruku přec jen umyla v lihu. I když škrábnutí není vidět. Z opatrnosti. Pojď se mnou!“

Zatřepala jsem nohama, že nezpozorovala můj zrádný skutek, a předběhla jsem ji do dětského pokoje, kde jsem kuličku zahrabala se svým tajemstvím na dno panenčí skříně mezi Nepěchindiny šaty a prádlo, kam mimo mne nikdo nepřicházel.

Cukrové přadénko bylo v bezpečí. Pronásledování ustalo. Janička mně odpustila útěk mlčky, aniž jsem ji odprosila: prodlužovaný hněv příliš by namáhal pokojnou její povahu, a chovala se ke mně zas jako jindy. Nebyla jsem jí za to vděčna. Zalíbilo se mně, žít štvanou mučednicí, a ona mně hrdinství pokazila. Nyní mé lásce nebylo již třeba obětí. Nyní mně

nezbývalo, než tesknit za Mladou dívku marným roztoužením.

Postavila jsem se k oknu. Pršelo s harašivou naléhavostí. Čišelo syrovou mokrotou až do pokoje, až do očí, až do duše, jako by se nahá, hubená, choulící se procházela bez deštníku, bez přístřeší širou nedělní ulicí v chladu vod. Julius si roztavil po stole všechnu svou pouť a volal na mne, že toho nemám tolik jako on. Nedala jsem se strhnout k soupeření. Neodpověděla jsem mu. Přestěhovala jsem vyplakané oči do potopového soumraku tam venku a vtrnula jsem vši svou bytostí v jakési bolestné blaženství.

Vypravovala jsem si v tichých myšlenkách, jaké by to bylo, kdyby mne Janička nebyla našla a kdyby se byla beze mne vrátila domů.

Nevlékla bych se již za dětskou družinou jak malomocná; nýbrž směle bych pokročila, odstrčila bych rezavého kluka, a já bych teď šla místo něho po jejím boku, stále, vždyť já mám také právo, vždyť já jsem také dítě. Na mladého pána, který by ode mne odvracel tvář a styděl by se mne za to, že Mladé Dívce zrazoval, aby mne podarovala, vyplázla bych jazyk, ale chytře: tak, aby všechny děti to uviděly a podivily se mé odvaze, ale ona aby to nezapozorovala; neboť jsou dokonalost sama, měla by asi slitování i s člověkem tak zločinným, jako byl její ženich, a neschvalovala by mou pomstu. A potom, za chvíli, kdyby si mne nevšímalá víc nežli všech Pepíků ze dvora, vím, co bych učinila. Rozplakala bych se. Ze lsti. Aby se o mne polekala. Aby mne politovala. Sklonila by se ke mně s výše své urostlosti květinovou svoji tvář na štíhlé šíji a stírala by mně slzy krajkovým kapesníčkem, do něhož se tak pěkně zasmála, když utíkala od přednášejícího planetáře. To by koukaly posměvačné holčičky, ta jedna v tureckém šátečku, ta

druhá v rohatém čepečku, ta třetí prostovlasá, které mnou všechny tři opovrhovaly, to by poslouchaly, jaká jsem teď nade všechny děti vážená!

„Co tě zarmoutilo, mé potěšení? Někdo ti ublížil? Něco tě bolí? A ona má takovou žalost. Srdce jí v těle tluče jak uděšenému ptáčkovi. Neboj se, děvčátko, pověz mně, co je ti, jistě se ti uleví.“

Já bych jí pošeptala, že jsem se ztratila. A horce bych se zarděla. Nebo by to byla lež. Ale raději bych zemřela, než bych se jí přiznala, že jsem za Ní utekla. A abych zakryla svůj blažený stud:

„Já se jmenuji Iréna Ronová,“ zopakovala bych jedním dechem, jak mne maminka naučila, že mám říkat, kdybych se ztratila, „a můj tatínek se jmenuje Václav Ron a je sekretářem u zemského výboru a bydlíme v X...ské ulici číslo sedm, ve druhém poschodí. To je naše adresa.“

„Ale tys to pěkně pověděla! Toho pana sekretáře od zemského výboru a tu adresu. To jsou tuze těžká slova k zapamatování. Jakživa jsem neviděla tak chytré dítě,“ obrátila by se k ženichovi.

„Ale je zbytečné,“ odpověděl by, „abys to říkala před ní. Podívej se, jak tě ústa dokořán poslouchá. Darma ji učíš domýšlivosti.“

Já bych mladého pána neuznala za hodna pohledu.

„A slečno,“ přihlásila bych se honem, z obavy, aby nezamluvili, za čím jsem veškerým úsilím tajně směřovala, „ale já vám musím něco povědět. Dneska mě nemůžete dovést do druhého poschodí, protože u nás dnes nikdo není. Protože dneska je svátek, a to jsme všichni u babičky. To byste mě musela dovést k babičce do prvního poschodí.“

Kluci by zaryčeli.

„Netrefí sama domů! Babiččin mazlíček! Potřebovala by zvonec na krk! Aby se neztratila! Bylo by jí škoda!“

Nejvíc by se pošklebovali ti dva vytáhlí od planet, co tak dlouho mlčeli a jen se potměšile tvářili. A nic bych se pro ně netrápila. I jen ať by si křičeli! Hrubstvím by si odvrátili její srdce, a ona by pak neměla z dětí ráda než mne.

„Máš pravdu,“ a ujala by mne za ruku, „jsi hodná holčička, Irénko, že pamatuješ na babičku. Babička s maminkou jsou jistě už plny úzkosti o tebe. X...ská sedm jsi řekla? Tož jdem, Josefe?“

Ale mladý pán by se odvrátil k nejbližšímu stánku, tváře se, jako by si prohlížel marcipánové husary, a vzdoroval by.

„Jen jdi,“ odpověděl by na oko chladně, ale v srdci by zuřil bezmocnou žárlivostí, „já tu na tebe počkám. Až nahoru k nim do bytu s ní nemusíš,“ zavolal by za Ní, „odevzdej ji domovníkovi, slyšíš? to úplně stačí.“

Ale Ona by si mne již vedla a ani by se za ním neohlédla.

Kráčíme spolu Žitnou ulicí, samy dvě, samy dvě, kytice dřívů nad jejím loktem se chvěje, jak jde. Domy jsou jiné, než v obvyklý den, okna se lesknou jak užaslé oči, Praha je slavná, svět nekonečný. Vyptává se na maminku, na tatínka, mámlí sestru nebo bratříčka; odpovídám tak tichounce, že mě neslyší. Nemohu nahlas, nemohu mluvit, nemohu myslet, rdím se a zmírám, v jezerním hlase té čisté dívky s očima jako studánky jsem utonula. Nejsem než láska. Má červený závoj. Jdu s Ní.

Dovedla by mne až k babiččiným bílým dveřím; ale jak bych vyskočila za pákovým zvonítkem, lekla by se jeho vykřiknutí, kvapně by se ke mně shýbla, na čelo mne políbila, vtiskla by mně do rukou svou jarní kytici a z plaché skromnosti by pr-

chala před díky velkých; ale já bych ji chytla za šumnou sukni - ruplo by hedvábí, ale nevádí, Ona by nebyla taková falešná, jako tenkrát v neděli Janička, že by na mne chtěla žalovat pro natržené šaty - a zadržela bych Ji. Zatím by se do předsíně krupobitím vysypaly kolikeré nedočkávané kroky, plno rozechvěných a navzájem si překážejících hmatů a prstů odřetězovalo by závoru za závorou a babička, maminka, tatínek, dědeček, strýc Rudolf, Janička obklopili by nás blaženým vítáním, výkřiky, slzami, úsměvy. Uvedli by Ji, přes její ustupující zdráhání, do salonu.

Vladimír, který by se byl málo znepokojoval o můj osud, a který by zatím byl při černé kávě ledabyle pokuřoval cigaretu, spatřiv neznámou host', vyskočil by polekán se židle; zamručel by něco nesrozumitelného, zlomil by svou hubenou délku v hlubokou poklonu a prchal by podél stěny s bezmocnou tváří ke dveřím, jako kdysi k večeru, když neočekávaně vešla s maminkou k babičce paní Neumanová. Janička by se za ním rozběhla, přesvědčit se za kliku, zdali dveře na studenou chodbu dobře zavřel.

„Aby se slečna nenastudila,“ starala by se a nabídla by se, že by slečně třeba doskočila pro babiččin pléd, aby si ho slečna přehodila přes ramena, že je slečna zajisté uhřátá. Každý by Mladé dívce prokazoval po svém přátelství. Strýc Rudolf by ji pověděl, že jest podobna babičce, když byla babička mladá. Julius by na Ni křičel, že jí dovolí, aby se dvakrát za sebou pohoupala na Relovi vraníkovi, a táhl by ji za ruku, aby šla hned. Tatínek, tichý, jako by stál na útesu nad vlnícím se mořem obecného zmatku, usmívaje se barvínkově dojemnými očima, políbil by jí mlčky ruku, kterou Ona by, polekána, odtrhla, zardívajíc se, jako když velikému chlapci nabídla dětinský míček; a v tu chvíli babička by se jí zeptala

kvapně nahlas - jak mluvívá, je-li s něčím nespokojena, aniž chápu proč, a chce-li své rozladění zakrýt - odkud že má ten pěkný červený závoj? Že prý by babička koupila mamince také takový.

Dědeček, možná by si připravil malou řeč.

„Vážená a milá slečno! Dojat hlubokou vděčností za váš přátelský skutek . . . .“

Ale hlas by se mu zbortil a umkl by, sklonil by, polykaje pohnutí, bílý svůj vous ke vzpřímené hrudi, jako Ioni na své šedesáté narozeniny, když děkoval černě oblečeným pánům, kteří mu přijeli blahopřát.

A když by povstala na odchod, maminka by ji podržela ruku a zahleděla by se na Ni svýma výmluvnýma očima.

„Nezdržuji vás,“ promluvila by, „pro dnešek. Protože doufám, že vás u nás často uvítám a na déle.“

A Ona, loučíc se, by slíbila. Jakou bych jí věřila nezlomnou věrou, že zase přijde! Neboť všechny princezny a všechny vznešené dívky, jako Ona, plní slib. A jakmile by se za ní zavřely dveře, všichni, jasní ve tváři odrazem její slunečné líbeznosti, jali by se ji o překot chválit. Jakou bych rozkvétala pýchou, naslouchajíc jim! To já jsem ji objevila; já jsem ji k nám přivedla; pro mne k nám zase přijde; je má. Ach škoda, přeshkoda, že to všechno není pravda! Že se jim nemohu pochluubit Její královskou laskavostí!

A náhle mně bylo, že v sobě neudržím všechnu rozpínavou lásku, že by se mi srdce roztrhlo. Zatoužila jsem až zběsile mluvit, zpívat, vykřikovat úžas svých citů, rozdávat oběma rukama z pokladů své obohacené duše, povědět někomu živému, kdo je právě vedle mne teď hned, o své Mladé dívce, abych nebesedovala tak sama samotinká se svou vzpomínkou jak o pohřbu; a když mě janička zavolala k večerní polév-



ce (jako by polévka byla největší událost dnešního svátku!), nedala jsem se odradit jejím nechápavým klidem a rozletěla jsem se za ní sdílet se, sdílet se!

„Poslouchej,“ začala jsem, usmívajíc se drze, abych zakryla, že se ostýchám, a ledabyle, aby Janička nepoznala, jak se ucházím o zvědavost jejího srdce, zatím co mně zavazovala kolem krku ubrousek, všechna soustředěná k starosti, abych si nepokapala zástěrku. „víš, proč jsem ti dnes odpovědne utekla?“

„Protože jsi neposlušná holka. Julie, prosím tě, už zase mi budeš vyplivovat nudle? Že to na tebe jdu povědět mamince!“

Sklonila jsem hlavu k talíři, vyjedla jsem polévku proti svému zvyku bez vzpouzení až na dno a slova jsem neřekla. Což se lze dorozumět s Janičkami, které se nejtajemnější narážce nepodiví, nad žádnou záhadou se nerozpakují a na každou otázku hned dovedou odpovědět? A šla jsem se mlčky uložit ke spaní. Nečekala jsem, jako jindy, až mne Janička pošle. Naschvál jsem předešla jejímu rozkazu, abych jednala ze své vůle a nemusila ji poslouchat. Chtěla jsem zapomenout, že jest Janička na světě. Do smrti na ni nepromluví. Ale bylo k zlosti, že Janička nepochopila mou trpnou vzpouru a že se mou němou urážkou nepocítila zahanbena.

„Vidíš, Julie,“ pochválila si, „jaká je Irénka hodná! Jak si pospíšila! Vezmi si z ní příklad a už ať jsi také v posteli!“

A pohládila mne uznale; ale já jsem se jí vysmykla pod paži a udělala jsem za jejími zády dlouhý nos, což Julia rozjařilo, takže se nadšením rozdusal bos a v poletující košili po pokoji, Janičce na rozhořčení, stále opakuje měj uličnický posunek; ale mne tento úspěch dnes netěšil. Obrátila jsem se ke zdi, stáhla jsem si pokrývku přes uši, přimkla jsem zha-

vá víčka na oči slzami zleptané a snažila jsem se namluvit svému číhajícímu svědomí, že tatínek, až vejde, aby se s námi pomodlil, se bude domnívat, že spím, a že mne ušetří otázky, které jsem se obávala.

Ale tatínek se nedal uprosit mou nehybností. Zaslechla jsem, kterak jeho krok zapraštil na koberečku před postelí; jeho ruka dotkla se lehce mého odvráceného a zabaleného ramene a jako blesk projela mnou od lemu pokrývky po konečky zestydlých nohou odsouzenecká jistota; teď, teď se zeptá, nevím-li kam se poděla kulička s jeho kalamáře, zatím co nebyl doma!

„Iréčko,“ promluvil do mého zděšení nějak obzvláště dnes měkce, „maminka tě líbá a vzkazuje ti křížek na dobrou noc. Aby se ti něco pěkného zdálo, a ona že dnes přespí u babičky.“

Přehodila jsem se k němu s boku na bok a vytřeštila jsem na něho nevěřící oči; prožila jsem dnes už tolik pošklebných zklamání, že se mně mihlo hlavou, není-li jeho něha jen úskok, kterým se chce přesvědčit, že bdím, aby se mne zeptal po ztracené kuličce? Ale když se mi objevila jeho vážná tvář, osvětlená průzračnými očima pod temnými brvami, které se skláněly ke mně s pozornou účastí, zastínilo mne vědomí jeho přísné bytosti. Zachytila jsem se ho v kající důvěře oběma rukama kolem krku, jako bych ho prosila, aby mne ochránil před sebou i přede mnou; a pošeptala jsem mu:

„Tatínku mně je smutno.“

„Ano slyšel jsem od babičky, jaká prý jsi byla odpoledne všechna vystrašená. Ale už se upokoj Iréčko, teď právě odešel od babičky pan doktor Neuman a slíbil, že se nám babička uzdraví. Maminka vás sebere a vydáte se s babičkou brzy

na venkov. Budete chodit na jahody a na hřibky a budete běhat bosí. To bude hezké, vid'! Hned bych s vámi také jel.“

Držela jsem tatínka posud kolem krku. Ale již jen ze setrvačnosti, z bezradných rozpaků. Co počít s jeho útěchami, co říci? Ani s ním, se svým tichým a jemným tatínkem, se nedomluví. Ani jemu nemohu svěřit, že měla červený závoj a že řekla, že jsem také dítě. A náhle mne rozlítostnil trapný soucit s tatínkem. Že se zmýlil, on vznešený, on ze všech lidí nejmoudřejší že si dal namluvit od ubohé babičky, jako bych truchlila pro její nemoc, na kterou jsem si za odpoledne sotva vzpomněla. Styděla jsem se za tatínkův podvedený hlas, který se dojímal mým domněle soustrastným srdcem, styděla jsem se i za své lživé mlčení, kterým jsem přijímala jeho nezaslouženou dobrotu; a abych přerušila tento zahanbující stav, promluvila jsem s povrchu své unavené bolesti netečně:

„Tatínku, já už bych se pomodlila. Já jsem už strašně ospalá.“

Stalo se mi v životě po prvé, že se mi nechtělo bdělého dne, že jsem zatoužila po mráкотné noci, že jsem se těšila, že usnu, že nebudu, že se na chvíli zbavím svého vystěhovaného srdce, které se rozléhalo prázdnotou. Pozbyla jsem babičky, která stonala: protože mně byla její nemoc lhostejná. Pozbyla jsem maminky, která byla smutná: protože jsem ji nepolitovala. Pozbyla jsem dědečka, který nás vyhodil ze dveří: protože jsem mu to neodpustila. Pozbyla jsem Janičky, která mi neporozuměla: protože jsem se jí za to mstila. Pozbyla jsem tatínka: protože jsem mu vzala darovanou kuličku. Všechny své nejbližší jsem obětovala jí Nepřítomné, všem svým rodným jsem ubližovala ve jménu jí Bezejmenné. Ale nekála jsem se z toho, ne, nelitovala jsem svých vin. Dnes po prvé v životě odvážila jsem se ulehnutí do tmy s neusmířeným srdcem

a nic jsem se nebála. Zapomněla jsem na kostlivce a na ošklivé sny pro nekonečný stesk, pro marnou touhu, pro nešťastnou lásku, pro krásu bolesti.

Usnula jsem skoro blaženě v naději, že snad se zítra rozstonám od žalu, že budu v horečce vykřikovat věci, o kterých ani nebudu vědět, jako loni, když jsem měla spálu, že z mého blouznění se dovědí o Ní a aby mne uzdravili, že se rozběhnou po Praze vypátrat dívku v červeném závoji.

Přivedli mně Ji k smrtelné posteli. Jsem tak slabá, že nemohu pozdvihnout přetěžkých víček nad plachýma očima, které se ostýchají světelné záplavy, jež se z Ní line naší ložnicí; ale cítím, že mne políbila, a usmívám se, usmívám se . . .

„Usmívá se do sluníčka,“ .zašeptal hlas do mého sna; a podle svěžího zaprašnění škrobené látky jsem poznala, že maminka upjatá v nažehlenou halenku, se vzpřímila od mé postele. Rozevřela jsem pomalu oči: a vojsko slunečních září mně vtrhlo do srdce. Je krásně, je jasně, přespala jsem muka a zášti, miluji celý svět, je nový den! A zas se ke mně sklonilo lichotné mamínčino líčko, a zastínila mne její raně učesaná hlava.

„Jak ses do růžova vyspala,“ a líbala mne znova a znova. „Aspoň ty žes mi zdráva, moje malinká, moje malinká.“

Vyskočila jsem naráz z postele. Ne, nesmím stonat! Zamoutila bych tím maminku. Náhle jsem pochopila, čeho je třeba. Jako by mně maminka byla poradila, třebaže jsem se jí nezeptala a třebaže mi o tom slůvko neřekla. Jak to bylo prosté! Musím být hodná, abych si štěstí zasloužila!

„Maminko,“ zeptala jsem se živě, „tatínek je doma?“

„I ty má ranná vlašovičko, vždyť je půl desáté! Dávno je u Výboru. A sbohem, děti, musím zas k babičce . . . Julius se za ní rozběhl ke dveřím.

„Maminko,“ volal dozvukem jakési předešlé rozmluvy, kterou jsem zaspala, a chytal ji za šaty, „a budou na letním bytě taky žížaly?“

Ale maminka, která se žížal tak bála, že po každé začala křičet, našla-li nějakou na svých květinách, stáhla jen žalostivou tvář, Juliovi na rozpustilé potěšení, vyškubla se mu štitivě a zmizela ze dveří. Sláva, chvíle mi přešel

„Poslouchej,“ pošeptala jsem Juliovi, „běž se ještě zeptat maminky, budou-li tam taky housenky.“

Zastavil se, nechápaje mou náhlou účast, a obrátil ke mně zpytavé oči: ale dupla jsem na něho i vyklusal horlivě a vděčně, že jsem mu poradila nový hnus, za maminkou do před síně. Shýbla psem se nakvap k panenčí jarmaře, nahmatala jsem na dně kuličku, vybrala jsem z ní cukrové přadénko a zahrabala jsem je, nyní jen nahé, znova mezi Nepěchindino prádlo, když Julius se vrátil.

„Maminka už byla pryč!“ ohlásil mně; ale já jsem se mu dala do smíchu.

„Ty hloupý kluku!“

A aniž jsem se ohlédla po jeho udivené tváři, přeběhla jsem lasičí hbitostí s pekelně barevnou kuličkou, která mne páčila v hrsti, do tatínkovy pracovny, kdež jsem ji složila, to centové břímě svého svědomí, znova na kalamář; a duše se ve mně vzpřímila, zhluboka vydechla a výskla si. Ted' jsem napravila svou zradu na tatínkovi! Ted' jsem čistá! Ted' mám právo na štěstí!

Od toho jitra uvěřila jsme horoucí věrou nezdůvodněnou, než láskou, a právě proto k nepodvrácení - že se s Ní shledám.

## 15. Život je krutý

Já, která jsem se posud ze všech sil vzpouzela procházám, jež mne nudívaly, stála jsem nyní, za minutu oblečená, ruku na klice jak vrátný u dveří a žalovala jsem mamince na Julia, že se loudá, že je pozdě a že se neprojdeme. Chválila si mne; pospíchala jsem tedy dvojnásob, neboť jsem v nitru doufala, že za ctnostné chování dojdou odměny; ale zároveň, kdykoli jsme vycházeli ze vrat, naschvál jsem si řekla tvrdě: „Nač se těšíš, hloupá? Jistě ji dnes nepotkáš.“ To proto, abych si nezakřikla štěstí.

Číhala jsem pak v ulicích břídlícově lhostejných na obě dvě strany po barevném úsměvu, po růžovém klobouku. Mnoho dívek nosilo toho jara růžové klobouky. Poznala jsem ji z dálky, kterak mně přichází, pro slunce nezřetelná, vstříc; dech se mi zkrátil, ruce ustydly; přiblížila se; ale nikdy to nebyla Ona. A po takovém výstřelu učinilo se kolem mne prázdné ticho uprostřed lidského proudění, hrčení vozů a klapotu kopyt po dláždění, vypraném jarními dešti a velmi ozvučném; všechna jsem uslábla od zklamání. Začala jsem poplakávat, že mne bolí nohy, jala jsem se úpěnlivě prosit, abychom se obrátili domů; a žádné chlácholení nebo plísňení nepřemohlo neklid, který náhle vystřídal mou únavu. Kmitavá běl dubnového dne roztrásala mi krev v nedočkavé chvění a svist elektrických vozů šťval mi splašené myšlenky do úprku; kdoví, co se doma velikého děje, zatím co tam nejsem! Jistě jsem ji zmeškala!

Předstihla jsem na schodech Julia s maminkou, vyběhla jsem dvě patra jedním dechem, vyjekla jsem:

„Kdo u nás byl?“ snažíc se, abych vyhlížela lhostejněji. Starala jsem se, aby mne mimo Františku nikdo nezaslechl.

A Františka, dívka váhavá, kterou nic na světě nevzrušilo:

„Pošta, mlékař, sklenáři, paní Neumamová . . . “ vypočítávala. Byla bych ji udeřila za ten nevyrušený klid, s jakým mi zašlapávala pučící naději! Ale ne, nemínila jsem se vzdát štěstí. Nepřišlo-li k nám dopoledne - bože, den není u konce - snad vejde odpoledne.

„Dejte mně bílou zástěru a pentli do vlasů! Ale ne tu černou,“ dupala jsem, „já chci bleděmodrou, jako v neděli!“

„To dítě je marnivé,“ prohodil kdysi nelibě dotčen tatínek.

„A nervosní,“ dodala maminka. „Nevšiml sis, jak sebou trhe, kdykoli v předsíni zazvoní? Dobře, že v sobotu odjíždíme. Nejvyšší čas, aby se dostala na venkov.“

„Nechci na venkov! Chci celé léto zůstat v Praze!“ A už jsem zas cedila nudle, jak říkala babička. Maminka zpozorovala, že tatínka přechází trpělivost s mými rozmary. Aby mne utišila, hodila mně od šicího stolku, na kolenou majíc rozloženy svoje letní šaty k přešívání, svazek pomačkaných růží, jež právě spárala. Šťastný nápad mne osvítil. Vyprosila jsem si na mamince ještě napodobenou japonskou vázu, kterou nenáviděla, ale mně se zdála krásná; a okrášlila jsem touto pestrou kořistí stoleček v panenčím koutku.

Vysedávala jsem tu pak hodiny, nehrajíc si, nehybná z obavy, abych si nepomačkala bílou zástěru, jen chvílemi si sahající na vlasy, abych se přesvědčila, zdali blankytná stuha, vznášející se jak motýl, nesplihla, a očekávala jsem slavnostně připravená každou vteřinu, že osud vejde: a stále nadarmo.

Což je možná, volám-li ji všemi hlasy, aby mě neuslyšela? Což je možná, vzpomínám-li na Ni ve dne v noci, aby také nevzpomínala? A vzpomíná-li, aby mě nevyhledala? Není bezmocná, jako já. Velcí mohou mnoho. Ona, mladá královna, která oblažila národ dětí, může všechno. Vypátrá potajmu,

za zády svého ženicha, kde bydlíme. Miluje zajisté překvapení, jako já, a vejde neohlášena.

„Ne, paní Ronová, máte takovou milou holčičku, že jsem se musela přijít na ni podívat. Odpusťte, ale nemohla jsem se přemoci . . . My se máme s vaší dceruškou rády!! A hledme,“ přistoupí okouzlena, „jaký má krásně zařízený pokojíček...“

Tak uplynulo několik dní střídou vysilujícího napětí i útěšných snů, a nadešel pátek, poslední lhůta.

Byla předčasně dusné odpoledne dubnové. Žár těžký jako syté tělo ležel na pustém dvoře a tlačil protějšší zeď. Civěla okny bez záclon jako vytřeštěnýma očima do našeho polovystěhovaného bytu. Podobal se prázdnému mozku, v němž straší utkvělá myšlenka. Františka, v zástěře přenášejíc náruč bot nebo pod paží svazky prádla, probíhala dětským pokojem, jako rafije po ciferníku mého očekávání: kdykoli vešla, po každé mi znovu připomněla, že čas ušel, a zase nadarmo ušel. V předsíni maminka, klečíc nad zavazadlem, ukládala v ně knihy; vnímala jsem dveřmi mátožně, kterak dopadají na dno truhly zvuky hluchými, jakoby hrouda po hroudě zasypávala mou nebohrou naději.

Ale náhle výkřik zvonku roztal ve dvě řetěz mého mráкотného zajetí. Vyskočila jsem, jako bohatýrskou rukou osvobozená; a vtom již maminka zavolala na mne přízvukem, který mne zacinkal sliby:

„Iréčko, pojď se podívat, jakou máme návštěvu!“

Na chvíli učinilo se ve mně až ticho úžasem z dosaženého štěstí; a bylo mně, že omdlím vděčností. Potom jsem se vrhla do předsíně - a zastavila jsem se, jako by mne doprostřed prsou udeřil.



Nepřišla to křehká krasavice, zazávojovaná, šumíc hedvábím; ale přede dveřmi, zabíraje celou jejich šířku rozložitostí svých siláckých ramen, dosahuje ryšavou hlavou téměř do stropu, stál divý muž s vousem mocným jak bažantí chvost, s obočím hustým jak pralesní mech, v huňatém plášti jak v zvířecí koži, pušku přes rameno. Usmál se na mne a řada zubů hrozivě bílých jak širočina nové sekery objevila se mu mezi dužnatýma rtoma tak čerstvě rudýma, jako by se byl právě nahltal syrového masa. Pokročil ke mně a zavanulo od něho živočišným pachem peří, mokvajícího krví, jako ze zvěřinářského krámu. Couvla jsem hnusem a vyzývavě jsem se postavila proti němu vedle maminky. Ale maminka, mne zradila.

„Což už neznáš strýce Jindřicha? Vždyť jsi mu byla na svatbě. To je ženich té nevěsty, která se ti tolik líbila. Podej mu pěkně ruku.“

Jak jsem ho nenáviděla! Nenáviděla jsem ho ze vší síly své zrazené lásky. Nenáviděla jsem ho tak, jako by on byl svou nezvanou návštěvou zabránil mé Mladé dívce, aby přišla.

„Nepodám!“ opáčila jsem. Ale můj pohled, zarytý do podlahy, zavadil náhodou o lovcovu ruku; a sjela jsem zděšením.

Dva ptáci, svázaní za dráčky, tíhli z jeho prstů k zemi, hlavíčkami dolů.

„To jsou sluky,“ zaduněl na mne strýc Jindřich hlasem sebevědomého statkáře, uvyklého halekat po rozloze svých gruntů. „Žes jakživa neviděla sluky? Takové městské dítě,“ řekl s dobráckým opovržením.

„Sáhni si na ně; nekousnou tě.“

Ale já jsem ustoupila přísně. Promluvila jsem k němu z údivu všeho mláďátčího, důvěřivého, nevinného a bezmocného,

co ve mně vyplašil, čemu ve mně ublížil, soudcovskou otázkou:

„Tys je zabil?!“

„Což jsem řezník? Střelil jsem je! To ti byl tah,“ obrátil se k mamince, „rozkoš! Přál bych ti prožít . . .“

A nestaraje se o mé rozhořčení, které nepochopilo jeho myslivecké rozdíly, odložil sluky, pověsil ručnici a neustáváje se chvástat, vešel za maminkou do jídelny mílovým krokem svých chlapských bot, až se zdi otrásaly.

Ohlédla jsem se ostražitě, abych se přesvědčila, že jsem vskutku sama. Potom jsem přistoupila pomalu na hrotech střevíců a tajíc dech, jaksi provinile k okenní římse, na které odpočívaly sluky - a ztrnula jsem od nehtů zledovělých nohou po chmýří v zátylí. Krajiní sluka se na mne dívala. Měla na krku smrtelnou ránu, černající se mezi potřísněným peřím až k roztržštěné kisti - a přece se dívala. Dívala se na mne modře zadechnutým okem, uloženým podle šídlovitého zobáku, s bědnou uštěpačností, jako stará, nepřejíčná slečna; stále; a nezamrkala. To byla ta hrůza, že nezamrkala. Cítila jsem, že mně závidí, protože hýbám očima, kdežto jí už nelze, a že se mi za to mstí strašnou podívanou na ten její neúprosný klid. Ale třebaže jsem se jí bála, třebaže jsem věděla, že je mi nepřitelem, nemohla jsem od ní zraků odtrhnout. Vábila mne příšerným tajemstvím.

Venku se zatím zdvihl vítr, zatočil prach do vírů, vznesl jej z dláždění, rozkřepčil vzduch a zhasil slunce, jako by svíci převrhl. Obloha.houstnoucí do zsinalých šedí valem se nížila k vzrušené zemi, jež, vzdouvána tancem prachu, naopak, zdálo se, stoupá, aby se srazily v jediné spuštění; a v tom bleskné rydlo mi zleptalo zrak a budova hromů se na mne řtila tisíci kamenným rachotem..

„Pán Bůh s námi!“ křížovala se za mnou maminka, jež vyběhla zpozavírat okna „babička s Juliem si pěkně vyšli!“

Dvůr zmizel, i protější zeď. Nebylo než povětrí; svět za oponou prachu, mračen, par a lijících se vod zdál se nekonečný; zběsile stíhající se blesky, žluté jak síra pekelná a zsinalé jak smrt, promítaly se znamením hněvu jakoby z krajin záhrobních. O plech před oknem klepaly drobnou jízlivou palbou odsakující kroupy.

„Na naší straně nepotluče,“ zahlaholil strýc Jindřich, objeviv se ve dveřích z jídelny. „Nečas se žene od jihu k západu, a my jsme v Hořejšicích na sever. A nemám-li vždycky pravdu,“ uhořel se pěstí do prsou. „Hned ráno na tahu jsem prorokoval ve Všenorech svému hostiteli, že se mu dnes zající utopí! Ale on, kdežpak, vysmál se mně. Prý desítku za mrak . . .“

A obr doprovodil hromové vozy dodunívající v nebeských podjezdech vítězoslavným chechtotem, jako by on byl živly rozpoutal.

Cítila jsem se jeho přítomností tak přišlápnutá, plevou do země vdupnutá, že všechna svěžest k nenávisti ve mně pohynula. Ne, již jsem se nebouřila proti strýci Jindřichovi. Pochopila jsem převratem, z něhož fičelo mrazy jak z bílého dvora pod našimi okny, plného ledových krup, že je v životě syrová nevyzpytatelná síla, která překácí jaro v zimu, neznámo proč, která hubí nevinné sluky, neznámo proč, která rozvádí Irénky a Mladé dívky, neznámo proč; a marno jí odmlouvat; nutno se podrobit. Nějak jsem vyspěla do žalostného rozumu. Rozloučila jsem se se strýčkem způsobně, aniž bylo třeba, aby mne maminka nabádala, a krokem změněným, chůzí volnou, jak chodí velcí, kterých nic pod sluncem nepřekvapuje a kteří nic neočekávají od života, vešla jsem do dětského pokoje.

Pohledění na stolec darmo okrášlený zamrazilo mne do srdce.

Kuličku jsem tatínkovi vrátila, a skoro týden jsem byla od rána do večera naschvál hodná, a Ona přec nepřišla. Teď se smráká, a zítra ráno mne odvezou na letní byt. Je konec, a já to vím.

Jako bych to chtěla sama sobě potvrdit, přistoupila jsem k Nepěchindině jarmaře, otevřela jsem ji dokořán, vyhrábla jsem na světlo to, co zbylo ze všeho, cukrový smotek, zčernalý od prachu, a jedním hitem jsem spolkla ten svatý ostatek.

Chutnal nečistě, jako ve vlaku vyválený.

Potom jsem složila na židli tíhu svých kostí a celého svého zbytečného bytí, spustila jsem ruce do klína, jako po dokonané práci, která byla nad mé síly, zavřela jsem oči a propadávala jsem se se všemi byvšími, nezužitými, povrženými city, myšlenkami, vzpomínkami, touhami, chtěními v bezednou nudu nynějšího života prázdného a nesmyslného - když jsem ucítila, skrze přimknutá víčka, spočinouti na sobě zakalený pohled střelené sluky.

„Jsi živa,“ vyčítal mně. „Jsi živa a já jsem mrtva.“ A bylo mně, že sluka ve svém klidu bezměrně pohrdá mým zmítáním a mými žaly, Vyskočila jsem, abych utekla té zlé představě, vyrazila jsem z dětského pokoje a vykřikla jsem:

„Františko, chcete? Já vám pomohu nosit prádlo!“

## 16. *Dálky*

Babička postála uprostřed osiřelého nádražíčka, jež tanulo ostrovem na jezerním tichu luk. Zaclonila si rukou tvář proti chýlícímu se slunci; a hlavu vepředenou do jeho zamyšleně

snujícího se světla, které jako by bzučelo v telegrafních drátech píseň zářijové neděle, upírala oči do nedozírna jihočeské dálavy, kudy míjel, černě se smršťuje, neklidný vlak. Kolejnice, jež obnažil, slzíce místy, jak do nich slunce bilo, tvrdými třípyty, měřily po zemi jeho cestu, zatím co cáry jeho trhaného dechu, rozeplovávajíce se jassem podzimním k bělostně zapěněnému blankytu, kreslily po něm podobenství lidského spěchu, a mizely.

Vhodili jsme s Juliem oblásek do automatu a zacloumali jsme klikou, až po všem nástupišti zarachotilo. Ale cukrátko nevypadlo, a babička se neohlédla. Tož vykročila jsem za ní rázně po hrotitém šterku na násep. Nestrpím, aby se tvářila, jako bych nebyla na světě!

„Babičko, pojd!“

„Babičko,“ zavolal nejradostnějším hláskem Julius, který měl ve zvyku, ohlašovat dávno známé pravdy s takovou vítězoslávou, jako by on je byl právě objevil, „babičko, dědeček odjel do Vídně!“

„Odjel, synáčku.“

Julius, překvapen jejím netečným hlasem, který jakoby přešel mimo něho za jejím upřeným pohledem, zastavil se zpytavě proti babičce; ale v tu chvíli mu do oka zavýskly makově rudé plovací šaty, jež nesla přes ruku maminka, zahýbajíc k nám po pěšince kolem jásavých slunečnic přednostovy zahrádky; i mrskl sebou a seč mu nohy a plíce stačily, rozběhl se jí oznámit, co právě uviděl.

„Maminko, babička pláče!“

Babička těžkou, měkkou, vzdávající se chůzí, kterou poneáhlu vyměnila za svůj vojevůdcovský krok, pokročila, maličko rozpačitá, k mamince. Usmála se slzami.

„To nic,“ řekla a hledala svůj bývalý uličnický zvuk. „Vlasto, hloupnu, bůhví. Ne, prosím tě, nevšímej si mne. Jsem sama sobě protivná.“

Brouzdali jsme se šelestivými travami, druh za druhem. Svět před námi a nad námi a kolem nás klenul se tichý a průzračný jak nesmírná číše, naplněná plavým vínem, jehož pára chvílemi pryskne vzdušnou bublinou.

„Nezdá se ti,“ promluvila babička za maminkou ze svého zamyšlení, „že nám dědeček letos zestárí?“ Tak jsem se na něho zadívala, jak stál proti mě ve vlaku, a měl takovou seschlou hlavičku. A my ho pouštíme samotného do takové dálky. Mezi cizí lidi . . .

Maminka, naopak, právě dnes si pomyslíla, jak to dědečkovi sluší. Vyběhl s brašnou do zahrady, přeskočil dva schody pod vrátky a kloboukem za ní zamával na terasu. Stále ho vidí! Jinoch by to svižněji nedovedl.

Babička ožila.

„Ach, je pořád takový mladý blázen! Takový dvorný. Až je to k smíchu. Povšimla sis růžového rhododendronu, co mám v ložnici na stole? Donesl mi jej včera ze zámeckého skleníku. Dvě hodiny v slunci proň šel; má rozum? Vyčinila jsem mu. Jen se smál. Zdali prý si vzpomínám, co bylo dnes před dvaceti devíti lety? Ale kdež já a data! Byl mne po prvé navštívit u rodičů, ve starém domě nad řekou, v ohradě. On má úžasnou paměť . . .“

Sestoupili jsme mračně modrým borem, z něhož slunce mámilo vůni pryskyřic, do končiny přesličkových pralesů, kde bylo siro jako před stvořením člověka; a rybník Noříště, oko kraje, rozechvěné stříbřitým úžasem ze světél a oblak a vánků, pohledělo nám do tváře.

Voj staletých uzlovatých dubů se zbojnický vztyčenými hlavami, řinče raženým listím, střezil hráz.

Maminka vyplula širými rozmachy, prostovlasá, proti lesům a nebi, v prostor vod. My děti s babičkou jsme zůstaly v nekryté chyšce, která uprostřed měla nádržku. Babička sestoupila s Juliem, který jektavě jásal, v náručí, pozorně se schůdků; a pozdvihnuvši ke mně uprostřed pleskání Juliových hnátků orosenou tvář:

„Ty se dnes bojíš vody?“ vysmála se mně.

Paprsek rudého slunce, jež zapadalo, rozdrásal hladinu; a náhle jsem poznala závratným překvapením, že babička nestojí v basénku s dřevěným duem, kde se denně šploucháváme, nýbrž že vyrůstá - ó, propastná hrůzo! — z nezměrně zející rány nebeské, do hlubin zakrvácené; a usmívajíc se s úsměvem, zrůžovělým v odrazu červánků do záhadné mně krásy, pohublou jemnou paží vábila mne k sobě do bezedna, do nebezpečí. Odsunula jsem bosou nohu od kluzkého kraje nádržky.

„Babičko, já za tebou nepůjdu.“

A nedbajíc jejího údivu, jejich domluv, škádlení; plísnění a Juliova posměchu, nakvap jsem se jala oblékat. Na cestě domů jsem hleděla, abych nešla vedle babičky. Bála jsem se jí jakýmsi zatměním všech vrozených pojmů. Odcizila se mně. Spolčila se s dálkou nedozírnou, s výšinou v bezednu, se záhadou nebe, s tajemstvím vod, s hádankou světa. Ne, babička mně již nepatřila. A pádila jsem pod zsinalou oblohou, jež tuhla nade mnou doznělým zvonem, po mlatu sklizených polí, kde cvrčkové hudli zmar, syrovým vlhkým vzduchem, do něhož země voněla jako čerstvý hrob, v nepokoji, v divém stesku, že mě nestačili svolávat.

Noc nato babičku schvátily srdeční křeče. Umdlávala a zase se probírala a volala po muži a po synovi. Zkrušila ji předsmrtná tucha. Toužila se s nimi rozžehnat. Prikázala mamince, aby je zpravila nejrychlejší zprávou. Vladimír přibyl o polednách; dědečka čekala v nedočkavé jistotě večerním vlakem. Nepřijel. Ohlédla se po svých bledých dětech, které stály kolem lože jako spiklí provinilci, pátravýma, tušícíma očima. Připomněli jí, že je dnes na říšské radě, jak jí zajisté dědeček pověděl, velmi důležitá schůze, na kterou si chystal, jak ví, velkou řeč. Je tedy nasnadě, vysvětlit si, proč přijede až ráno. Ale babička znala dědečka; a nejisté hlasy jejích dětí strádaly. Zaútočila na ně podezřením již vědoucím; domáhala se pravdy právem člověka, který nemá času nazbyt. Zastyděli se téměř za svou zbožnou přetvářku. Třebaže věděli, že ji zahubí, podali jí telegram. Dědečka ranila mrtvice, an řečnil na říšské radě, z rozhorlení. Leží v bezvědomí. Stav jeho není beznadějný. Tatínek je zpraven. Odpověděl obratem. Jest na cestě z Prahy do Vídně. Podepsán byl dědečkův přítel-poslanec.

S babičkou se stalo něco podivného. Nevykřikla, nezaplakala, aniž si vztáhla ruku k rozbouřenému srdci: jen velice zbělela ve tváři; tvrdým jassem, ne vzdávající se bledostí. Ohlédla se po mamince, jež hlavu opřenu o pelest, štkala.

„Podej mně kapky,“ řekla, „a hodinky. A pošli mně Terezii, ať mi pomůže s oblekem. Vladimíre, máš s sebou jízdní rád? Vlak vyjíždí, myslím, před dvanáctou. Abych na tebe nečekala.“

Maminka se vymrštila zděšením.

„Nedovolím!“ vykřikla náruživě uprostřed vzlyků, „jedu já!“

„Nikam nepojedeš! U dětí zůstaneš! Zbláznily by se tu bez tebe.“



„Maminko, to je sebevražda!“

„A dej mi pokoj,“ rozzlobila se babička, „já mám teď na smrt zrovna kdy!“

## 17. Hrůza

Listopadové jitro, přízračnější noci, nahlédlo do okna strhanou tváří, jež sinala v prochladu mlh, a vploužilo se z nehostinného dvora do zadýchaného přítmí naší ložnice. Vztyčila jsem se na lůžku: přede dveřmi, po nahých dlaždicích, mrazivě zazněly kroky.

Nevešla, nevběhla, ale vpadla do pokoje maminka, vlasy rozervané, místo očí dvě žhavých skvrn; bledý tatínek, objeviv se v šeru za ní, ujal ji jemně za rameno; ale ona zlým škubnutím odhodila jeho ruku a ohlédla se jako štvaná.

„Děti, děti, teď se musíme mít teprv rádi, babička s dědečkem nám umřeli!“

Její přízvuky utkvěly v zhutnělém tichu. A potom, když jsme pojali nedomyšlitelné, zdvihli jsme, každý ze své postele, hlasitý nářek.

Tatínek, nevšímaje si nás, odvedl maminku, jež se bránila, mluvila posměšným cizím hlasem náruživá slova, chvílemi skoro až veselá, což bylo nejstrašnější, do vedlejšího pokoje, a zavřel za sebou obě křídla dveří. Zůstali jsme sami se záhadou, již vzlyky neotřásly a slzy neodplavovaly. Někdy, když mne pláč unavil do tuposti, napadalo mě, že se to nestalo, že to není pravda, že jsem si všechno jen vymyslíla; ale stačilo mě pohlédnout na Juliův kabátek (pověšený na okenní kliku) na který mě náhodou padlo oko, když maminka vešla a promluvila, aby můj žal, vzpomínkou zjitřený, vybuchl novou silou. Stupňovala jsem jej do křeče; zalíbilo

se mi v něm téměř; opájela jsem se jím; a unášela mne bez-  
uzdá touha po někom z dorostlých, aby přišel a polekal  
se o můj rozum, bránil mi, utěšoval mne. Umlkla jsem mezi  
dvěma vzlyky, číhající, co se děje ve vedleším pokoji, napja-  
tá, aby mně nic neušlo, v temné hříšné naději, že zachytím  
ston, slovo, rozryvnější předešlých: z minulého úděsu rozrús-  
tala se ve mně chapadly netvorná chtivost po nových a otrěs-  
nějších hrůzách. Ale nic se vedle nehýbalo; a moje bolest,  
protože nebylo, kdo by mně v ní bránil, mizela. Přehodila jsem  
se s boku na bok a rozhodovala jsem se, co bude vhodnější  
za tak truchlivých okolností; zůstat ležet, či vstát? Ale zároveň  
jsem již vstávala, což kdyby maminku bolela hlava? Mohla  
bych jí namáčet náčinky! Tak se mi zalíbilo, jak se uplatním,  
že jsem zapoměla, že jsem smutná. Vyskočila jsem chutě  
pro střevíce na chodbu a střetla jsem se s přicházející Tere-  
zií.

Postavila se ve dveřích a založila ruce v bok.

„Ani dnes nemůže zůstat ticho? Že se nestydí. Však jsem  
nebožce staré paní odjakživa říkala, že ona je dítě bez srd-  
ce.“

„Nebožce“ vyslovila s chutí, jako by ona byla ten výraz obje-  
vila. Pohlédla jsem na ni jak uštknutá. Jak, umřela mně ba-  
bička, a ona si mne za to vůbec neváží? Takto mne uráží?  
Odpížíla jsem se do koutka a rozplakala jsem se pohaněnými  
slzami. Ne již pro babičku, ne již pro dědečka, ale proto, že  
jsem malinká, a že mne velcí vyloučili ze společenství boles-  
ti.

„Paní!“ a Terezie se drala k rodičům, „sestřička se dává  
ptát, do jakých šatů máme nebožtíka pána přistrojit?“

Maminka se z námahou vztyčila.

„Opovažte se!“ vykřikla, jak jsem ji nikdy nezaslechla vykřiknout. „Nikdo nesmíte . . . ! jenom já . . . ! Ráda mu posloužím . . . “

Tatínek stanul před Terezií, jako by ji chtěl udeřit.

„Vyřídte sestřičce,“ promluvil jí tiše a zblízka do tváře, „že si říká milosrdná sestra. Že ji tedy prosím, aby se tak chovala. Nedám trýznit svou ženu. Pamatujte si to!“

A dveře znovu zapadly. Terezie vyšla pobouřena, v zubech drtíc kletby. Třásla jsem se před jejím hněvem. Neodpustí urážku, kterou byla pohaněna v naší rodině. A protože se na tatínka neodvážím, pomstí se mně. Vráti se. Ujme mne za ruku a povede mne. Víím, kam. Po schodech dolů, jak jsme chodívali. K bílým dveřím. Černá jeptiška nám otevře. Terezie ji ctí. Hluboko se jí pokloní. Řekne:

„Sestřičko, tady to dítě by rádo dalo sbohem dědečkovi a babičce.“

A já se nebudu moci bránit, že lže, že jsem to přání nevyřkla, sice by mne zase obvinila, že jsem dítě bez srdce.

Jeptiška nás mlčky předejde.

Půjdeme bytem, bytem kdysi milovaným, který bzučival sluneční září a radostnou pílí jak úl. Ztichlo babiččino království. V arkýři žádný z palmových vějířů se nepohne. Vážné stojací hodiny nadarmo zahlaholí připomínavě důrazným zvonem dobu oběda. Nebude, komu se rozletět vstříc loubím zešeřelých pokojů, kde zavání nahnílým mechem a uschlým vřesem, dovezeným z venkova.

Přejdeme chodbu k ložnici.

Plameny čtyř svč ohnou se průvanem rozevíraných dveří. Nevzhlédnu od prahu. Uhodnu je podle mlčení, kterým zatížili komnatu. Zkamením. Terezie se postaví za mne, abych neprchla. A ticho bude takové, že v něm uslyším skanout vos-

kovou slzu. Za mými zády kostlivě zachřestí růženec. Dotyk jeptiščin promrazí mne šaty na míchu.

„Nepůjdeš požehnat křížkem dědečka a babičku?“

Odsouzená, rozejdu se jako stroj; a hlavu odvrácenou, nakreslím křížek do vzduchu. Malé, bdělé oči Tereziiny, mžikající jako věčné světlo pod Božími mukami, budou hlídat mé počínání.

„Prosím, sestřičko,“ pokročí ke mně, abych ji uslyšela, „to by měla nebožka stará paní radost, kdyby se vzbudila a viděla, jak se jí to nevděčné dítě bojí.“

I vzchopím se, a třebaže budu vědět, že zešílím, omdlím, umru - pohlédnu na ně . . .

Ne, nedovedla jsem dobájit. Mé myšlenky byly jediný úprk a jediný děs. Štvala mne záhada mých převrácených citů. Jak se to stalo, jak se to jen stalo? Milovala jsem kdysi bohatýrskou babičku a veselého dědečka. Vítili mne s úsměvnou láskou do svého slunečného bytu. Bývalo mně s nimi bezpečno jako pod srdcem mateřským. Ale nyní, cítila jsem, ztuhli v odmítavou vznešenost a jsou mně nepřáteli. Marně jsem si připomínala milovaný míček, napodobující jablko, kterým mne babička kdysi oblažila, marně jsem si oživovala dědečkův hlas, když na nás houkl: „Pozor na vlak!“ a svalnatou pružnost jeho paží, které nás rozběhnuté zachytily a vznesly vysoko do vzduchu, do vzduchu vonného hyacintovou blažeností! Ne, nejpůvabnější vzpomínky mně nepomáhaly ze znetvořené přítomnosti. Byla jsem šestiletá, a v těch letech je pravda jen to, co právě jest.

Toho dne na noc, když jsem usnula, ocitla jsem se v povědomé chýšce u rybníka Nořiště. Byl podvečer dědečkova odjezdu do Vídně; ale podložený jakýmsi novým, nezjeveným mně smyslem; v tom právě záležela hrůza toho snu. Na hrázi

chřestily stoleté duby, voda, vyhasínající do mdlých bělí, leskla se leskem leklé ryby, vynesou-li ji vlny na povrch; a babička, která zároveň byla střelená sluka (věděla jsem to, ale nesměla jsem jí to dát najevo), úsměvem zrádným jako třpyty na vlnách lákala mne do zejícího vesmíru. Tentokrát jsem se neodvážila říci:

„Babičko, já za tebou nepůjdu.“

Věděla jsem, jakmile bych to vyřkla, že bych byla ztracena. Moje záchrana závisela na tom, aby babička sluka nepoznala, že za ní nechci. Posunula jsem bosou nohu přes kluzký okraj nádržky, aby se babička domnívala, že už už k ní sestupuji; a ujišťovala jsem ji strojeným jásotem, jak se těším do vody! Ale ona se nedala uplatit, mlčela vědoucím mlčením a stále jen se usmívala tím dvojakým, lidsky vábivým i po ptačím uštěpačným úsměvem. Cítila jsem, že se zle baví mou úzkostí, již prohlédla, a že naschvál, z úskoku, nechává mne mluvit a přetvařovat se, aby můj špatně tajený strach se stupňoval, aby mne zmátl, abych se podřekla, aby mne usvědčila ze zrady a pomstila se mně; a čím jistěji jsem věděla, že lež mě nespasí, tím drzeji jsem lhala z upřímností svého zoufalství.

„Babičko, tys milá! Ne, babičko, čím se to stalo? Nikdy jsi nebyla tak hezká, jako dnes. Babičko, já tě mám ráda! A vtom ona uličnickým hmatem - jakým kdysi vytrhovala dědečkovi koflík černé kávy, nalil-li sobě přespočetný - zmocnila se mé bosé nohy a pozvolna, s nelidskou potměšilostí, tváříc se, jako by jen žertovala, aby mne oklamala, abych se nebránila, táhla mne za nohu k sobě...

Vyjekla jsem a výkřik mne probudil. Ze sna do života, z muky do muky. Život už nebyl mírná samozřejmost, o níž jsem nepřemýšlela, které jsem se ani neradovala, tak bývala bezpeč-

ná; život byl nyní darovaná náhoda, kterou psem si zamilovala ztroskotaneckou láskou. Ano, život teď nebyl, než záhada zániku a hrůza ze smrti. Pláč mnou zmítal. Čeho se uchytím, jak se zachráním? Nechci-li umřít, je třeba žít! Ale kdo mně poví, jak?

## 18 *Láska*

Janička s Františkou otevřely okno, vyzdvihly nás k němu a podržely nás.

Nebe se časil pomněnkovým mírem, pod námi zežloutlé akáty ševelily s duší sluneční, jež se chvěla v tklivě vonném vzduchu. Zvony vyzváněly, a ulicí od kostela blížil se smuteční průvod. Františka vytáhla z kapsy důkladný, čistý šátek a položila jej před sebe na okenní rám.

„Takoví statní páni,“ promluvila, „byla radost se na ně podívat. Kdo by to byl řekl. Oba najednou.“

„To jeho nemoc ji zničila!“ zaštkala Janička. „Ve dne v noci mu sloužila, nedbala na sebe, jenom se třásla o něho...“

„Ještě ji vidím, chudinku, jak se pyšnila, když si ho před měsícem přivezla z Vídně do Prahy. Takový byl hovorný. Na nás na všechny se usmíval, každému dal dobré slovo. Jenom na tu levou ruku že byl chybný.“

„Ale ona již tehdy byla jako stín! Lekla jsem se jí. To už nebyla moje Anna.“

„Obětovala mu život a tím ho zabila. Však by tu starý pán podnes byl, kdyby ho paní nebyla předešla. A dobře mu Pán Bůh udělal, že ho také vzal k sobě. Nebyl by tu mohl bez ní být.“

„To byla láska,“ vzdychla si janička, „to byla pravá láska manželská.“

Ohlédla jsem se jí zblízka do zaslzené tváře. Podivila jsem se tomu, co jsem uslyšela, a líbilo se mně to. Nikdo mně to posud nepověděl v zmatku před pohřbem. Babička s dědečkem umřeli, protože se měli rádi. Bylo to od nich příliš odvážné, a nebyla bych je chtěla napodobit. Ale vědomí, že umřeli právě tak, tišilo můj děs. Lidé je za to ctí a nikdo se jich nebojí. V mých snech, pravda, vedou si jako příšery a zajisté i dnes v noci přijdou se mně vysmívat a mučit mne. Ale pomyslím-li na ně právě teď, ve dne, kdy je vidět bílý vzduch, jsou dědeček a babička dušičky, za něž jsme o Všech svatých pálivali svíčky, vznášejí se venku před oknem a nemohou mně ublížit: nemají těla. Ach, kdyby jen ty zvony nezvonily, a kdybych nemusela spatřovati to, nač hledím! A přece jsem se vychylovala z okna, až mne Janička napomínala, a dívala jsem se dychtivě.

Napřed posouvaly se před kroky ministrantů vytyčené svítilny, kalně žluté ve dne, a mezi nimi kříž. Kněz se modlil průčelný před pomalým, těžce postříbřeným vozem, ověšeným věnci; byla bych chtěla spočítat, kolik jich je; jiřinky byly barevné; tatínek, hlavu obnaženou, vedl maminku, jež vláčela za sebou smuteční látky. Jak jsem na ni pohlížela s výše, byla taková drobná, že se ve mně srdce hnulo lítostivou láskou, a byla bych ji chtěla nějak chrániti. Vladimír, násilím vzpřímen a zíraje před sebe krutou tváří, provázel strýce Rudolfa, ušlechtilé bledého, mnohem pěknějšího než jindy. Mihlo se mi nevěřícím úžasem, jak je možná, že cosi tak velikého a nepochopitelného, a čem píší jen v knihách, potkalo nás, právě nás, Ronovy, kteří jsme sedávali u nedělních obědů a jídali kompot? Myšlenky se mně mátly, a lidé šli, a lidé šli.

„Iréno!“ zvolal Julius a napjal se nebezpečně přes okenní rám, „tamhle je porculáník z náměstí, co ti poslal koflík s králíky, když jsi měla spálu!“

Podívala jsem se s velikým zájmem, kam ukazoval; a poté jsem se tvářila, jako bych ho nebyla zaslechla. Kdo by si všiml malých, hloupých dětí, které ničemu nerozumějí, je-li účasten tak velikých událostí, jako já. Byla jsem si vědoma svého významu. Dole se valí zástupy lidstva za rakvemi dědečka a babičky, kteří mně zemřeli oba najednou. Všichni se zajisté upozorňují, že jsem v okně a že mám černobílé smuteční šaty, všichni si vypravují, jaké mne potkalo neštěstí, a litují mne. Mílinka Záhorecká, moje velká přítelkyně, která již chodí do divadla a ví, co se patří, poslala mi dnes dopoledne poštou soustrastný dopis a Františka mi jej přečetla. Mám věru proč, chovati se důstojně. Želela jsem skoro, když poslední z kočárů zahnul z naší ulice. Musila jsem od okna, a má úloha truchlící pozůstalé před veřejností byla dohrána.

Za soumraku vrátila se máje drahá, bledá maminka, na smrt vysílená. Spustila se v závoji na židli u dveří. Tři černí muži, v přítmí nezvykle velcí, odkládali klobouky s florem a nemluvili. Předsíň zavlhla syrovou svěžestí, předměstím, venkovem, čím-si nahým a sirým, vydaným na pospas povětrí.

„Vlastičko,“ promluvil tatínek nezvyklým oslovením (jindy ji jmenoval Vlastou), „nepůjdeš s námi do pokoje?“

Maminka se zdvihla, jako by ji tomu kdosi byl naučil, a šla za strýcem Rudolfem a Vladimírem, nechápajíc proč je toho třeba. Když viděla, že ostatní usedají za stůl, usedla také. Janička jí snímala závoj a kabát. Nebránila jí. Zírala proti stěně necitnými očima, sině podkrouženými. Povznesla ruku k bolestnému čelu.

„Tak si myslím, začala jednotvárně, až jsem četla knihu, kterou jsem měla ráda. A teď mně ji někdo zavřel. A já se nemohu rozpomenout, na které straně jsem přestala . . .“



Třebaže všichni posud mlčeli, nyní jako by se odmlčeli. Pili čaj; ale mně bylo, že tak činí jen proto, aby maminka nepoznala, že se jim zdá, že promluvila podivně. Rozžatá lampa, srdce komnaty, předla nad bílým ubrusem své laskavé myšlenky, a byt byl mírný, svědomí čistého, jako jindy. A přece nebylo domova. Maminka, třebaže seděla s námi, nedlela mezi námi. Všichni jsme to cítili; a siré srdce svíralo se mně jako v předtuše nového neštěstí. Což jestli i ona, ona vzdušná, ona nezemsky krásná, ona láskou a žalem promučená...? Naší rodině je tak už patrně souzeno. Jsme slavní a nešťastní. Ne, raději se neodvážím domyslit . . .

„Pane Rudolfe,“ řekla náhle Janička, kterou odmlky po každé vydražděovaly, aby pronesla cosi nevhodného, a já vám mám takovou radost!!“

Strýc Rudolf pohlédl na ni s netečným údivem. Janička se nedala vyrušit.

„Slyšíte, jak tikají?“ a vytáhla ze zářadří ocelové hodinky. „Anna je dostala od kmotry k biřmování, a od té doby se nezastavily. Každý večer je natahovala. Ani jednou nebyly u správký. Moje drahá Anna. Den před smrti nařídila Vlastičce, aby mně je dala. Tak na mne pamatovala.“

„A viděla jste,“ řekl strýc Rudolf, dav se strhnout k dětinskému soupeření, „co mám po Františkoví?“

Jak se naklonil, aby Janičce ukázal přívěsný medailonek s babiččinou blankytnou a útlou podobiznou z mládí namalovanou mně k nepoznání, vypadlo mu z náprsní kapsy pouzdro, a z něho měkce a neslyšně sesulo se ke koberci přadénko plavých stříbřitých ženských vlasů. Tatínek se pro ně hbitě sehnul.

„Děkuji, Vašíčku,“ zablekotal strýc Rudolf, odvraceje od něho tvář, provinile, takovým porobeným přízvukem že jsem se za

něho lítostí zastyděla a rychle jsem se za dívala do protějšího kouta, aby nikdo nepoznal, že jsem viděla, co, cítila jsem nejasně, neměla jsem spatřiti; a zaté setkala jsem se s neklidnýma očima Vladimírovýma, který byl zardělý jak dívka. Zprudka vstal, aby přerval rozpaky z trapné chvíle, a pokročil k mamince.

„Sbohem, Vlasto. Jdu.“

Ale uznamenav, že ho maminka nevnímá, postál před ní bezradný. Nasupil brvy a pohladil maminku neobratně po tváři. Ujala se jeho ruky a přetápala ji zkoumavými prsty, jako by byla slepá.

„Vladimíre,“ pravila jednotvárným hlasem, „tak sis nepředstavoval svůj vstup na universitu, vid’.“

Vladimír se všecek zachvěl, od hlavy až k patě, jako když se vichr dubem prožene; ale kořeny měl dobré; a stál.

„Což já,“ řekl. Kadeř mu přepadla do čela, zaryl se pohledem do země. „Ale ty . . .“ náhle vyjekl vzbouřeným zalkáním, napjal jinošské hrdlo, hlas mu přeskočil, polekal se toho, zahodil obě maminčiny ruce, odstrčil Julia - který, pojídaje bábovku, přiblížil se k němu a se zkoumavou pozorností hleděl mu zespoda do tváře - a dvěma skoky vysokých nohou vyběhl z pokoje. V tu chvíli Janička zavzlykla a prve, než jí kdo mohl zabránit, padla před maminkou, jež úlekem povstala, prudce na kolena.

„Vlastičko!“ zalkala, přilnuvši k řasám jejího roucha lítostivou tváří, a objala jí úpěnlivě nohy, „nehněváš se na mne, že jsem neumřela radši já?“

Maminka ji hladila po vlasech.

„Co to říkáš,“ mluvila, pozdvihujíc ji násilím k sobě. „Cožpak nevíš, že tě máme všichni rádi? Že jsi naše milá Janička?“

Janičce se to líbilo. Dala si otírat slzy, jako dívenka, které bylo ukřivděno, dala se dovést maminkou a tatínkem k pohovce. Tišila se. Byla ráda, že je vážená.

„Vlastičko,“ škytla jako ze sna, „převlékni si botky, ty máš jistě mokré nohy, venku bylo vlhko, ty se jistě nastudíš!“

Tu se stalo cosi neočekávaného. Chvění přeběhlo semknutýma rtoma maminčinýma, její ohromné oči se proměnily, její tvář zlidštěla, a ona, která byla blahosklonnost sama, která mne nedovedla zarmoutit, která se slitovala nad moji mukou, se usmála. I Julius to bleskem postřehl; a protože maminka, usměje-li se úsměvem, bože, na koho by se to usmála, než na Julia? rozběhl se jí do náručí.

„Maminko,“ volal, „já jsem tady.“

Přilnula pevně k jeho líčku, které žhnulo krví života, a líbala je a plakala, plakala, neboť se v ní probudila vzpomínka na babiččiny hry. Po prvé za tři dny zas plakala a tak se navrátila mezi nás. Vlastně byla moje povinnost, abych Julia nenáviděla za to, že mne předešel; ale přes nejlepší vůli jsem neměla kdy; mé city letěly; vzala jsem tatínka kolem krku a šeptala jsem mu nahlas do ucha:

„Tatínku. počkej, já ti musím něco říci: že maminka neumře?“

A tu ona líbezná, která mne zaslechla, neboť byla maminka, napjala paži a strhla mne k sobě na prsa. „Iréčko,“ řekla, a tiskla mne, až bolelo, já ti slibuji, že ne.“

Její oči byly blízko mé tváře, její náruč byla bezpečná, a ona byla víra, pravda, láska, příslibení života. Miluji a nebojím se. Čeho bych se bála, mám-li maminku? A já maminku nedám.